

MEXIC

HEM trigat a comentar la persecució de l'Església al Mèxic, potser una mica massa i tot, però és que volíem que el brogit de notícies contradictòries s'anés aclarint fins a restar només el fil de veu puríssim de la veritat. Aquest ens és arribat ara amb l'Encíclica del Sant Pare Pius XI que els nostres lectors pogueren llegir en ample extracte en el nostre passat fascicle.

Dintre la greu tribulació que sempre comporta l'espectacle de l'animalitat perseguint l'espiritualitat, de la força material erigint-se en llei i volent sufocar la Llei eterna de la veritat i de la justícia, dels instints primitius de l'home esclatant grollerament contra els avanços morals del llinatge, l'exemple dels nostres germans del Mèxic ens és confortació i esperança.

L'Església verifica en el món un miracle moral al qual ni tan sols gosaria a aspirar cap institució humana: el d'una joventut perpètua. Totes les escoles, totes les nacions, tots els imperis, fins totes les religions, envelleixen. Potser en llur principi han despertat l'odi persecutori, però ben prompte la normalitat més grisa els deixa reclosos en la tranquil·litat del viure rutinari, en l'ensopiment d'una existència inofensiva, opi enervant de totes les idealitats que han passat de moda. Però el Catolicisme és altrament vivaç. Vint segles no l'han envellit gens, ans sembla que encara el rejoveneixin. De vegades ens figurem que l'època dels màrtirs és la de les Catacumbes. Error. No hi ha hagut segle sense màrtirs cristians. Les terres de missions emporen sovint els polsos de l'Església amb sang de màrtirs, ornament de totes les causes fortes i joves. I ara ja no és una terra de missions, on els sacrificats a l'odi perseguidor siguin sacerdots missioners disposats ja per vocació a aquesta fi nobilíssima, és un país de tradició cristiana secular, on han estat gent del poble i àdhuc dones i criatures els que han tingut la glòria altíssima que la sang llur fos escollida per a porpra de l'Església del Crist. Talment els dies de les Catacumbes: heus aquí la

impressió que deixa la lectura de l'Encíclica. Molt més amunt que la dolor del germà, que la indignació de l'amic de la veritat perseguida, puja la joia puríssima del cor, com si es reproduís dinou segles ençà el salm tendre i majestuós dels primers cristians votats a la mort per la fe novella.

I és que la nostra fe és encara novella. Si l'eternitat podria definir-se com un començament perpetu, l'Església, eterna com és, pot també definir-se com una joventut perpètua. Passaran segles de segles, comptant amb mesura terrena, i encara no haurem passat de la meravella del principi; han passat vint segles i el món encara no ha desentranyat la més petita part del contingut elevador del Cristianisme. Per això podem donar aquest espectacle meravellós de vèncer, no sols l'acció calcinadora del temps, i la ferotgia persecutòria dels enemics, sinó àdhuc les pròpies crisis internes, i sorprendre amb un esclat d'heroisme joventvol quan semblàvem atacats d'una decrepitud incurable.

Aquesta vivificació de l'Església per un Esperit etern, qui si es complau de vegades a deixar semblar que envelleix, és per poder esbalair després els homes amb l'esclat magnífic d'una joventut insospitada, és el que no tenen en compte els perseguidors, els quals, amb una curtedat de vista que la història mitjanament sabuda demostra culpable, creuen que l'Església Catòlica es pot combatre com es combat un partit polític, o una secta d'illuminats perillosos. No ja una bona fe, una elevació de sentiments, sinó un simple aprofitament dels escarments de la història evitaria moltes catàstrofes morals, i en darrer terme materials, en la humanitat. Sembla que això hauria d'ésser elemental en els polítics.

Però aleshores, lector caríssim, qui donaria al món, en èpoques de decrepitud i vergonyós ajaçament moral, com la nostra, l'exemple magnífic de l'heroisme? Sense perseguidors per passió i perseguits per causa dels ideals eterns de la veritat i la justícia, quin despertador tindrien en mig de la disbauxa sensual, els grans valors de l'esperit? Gran honor és de l'Església Catòlica de poder exercir ara aquest gran ofici entre els homes. En mig de l'entrexoc d'egoïsmes individuals i nacionals, qui sorolla escandalosament aquest període de la post-guerra, unes boques puríssimes, amb veu agonitzant d'amor, desclouen l'himne de l'heroisme màxim: donar la sang per un Déu més estimat que la vida pròpia. Quan tothom pensa com farà víctimes els altres, l'Església presenta a Déu, amb les velles canestres que cantava Prudenci, roses de sang martirial amb què els seus fills una vegada més la glorifiquen.

I aquest gest simplicíssim de l'Església no té cap reserva de ran-

cúnia, cap propòsit amagat de revenja. Rellegiu, si us plau, l'Encíclica. Cap paraula d'amargor, cap condemnació de persones, cap maledicció, una exposició de fets sereníssima, una elevació de to tota sobrehumana, i el qualificatiu de fills aplicat als perseguidors. I no és pas efecte de la vella experiència. Igual actitud observaren els màrtirs dels primers segles i els Pontífexs qui els encoratjaven. És l'actitud, profunda de sentit, de qui viu en colloqui íntim amb la veritat i veu sota color d'eternitat les coses vives i les coses mortes i àdhuc la mort mateixa.

Preguem, units amb el Papa, pels germans de Mèxic, perquè Déu els doni força i dignitat en la resistència i els deixi reveure la llibertat de llur Església. La sang no cau mai endebades, i menys quan raja de l'espasa del perseguidor. Els nostres germans d'Ultramar triomfaran sofrint i llur experiència dolorosa servirà també per a altres.

Servirà perquè aprenguem com es combat dignament contra l'enemic de la fe, a quines armes és vinculada la divina promesa de la victòria, com la imitació dels procediments de l'enemic és ésser vençut en esperit abans de lluitar i, per tant, averany infallible de la derrota material i com seria imprudent que oblidéssim que és cosa sumament perillosa d'engreixar tiranies, car al capdavant la tirania és sempre afer de temperament, mai afer de doctrina.

EL FREUDISME

Si el Psico-anàlisi fos una doctrina esotèrica o reservada als professionals—com a mètode d'exploració psiquiàtrica, o com a doctrina etiològica de les neurosis—deixariem als tècnics que lliurement la tractessin en família; però el freudisme s'ha llançat fa temps a la plaça pública emprant totes les formes de vulgarització, i enllepolit per l'èxit de la Psiquiatria ha envaït la Psicologia general i d'aquesta la Biologia, i fins ha gosat inscriure en la seva òrbita la Moral, l'Estètica i fins i tot la Religió ¹.

Semblant difusió del Psico-anàlisi—abusiva o lledesma que ella sigui—dóna dret al moralista, al teòleg i al filòsof—principalment si no desconeixen la Psicologia contemporània—a dir llur honrada paraula sobre una doctrina que penetra *manu militari* en llurs dominis.

EXPOSICIO DE LES TEORIES DE FREUD

Els tractadistes del Psico-anàlisi no semblen, per regla general, sentir el desig de l'ordre i de la concisió ². Nosaltres, que el sentim molt viu, maldarem per a reduir tota la doctrina psico-analítica a quatre proposicions escalonades: si l'esquematització sembla excessiva, creiem que els avantatges intel·lectuals la justifiquen i la brevetat la imposa. Formulem-les, doncs, aquelles proposicions: 1.ª La gran majoria dels actes que semblen irracionals tenen tanmateix un sentit. 2.ª Aquest sentit és l'actuació d'una tendència o sentiment, generalment desconeguts del mateix que els experimenta, i el fet que siguin desconeguts es deu a una re-

¹ En tot aquest article prenem com a sinònims els termes *freudisme* i *psico-anàlisi*, car la concepció freudiana és de bon tros la dominant entre els psico-analistes, i d'altra banda les modificacions introduïdes per Adler, Jung i Maeder ens semblen poc importants des del punt d'albir on nosaltres ens colloquem.

² Podria ésser feta una excepció *parcial* amb l'obra de C. Baudouin, "Études de Psychanalyse". Paris, Delachaux.

pressió que els ha eliminat del camp de la consciència. 3.ª El sentiment o tendència reprimits són en el fons de la naturalesa sexual. 4.ª La repressió que elimina aquells sentiments del camp de la consciència els torna amb gran freqüència patològics, i per a guarir el malalt cal començar per tornar-los conscients, per tal de donar-los després la solució oportuna. Una curta explicació de cada una de les formulades proposicions constituirà la part expositiva del present estudi.

I. Anomenem actes irracionals o il·lògics aquelles accions humanes que semblen degudes a l'atzar sense intervenció de l'enteniment ni voluntat del subjecte que els realitza. Hom pot agrupar-los còmodament en tres classes: els símptomes neuròtics, els somnis i els actes *fallits* o *Fehlleistungen*, com diuen els alemanys.

L'estudi dels primers, ço és, dels símptomes neuròtics, fou la causa engendradora del freudisme. Brener, psiquiatra vienès, va trobar-se amb una jove histèrica que, entre altres rarerres, tenia la de sentir una repugnància invencible a beure aigua. Hipnotitzada, va palesar que el començ de la seva hidrofòbia datava del dia en què veié un gos molt lleig que bebia en el seu vas. Un cop evocat el record, la pacient restà curada, o almenys molt alleugerida. Aquest i altres fets semblants colpiren el jove Freud, qui treballava com ajudant de Brener; i, augmentades les observacions anàlogues, descobertes sense acudir a l'hipnotisme, el convenceren que els símptomes histèrics, i neuròtics en general, reproduïen en forma més o menys dissimulada estats anteriors, emocions traumàtiques o tendències inconscients. Això volia dir que tots aquells símptomes, lluny d'ésser producte de l'atzar o del caprici del malalt, obeïen a un cert determinisme, *tenien un sentit*, el qual calia esbrinar com a primer pas per a la curació.

Quelcom de molt semblant hem de dir dels somnis. Incoherents, inexplicables, si hom vol reduir-los a processos lògics, tenen tanmateix el seu determinisme, el seu significat i les seves lleis, que toca a la Psicologia de formular. L'atzar no és aquí, com per tot arreu, més que una paraula. La importància, per bé que exagerada, que donaven els antics a la interpretació dels somnis, devia estar fundada en repetides experiències: altrament no hauria estat un fenomen tan general. Alguns escolàstics assenyalaven com a mitjà per a conèixer-se un hom mateix l'anàlisi dels propis somnis. Qui conegui la Psicologia general i la particular de la persona examinada i hagi adquirit un xic de pràctica, trobarà, almenys en la majoria dels casos, dibuixada amb notable fidelitat, a través dels arabescos de la fantasia, la silueta moral del somniador.

Despullant la *Traumdeutung* de Freud en trobaríem molts exemples,

però ens plau de citar-ne un de molt escaient que llegim en O. Pfister. Un jove suís somnia trobar-se al peu de la *Jungfrau* amb desig i ensems impossibilitat de fer-ne l'ascensió. El sentit d'aquest somni es fa palès quan hom sap que *Jungfrau* vol dir *verge* o *dona jove*, que el somniador està enamorat i que troba obstacles en les seves pretensions ³.

Existeix tota una sèrie molt nombrosa de fets quotidians que semblen no tenir cap explicació o almenys no tenir-la proporcionada. Tal, per exemple, certs oblits de noms familiars, pèrdues d'objectes manuals, *quidproquos* en la lectura o escriptura, moviments incoordinats, etc., etc. Comprenen ço que els psico-analistes denominen *actes fallits*.

Doncs bé, si hom els analitza un per un, demanant clarícies i antecedents a la persona que els sofreix, s'imposa ben sovint la convicció que semblants fets es produeixen per influència d'un factor psíquic gairebé sempre inconscient.

Freud afirma haver conegut varies senyores que en el viatge de noces havien perdut l'anell matrimonial. "Accident auquel—comenta Freud—les événements ultérieurs ont conféré une signification non équivoque" ⁴.

II. És ara evident que el sentit dels fenòmens esmentats no pot ésser anecdòtic, car llavors no tindria tanta eficàcia que irradiés sobre un gran sector de la vida del subjecte, ço que és de veure en les neurosis i àdhuc en una part dels somnis. Sembla, doncs, que devem considerar aquells actes com manifestacions d'una *tendència habitual* indeliberada.

Aquest raciocini *a priori* no ha estat, però, el seguit pel fundador del Psico-anàlisi. Freud, home de ciència experimental, ha procurat abans de tot recollir fets i analitzar-los amb ajuda de les dades que els mateixos subjectes li proporcionaven. En alguns casos ni calen dades complementàries, car l'actuació de la tendència és prou palesa. El nen o el famèlic qui es regalen en somnis amb un sumptuós convit; el catedràtic auxiliar que en una festa invita els assistents, diu, a *demolir* (*aufstossen*), volent dir *trincar* (*anstossen*) pel prestigi del catedràtic titular: la persona que perd en poc temps diferents objectes regalats per un amic amb qui ha trencat les relacions, l'individu de bona memòria que oblidava freqüentment acudir a cites que li desplaïen... posen clarament al

³ *La Psychanalyse au service des éducateurs*. Bircher, Berna, 1921.

⁴ *Introduction à la Psychanalyse*. Trad. de Jankélévitch. Pàg. 69. París. Payot, 1922.

descobert el joc d'una tendència, de la qual ni ells probablement no es donen compte ⁵.

Un cop palesada en els casos més evidents aquella actuació, ha estat fàcil de generalitzar la teoria per mitjà de l'argument *a priori* que suara formulàvem.

El que tal tendència sigui inconscient quedarà explicat en descabdel·lar la proposició següent, que és el pern del Psico-anàlisi, tal com Freud el concep. Valgui, però, l'explicació el que valgui, el fet que en la majoria dels actes irracionals som víctimes d'una força inconscient és indiscutible per a qualsevol que tingui el costum d'examinar-se.

III. Fins aquí, la teoria psico-analítica llisca sense entrebancs com damunt de rails ben afinats. La vida inconscient explicaria ço que la conscient troba absurd i inexplicable. La tendència natural de l'enteniement devés la unitat i la precisió no queda, però, ben servida amb aquella vaguetat. Cal saber quines són les tendències engendradores dels símptomes neuròtics, somnis i actes fallits, i cas d'ésser possible, convindria reduir-les a una de sola. Tal fou l'obra més personal de Freud. Havent examinat una porció de casos, va creure que en tots ells actuava idèntica tendència: la sexual. També en aquest punt de l'apriorisme va completar—si amb lògica o sense, ho escatirem després—les dades de l'observació. Si una tendència inconscient—es digué Freud—és la causa de tants actes de la vida humana, quina altra pot ésser assenyalada amb més títols que la sexual, tendència per una banda poderosíssima, i per altra la més propícia a esdevenir inconscient, rebutjada com es troba molt sovint no sols de la vida pràctica, sinó àdhuc del pensament per obra dels principis religiosos, ètics, estètics i socials? Oi més, que essent la tendència sexual la més violenta, la repressió no sembla poderosa per atuir-la, i per això lluitant aquella contra la *censura* acabarà de desequilibrar els temperaments predisposats, donant origen a trastorns psico-neuròtics, i en les naturaleses més fortes i equilibrades maldrà per a satisfer-se, almenys incompletament en els somnis i altres actes poc controlats per la raó.

Tal és la teoria que hom anomena *pansexualisme*, en la qual no han seguit al mestre o han fet reserves importants alguns deixebles eminents, com Adler, Jung i altres.

Per afermar aqueixa hipòtesi que atorga a la sexualitat una importància cabdal i quasi omnímoda en la vida inconscient i a través d'ella,

⁵ Pfister cita el cas d'un pastor protestant qui oblida, en circumstàncies molt estranyes, de presentar-se a beneir unes noces que el contrarien.

en tota la psicologia patològica i bona part de la normal, el psiquiatra vienès va excogitar una altra hipòtesi encara més arriscada: la de la sexualitat infantil. Segons aquesta novella concepció—contradita per la majoria dels fisiòlegs i psicòlegs—la sexualitat comença ja en forma difusa en els primers mesos de la vida, es localitza en òrgans impropis durant els primers anys, i sols en l'època de la pubertat es canalitza en la forma volguda per la naturalesa. Així el nen deuria ésser considerat com un *pervers polimòrfic*, i serien freqüents en aquella edat els anomenats *complexos d'Edip* i d'*Electra*. Quan aquestes formes anormals de sexualitat es troben en adults, podem parlar, segons Freud, de regressió infantil o d'estacionament sexual ⁶.

IV. A desgrat de les seves ambicions psicològiques i biològiques, el freudisme és abans de tot una doctrina medical, ço és, de caràcter pràctic.

El punt d'enllaç entre la pràctica i les tesis especulatives que havem formulat fins ara, es troba en l'afirmació que una tendència inconscient és sempre perillosa, i per mica d'intensitat que atenyi resulta patològica, essent en aquest cas indispensable portar-la al camp de la consciència i un cop allí donar-li la solució oportuna.

Explorar, doncs, la tendència, més exactament (dintre del freudisme) el fet traumàtic que la representa, i donar solució al conflicte per ella provocat, constitueixen la part pràctica del Psico-anàlisi.

Ni la finalitat ni l'extensió d'aquest article no ens permeten entrar en detalls de metodologia. Direm, doncs, succintament, que el Psico-anàlisi empra quatre mètodes per tal d'esbrinar i retre conscient el fet o tendència desconeguts.

Freud ha conreat amb preferència el mètode que podríem anomenar de les *confidències*. El subjecte posat en una cambra poc il·luminada i assegut amb tota la comoditat i relaxació possible, diu el primer mot o la primera frase que li passa pel pensament. L'experimentador el prega de comentar aquell mot o aquella frase per mitjà de les associacions que se li vagin presentant, intervenint l'operador discretament i moderada sols per a demanar més explicacions o per a descartar les que semblin inoportunes.

Jung ha perfeccionat aquest mètode, o, si es vol, n'ha creat un de nou, que hom anomena de les *associacions sistematitzades*, ço és en les quals el mot inductor és suggerit per l'experimentador i les respostes del

⁶ Els lectors de LA PARAULA CRISTIANA comprendran i segurament agrairan el nostre laconisme en una matèria que inspira repugnància.

subjecte són arxivades, essent també anotat el temps que s'ha esmerçat en la reacció.

Baudouin i Pfister prefereixen la interpretació dels somnis contats pel subjecte i arrodonits amb les associacions que li són demanades a propòsit de tal o tal element del somni que interessa particularment a l'experimentador.

Bleuler, Radecki, Menzerath i altres completen el mètode de Jung per mitjà de l'anomenat reflex psico-galvànic descobert per Feré i per Veraguth. Si una persona és introduïda en un circuit elèctric, i en aqueix estat se la sotmet a una excitació psíquica qualsevol, pronunciant per exemple una paraula per a ella molestosa, hom constata en el galvanòmetre modificacions en la intensitat del corrent elèctric. Tals modificacions són atribuïdes a l'emoció, i essent així, el reflex psico-galvànic posaria de manifest tendències o fets impressionants que el subjecte ha viscut i que potser ni recorda en l'actualitat.

Un cop descobert per obra del esmentats procediments el *complex* patològic, que desequilibrava la vida del subjecte, és arribat el moment de liquidar-lo, ço que pot ésser obtingut d'una d'aquestes tres maneres: la *descàrrega activa*, ço és, actuant la tendència cohibida; la dissociació dels elements que integraven el complex, com seria fent veure al pacient que la seva emoció és irracional, i, per últim, la *sublimació*, consistent a transportar la tendència a un pla més enlairat, com són, posem per cas, l'estètic o el religiós.

Amb aquestes explicacions podem donar per acabada la part expositiva del freudisme.

Ara ens caldrà manifestar el judici de què ens sembla mereixedor tot aquest munt d'afirmacions. Ho farem breument, però amb tota la imparcialitat i claredat que podrem.

CRITICA DE LA TEORIA DE FREUD

Fins en cercles intel·lectuals es troben persones que sostenen ésser deguda la popularitat del Psico-anàlisi a les seves connivències amb la luxúria ⁷.

No gosàriem afirmar que en aquest judici no hi hagués una part considerable de veritat, a desgrat de les ablamades protestes d'O. Pfister i altres psico-analistes.

⁷ Nosaltres ho vàrem sentir de llavis d'un dels més famosos psiquiatres d'Alemanya, Professor d'una d'aquelles Universitats.

Volem, però, ésser més piadosos i més justos. Entenem que el freudisme—siguin quines siguin les seves equivocacions—ostenta almenys tres mèrits positius que cap psicòleg no deixarà de cotitzar molt alts. Es el primer l'haver enriquit i precisat la doctrina de l'inconscient donant-li un contingut més positiu. L'inconscient de la Psicologia anterior a Freud era quelcom d'estàtic, inalterable i sense eficàcia en la vida de l'individu, com una mena de precipitat químic que es disposa en les últimes estratificacions anímiques o com un fustam inútil que el torrent de la consciència escup a la ribera: en canvi, l'inconscient freudià és una força, un agent viu, tan més viu quan més escapa a la llum microbida de la consciència, i que, a semblança dels microbis, altera profundament i patològica les funcions humanes, originant els anomenats *complexos*, causa immediata dels trastorns neuròtics i de molts actes fallits. També la gènesi de l'inconscient la concep Freud d'una fàisó tota positiva en contra de la idea tradicional. El factor de l'inconscient ja no és per a Freud la manca d'interès, sinó un acte positiu de la voluntat, una mena d'expulsió (*Verdrangung*), decretada a base d'un judici de valor: religiós, social, estètic... contra les tentències o els records considerats indignes o desagradables.

La Medicina esguarda com una de les seves dates més gloriuses aquella en què Claudi Bernard establí la perfecta regularitat, o, com ell diu, el *determinisme* dels fenòmens patològics. Reduir la Patologia a la Fisiologia era indiscutiblement un gran avanç; però no li seria gaire inferior el d'encabir els actes anormals, o diguem-ne patològics, de la vida psíquica en les categories i lleis de la Psicologia ordinària o general.

Tal gesta no ha estat encara realitzada, però cal reconèixer que el freudisme representa un pas important en aquesta direcció. La vida humana ens ofereix una sèrie nombrosíssima de fets que semblen fills de l'atzar i afranquits de tota llei. Tals són la major part dels actes fallits, dels somnis i dels símptomes histèrics. Si algú abans de Freud s'arrisca a donar-ne alguna explicació, o bé no abraçava sinó casos isolats, o havia de cercar-ne l'explicació fora de la ciència positiva. El psiquiatra vienès ha excogitat, en canvi, un principi explicatiu, que li permetria d'enllaçar tots aquells fets amb estats anteriors de l'individu, i això restant, *almenys en aparença*, fidel al mètode científic.

L'explicació podrà no ésser vertadera o no tenir valor universal, però àdhuc en el supòsit d'un fracàs, aquest fracàs resulta orientador i haurà d'ésser fecund per a la ciència. Th. Ribot ha escrit mitja dotzena d'obres plenes d'observacions i fets per a demostrar la influència grandíssima que exerceixen les emocions en els processos cognoscitius.

Per bé que molt allunyats de Ribot, en quasi totes les idees bàsiques, ens plau de reconèixer que, en aquest punt almenys, els estudis han fet progressar la Psicologia.

Doncs bé, Freud ha prolongat, sense adonar-se'n, l'obra del psicòleg francès, i això per dues vies: una il·luminant la Psiquiatria amb la noció de *complex*—conglomerat o cristallització de nucli emocional—, i l'altra enfondint en la gènesi de les emocions fins a trobar-ne la rel en un dels instints primaris. No diem que la rel designada sigui vertadera—ho examinarem més endavant—, però no sabríem estar-nos d'admirar l'esforç de Freud que estalviarà no poca feina als futurs investigadors.

Hem exposat objectivament—així ho creiem almenys—la doctrina psico-analítica i li hem reconegut amb completa lleialtat alguns mèrits que d'altres passarien en silenci: això ens dona més dret a dirigir al freudisme càrrecs i objeccions la gravetat dels quals no escaparà al lector.

* * *

Caldria un gran engegament o no tenir idea de la lògica per a no donar-se compte que el freudisme està ple d'afirmacions dubtoses, d'exageracions paleses i àdhuc de vertaders errors, i això en les parts més orgàniques o fonamentals.

Tota construcció mental que aspiro a la dignitat de ciència cal que descansi sobre base ferma, que posseeixi mètodes d'una precisió i un rigorisme que facin improbables els errors, i que en la interpretació dels fets ostenti un criteri objectiu i assenyat.

Tres condicions fonamentals que totes falten al freudisme.

Ço que ha donat a l'últim la seva major popularitat, i en constitueix la nota típica, és ja un dels punts més discutibles, per no dir més falsos de la teoria. Ens referim a l'anomenat *pansexualisme*, consistent a explicar totes les anormalitats d'un individu per la influència de l'instint genèsic ⁸. Els psico-analistes de més solvència, com Adler, Jung, Maeder, Baudouin... han vist que el *pansexualisme* no s'aguantava ni davant dels fets ni a la llum de la reflexió, i han procurat d'atenuar-lo per la concurrència d'altres factors o bé donant al mot *libido* un sentit tan ample que comprèn tots els instints primaris.

⁸ La paraula *pansexualisme* té encara un sentit biològic, que més endavant indicarem.

Cap dels tres grups de fets en què recolza Freud la seva teoria és *adequadament* explicable per l'instint genèsic. Atribuir a influència sexual totes o la major part de les neurosis hauria estat en tot temps un judici temerari; avui, després de la guerra europea, és un cas de ceguesa voluntària. Aquella gran tragèdia ha produït una infinita quantitat de neurostènies, fòbies, obsessions, histèries, cataplèxies, confusions oníriques... produïdes pel pànic, la fatiga, les ferides o per emocions en què l'instint sexual no és visible per cap banda ⁹.

Cal ésser molt jove o haver viscut en un desert per no haver trobat més de quatre neurostènics qui deuen llur malura a una gran fatiga cerebral, a una infecció, a un estat dispeptic, als insomnis, a escrúpols, a emocions tristes,... causes totes ben allunyades de l'instint sexual. Els freudians mostren un simplisme tan primitiu i un desconeixement tan cabdal de la naturalesa humana com aquell sindicalista que definia l'home: "un ventre et un sous-ventre".

Quasi el mateix podríem dir dels somnis. No neguem que molts d'ells tenen un contingut sexual, velat o descobert; però no cal ésser psicòleg per saber que molts altres, i àdhuc la majoria, no tenen res a veure amb la sexualitat.

Des dels temps de Sant Tomàs sabem que les sensacions internes —altres que les sexuals— provoquen somnis amb elles relacionats; d'ençà d'Alfred Maury i d'Hervey de Saint-Denis, coneixem que les sensacions perifèriques que experimenta el dorment, àdhuc atenuades, basten per a suscitar somnis, i en aquests últims anys les experiències de Miss Calkins, de Mourly Vold i de Kollarits ens permeten d'entrellucar les relacions entre les imatges de la vetlla i les oníriques. Tot això quant a l'origen dels somnis. Quant al contingut, Wedd, Hallam i Phinney, treballant sobre diferents persones i durant varies setmanes, trobaren que les imatges dominaven sobre les emocions en un 3'5 per 1, i que de les emocions, les agradables—que podrien correspondre, i encara estirant-ho molt, a l'instint sexual—no arribaven a una tercera part ¹⁰.

No volem insistir en l'arbitrarietat i ridicleusa de voler també explicar per la sexualitat les equivocacions en la lectura, obliis de noms propis, pèrdues d'objectes i actes consemblants. Freud en cita una dotzena d'exemples prescindint d'algun altre molt dubtós i sobre aquesta base

⁹ La literatura medical és en aqueix punt abundantíssima. En un estudi breu com aquest bastarà citar els articles d'A. Cygielstreich publicats en *Annales médico-psychologiques* 106, série (1915-1916), l'obra de Porot i Hesnard *Psychiatrie de guerre* (Alcan, París, 1918), la de Roussy et Lhermitte *Psychonévroses de guerre* (Paris, Masson, 1917), la de Webster Brown *Neuropsychiatry and the war...* No insistim perquè sembla pedantesc carregar-se d'erudició en una cosa tan manifesta.

¹⁰ Dr. Vaschide *Le sommeil et les rêves*, pàg. 100-101. Paris, E. Flammarion, 1918.

creu poder bastir una teoria general que comprendria milions de casos.

Què es perdria que els savis aprenguessin de lògica?

Si de la base fonamental del freudisme passem als mètodes per ell emprats, no rebem una impressió més favorable.

El mètode de la conversació o de les confidències té, com han observat Jung i altres psico-analistes, l'inconvenient que és quasi impossible d'evitar la suggestió. L'experimentador porta, com es diu vulgarment, l'aigua al seu molí, encaminant la conversa cap a temes afectius, i, és clar, troba en les respostes del pacient reminiscències que es presten a ésser qualificades de sexuals.

Més equivoc és encara el mètode fundat en la interpretació de somnis. Aquests es presenten quasi sempre en forma fragmentària, i talment embolcallats amb incoherències, que cal una vertadera *clau dels somnis* per a trobar-ne l'entrellat, i dona la *casualitat* que la clau ha estat fabricada artificiosament i amb una idea preconcebuda.

Certament mereix més confiança el mètode d'associacions encadenades preconitzat per Jung. El mètode és practicat en tots els laboratoris de Psicologia Experimental, però els qui hagin seguit aquests experiments saben quins resultats més fantàstics es presenten si l'experimentador no posseeix, ultra una tenacitat germànica, una finor psicològica molt remarcable, i el subjecte no es comporta per la seva banda amb la més escrupolosa lleialtat.

Es cert que per controlar la lleialtat de l'últim, hom disposa del mètode psico-galvànic complementari de l'anterior; però cal ésser llec en Psicologia Experimental per a ignorar l'escassa confiança que mereix aquell reflex. No seria oportú ficar-nos en aquest terreny, però no estarà de més remetre el lector a l'obra dels psiquiatres francesos Règis i Hesnard "La Psychoanalyse des psychoses et des névroses", notes de les pàgines 157 i 158.

Resulta, doncs, que el Psico-anàlisi no posseeix fins ara cap mètode que presenti garanties d'exactitud.

Però no és encara la manca de mètodes precisos l'inconvenient més greu del Psico-anàlisi. Un mètode rigorós copsaria i graduaria els fets, però no ens donaria vertadera ciència. Aquesta és quelcom més que una acumulació i classificació de fets: és també una interpretació racional, una traducció humana dels fets tan fidel com sigui possible. Tenim ara el psico-analista davant d'una col·lecció de fenòmens psíquics en sa majoria equívocs, car la *censura*, el *desplaçament*, la *substitució* i altres factors enumerats per Freud els han desfigurats a voltes completament. Quin criteri adoptarà per a recons-

truir-ne la forma primitiva i enllaçar-los amb la causa llur, ço que en una paraula anomenem *interpretar*? Aqueix criteri o norma interpretativa és, segons tots els psico-analistes, el *simbolisme*. En trobar aquest nom, el lector desprevingut es creurà transportat a les èpoques primitives de la ciència o àdhuc a la regió de l'art.

Tanmateix el simbolisme és inevitable dins de la concepció freudiana. Entestada aquesta a escutiar la psiquis humana a través de la més impròpia de les seves activitats, no cal pensar en conceptes propis ni àdhuc en imatges que tapin just.

Talment com si l'home fos un animal de tants, potser més luxuriós que els altres, i que esmerça la seva relativa perfecció a proporcionar-se voluptats més refinades, considera el freudisme les més altes activitats humanes: l'Art, la Filosofia, la Moral, la Religió mateixa com una simfonia eròtica transportada a un to més alt, com un poema libidinós escrit amb signes criptogràfics. Hom comprèn, doncs, que els psico-analistes en fretura de símbols, no els hagin demanat a la Psicologia racional, sinó a les disciplines més allògiques, tals com la mitologia, l'art, la rondallística, l'heràldica, els idiomes de pobles no civilitzats... i, espi-golant en tan diversos camps, i superfetant, quan ha calgut, les dades objectives amb elements ficticis, han obtingut una replega tan abundosa que hi ha símbols per a totes les situacions en què un hom pugui trobar-se. Ja es comprèn que pels freudistes tots aquests símbols són de naturalesa sexual. Tota cosa que per la seva forma, origen o destinació pugui tenir una retirada, baldament remota, amb els òrgans sexuals o amb l'acte de la generació, és considerada pel freudià com un símbol sexual, que a tall de clau màgica revela el secret dels somnis, dels actes fallits, dels símptomes neuròtics. El lector es donarà compte de l'arbitrarietat del procediment, que, a més d'altres defectes, és un vertader cercle viciós.

Però ja que els freudistes no es preocupen gaire de la lògica, sembla que almenys el temor de fer el ridícul deuria posar un fre a semblants disbauxes pseudo-científiques, solament que el sentit del ridícul no el posseeix tothom. Freud, que és un dels *freudistes* més assenyats, no tem comprometre el seu prestigi científic afirmant que una casa vista en somnis representa un home, però si té balcons és una dona; que somniar que es vola és un símbol del desig sexual; que si hom somnia que li arrenquen una dent és que practica o ha practicat l'onanisme; i altres extravagàncies per l'estil ¹¹.

¹¹ *Introduction à la Psychanalyse*. Trad. de Jankélévitch. Cap. X. En el mateix lloc accepta una hipòtesi lingüística, que faria riure, si les conseqüències no fossin tan importants. Freud és—fora de la Medicina—un erudit de segona mà que accepta tot el que li donen.

Donada la indeterminació i arbitrarietat del simbolisme, no és estrany que fins els psico-analistes més autoritzats incorrin en ridiculeses que semblen bromes de mal gust, quan apliquen llur criteri d'interpretació a casos pràctics, siguin somnis, símptomes histèrics, mites, obres d'art, etc. En llegir—per a citar alguns casos—diverses interpretacions de somnis que porten en llurs obres Baudouin i Pfister i dels símptomes neuròtics oferts per Jung i Maeder a *L'Année Psychologique* de París i *Archives de Psychologie*, de Ginebra; els articles publicats per H. Flournoy en l'última revista sobre alguns cultes religiosos de l'Índia; la interpretació que de la *Divina Commedia* dona Maeder en *Guérison et évolution dans la vie de l'ame...* hom es sostrau difícilment a la idea que l'escriptor es burla barroerament dels seus lectors.

A una hipòtesi fundada en base tan insegura, que utilitza mètodes tan imprecisos i que es governa per un criteri tan problemàtic, sembla que almenys hauria d'ésser-li exigida una reserva que la mantingués allunyada de les grans polèmiques i la reclogués en el seu propi terreny. Dissortadament s'esdevé tot el contrari. El freudisme, imitant la hipòtesi evolucionista d'on sortí, aspira a abassegar-ho tot: Psicologia, Art, Moral, Estètica, Religió, Lingüística... ¹².

Hem de posar fi al present estudi. En ell hem reconegut que el Psico-anàlisi té alguns mèrits contrets amb la Psicologia i que fóra injust rebutjar-lo en bloc i desdenyosament. Ens ha calgut, però, afegir que té mancaments gravíssims, i que, esguardat en conjunt, no és una doctrina seriosa. Li manquen base sòlida, mètodes precisos, criteri assenyat i objectiu. Li sobren, en canvi, pretensions ridícules que el posen en front de les més altes formes de vida espiritual.

Als quatre defectes esmentats podríem afegir-ne d'altres, com, per exemple, l'arbitrarietat amb què atribueix la gènesi de les principals neurosis—no ja els símptomes, sinó la mateixa malaltia—a irregularitats de la vida sexual, oblidant altres causes almenys tan decisives. Els psiquiatres més acreditats estan en aquest punt com en molts altres en contra del freudisme ¹³.

¹² El qui hagi resseguit la col·lecció de la Revista *Imago* sap fins on arriba aquesta llei de megalomania; se'n tindrà una idea llegint el capítol *Les applications extra-médicales de la Psychoanalyse* en l'obra ja citada de Régis i Hesnard.

¹³ Vegin-se com exemples Pierre Janet *Les Médications Psychologiques*, II, ch. 3; Rogues de Fursac *Manuel de Psychiatrie*, 6e. édit., pàg. 169-70 i 700; Régis et Hesnard *La Psychoanalyse des névroses et des psychoses* 2e. édit., 2e. Partie, ch. 6. G. Storrang *Zur Kritischen Würdigung der Freud'schen Theorie*. Leipzig. W. Engelmann, 1913.

Deliberadament ens hem abstingut de judicar el freudisme des del punt d'albir moral i religiós; però el lector haurà comprès que una doctrina que no s'aguanta en el seu propi terreny, no pot sense ridiculesa envair dominis més acimats.

No sabem si el freudisme tindrà la vida llarga: del que no dubtem és que—a menys d'una radical transformació—no conquerirà mai l'aristocràcia espiritual: la manca ostensible de solidesa deixarà irònics els pensadors independents i el baf de materialisme que l'envolta n'allunyarà les ànimes delicades. I tanmateix—no ens dol de repetir-ho—el Psicoanàlisi conté moltes partícules de veritat que podrien aprofitar-se per a una construcció ideal, menys vasta però més robusta. Mentre això no es faci i el freudisme conservi les seves errors i les seves pretensions, deu ésser considerat com a malsà, i lluny de constituir cap obra meritòria divulgar-lo, caldria tancar-lo dins una vitrina de vidre esmerilat per tal que no poguessin arribar-hi les mans profanes ni les mirades indiscretes.

JOSEP PUIGDESSENS, C. M. F.

ELS LLIBRES DE L'ANY 1926

UNA MICA DE BALANÇ

VIVIM en un ambient notori de producció bibliogràfica. De poc temps ençà, els llibres i les revistes que han eixit a la llum són en tanta d'abundor que, sobretot vist el que abans es feia, sembla que ens trobem en un món nou, o en una novella fase de la història. I de veres creiem que hem travessat a una novella fase, en què la condensació dels esperits, obra darrerament, ha dut aquesta eclosió. I mantes veus han sortit dient que ja no es podia donar l'abast. Els mateixos crítics s'han vist de vegades amb treballs per poder donar sortida a tantes d'obres que s'apilotaven damunt la taula.

"Es visible a simple vista que la vida intel·lectual a Catalunya ha donat en aquests últims anys un gran pas, fins al punt que es pot dir que avui, al nostre país, no es pot produir el geni ignorat. Tenim un floret de revistes que si la una és bona l'altra encara ho és més. Surten innombrables llibres de tota classe, i es pot dir que es treballa en tots els rams a tot gas". Així en *La Publicitat* de diumenge, dia 23 de gener, escrivia En Josep Pla.

Fins a quin punt això? No hi ha gota de *bluff*? Es que s'ha engendrat, potser, a volta de parlar-ne i més parlar-ne, una atmosfera que ens ha carregat els sentits? O és que, verament, les nostres premses han gemegat tant, traient paper, que som pervinguts al replà des d'on podem, a la segura i d'una manera definitiva, prendre el vol vers els gran estats de cultura?

Per orientar-nos, pot ésser d'algun servei el balanç que ara provarem de fer. Un balanç a mode de resum, d'índex bibliogràfic; no farem una ponderació de valors, no escatirem, ni tan sols els assenyalem, els corrents ideològics o estètics; no farem pròpiament un balanç de qualitat, sinó una simple constatació de quantitat; sense que això vulgui dir que ens vedem en absolut tota indicació quant a llur vàlua, encara que només sigui que com a ressò del que la crítica ha dit i l'estima del

públic ha sancionat. Potser aquest balanç tampoc no serà ben totalment complet. La culpa serà nostra; però no ens podem excusar una mica en el fet que, de vegades, editors o autors deixen un xic oblidat el servei de premsa? De tota manera, ens sembla que bastant hem afinat i que poques coses deuen quedar en terra.

NOVEL·LES

Comencem per la literatura per ésser la branca qui dona més esplet. Literatura: espesses vegades, aquest mot té un dring sospitos, comporta una certa expressió de menyspreu. I potser per això mateix, perquè n'hi ha tanta, perquè se'n fa tanta. Aleshores, literatura esdevé sinònim de cosa frívola, escuma sense substància, accessible a tothom. No se'n fa massa, diuen, de literatura? No. Fóra monstruós un descabellament excessiu de llibres de ciència, de tècnica, d'economia, de sociologia, i d'altres, tota vegada que amb aquestes denominacions s'entenguin especialitats concretes; difícilment es donarà una monstruositat per superabundància de literatura. Perquè mentre aquelles especialitats representen caires específics, que demanen l'aplicació de determinades potències, la literatura representa el pla general de tot, en certa manera com l'aire que hom respira; la literatura representa "les humanitats" i les humanitats convenen a tots.

No fem sinó apuntar idees molt sabudes, però pot no ésser inútil cosa de recordar-les. I anem tot seguit a l'inventari, que dividirem en alguns grups, no pas seguint un mètode rigorós de classificació, ans tirant solament a obtenir una mica de visualitat.

Encetem per la novella. Encara, ni de bon tros, no és la novella el ram esponderós que voldríem. Ah, una novella no s'escriu tan fàcilment; síntesi literària que és, mena de "summa" de vida humana. Heus ací els títols:

LA RULOTA, de "Flama" (Joaquim Folch i Torres).

LA FILLA D'EN TARTARÍ, de Joan Santamaria (Edicions "Diana").

ELS TRES ALLUCINATS, de Joan Puig i Ferrer (de "La Novella d'ara"):

SERVITUD, del mateix Puig i Ferrer ("Biblioteca Catalònia").

L'ONCLE VICENTS, de J. Puig Pujades (Editorial Poliglota).

EL PASSAT, CENDRA, de J. Navarro Costabella (de "Biblioteca Nova").

UN FILM, de Víctor Català ("Biblioteca Literària" de l'Edit. Catalana).

LA FIRA DE MONTMARTRE, d'Alfons Maseras ("Biblioteca Nova").

MEMORIES D'UN LLIT DE MATRIMONI, de Lluís Capdevila (edició, segons tenim entès, segrestada de la "Biblioteca Sirena").

COM NOSALTRES PERDONAM, de Pere Salom i Morera ("Biblioteca Sabadellenca").

QUATRE TITELLES I UN NINOT, de Joan Santamaria ("Biblioteca Catalònia").

VIDA ESTRETA, de Josep Lleonart ("Biblioteca Literària" de l'Edit. Catalana).

ELS TRES MOSQUETERS (d'A. Dumas), traducció de J. Navarro Costabella.

MARIA CHAPDELAINE (de Louis Hémon), traducció de Tomàs Garcés ("Biblioteca Literària" de l'Edit. Catalana).

LA PASSATGERA (de Guy de Chantepleure), traducció d'Ignasi Folch i Torres ("Biblioteca Neus", novella blanca, de l'Edit. "Mentora").

REGINA ORLIS (d'Henri Ardel), traducció d'A. M. (de la mateixa Biblioteca).

EL ROSARI (de Florence L. Barclay), traducció d'E. M. (de la mateixa Biblioteca).

L'INVENTOR DE CANONS (de William S. Locke), traducció de Carles Soldevila ("Biblioteca Europa", de l'Edit. "Mentora").

FLOR DE MAIG (de V. Blasco Ibáñez), traducció de Miquel Duran i Tortajada (de la mateixa Biblioteca).

La crítica ha assenyalat la vàlua general d'aquesta producció novehística; n'ha posat en singular relleu algunes d'especialment reeixides.

NOVEL·LETES, CONTES, NARRACIONS I PROSES LITERARIES

LLANTERNA MÀGICA, de Josep Pla (Ed. "Diana").

PROSES VISCUTES, de Leandre Roura i Garriga.

RECORTS Y CONTES, de Martí Genís Aguilar (de la "Il·lustració Catalana").

LA NAU DE LES VELES D'OR, de J. Massó Ventós (Bibl. de "L'Avenç").

NELLIE I ALTRES CONTES, de Sea Blue.

EL SENYORET LLUÍS, de Carles Soldevila ("Biblioteca Catalònia").

ESPLAIS, de Joaquim Horta Cunill.

IMPROMPTUS I QUADRETS, de Joan B. Salesas, Pbre.

LES HORES LLIURES, del doctor Joan Freixas i Freixas (Editorial Poliglota).

PROSES D'ESTIU I DE TARDOR, d'A. Rosich Catalan ("Biblioteca Literària" de l'Edit. Catalana).

HISTORIES D'EMIGRATS, de Domènec de Bellmunt.

DE TOT VENT, de Mossèn Lluís G. Pla (de la "Il·lustració Catalana").

RENYINES D'ENAMORATS, de Narcís Oller (de la "Il·lustració Catalana").

LA GERMANA, de Pere Mialet.

UNA MICA D'AMOR, de Joan Puig i Ferrer ("Biblioteca Literària" de l'Editorial Catalana").

LA FONT DE PENYA FALCONERA, de Joaquim Buigas.

ANYS ENRERA, d'Eusebi Corominas ("Publicacions Empordà").

PINDARQUES MODERNES, de J. M. Casas de Muller, amb pròleg del P. Miquel d'Esplugues (Biblioteca "Les Illes d'or").

EL LLIBRE DE SANT JOSEP (de Francis Jammes), traducció de Josep-F. Ràfols (Biblioteca de LA PARAULA CRISTIANA).

Ací la producció ha ofert més alts i baixos; potser és que el gènere, més fàcil, aparentment, tempta més plomes.

POESIA

Fins no fa gaire, era el "llibre de versos" (així molts s'expressaven amb sentit displicent) la mica de cosa que hom assenyalava—amb no prou exactitud—com a única producció bibliogràfica. Aquesta exageració era tot naturalment provocada per l'abundància de poetes, que feia singular contrast amb la penúria d'altra mena d'escriptors. Per bé que aquest desnivell subsisteix, ja no és tant; i encara amb tendència a baixar; i no precisament perquè hagi minvat gaire, si tant és que ha minvat, la producció dels poetes, sinó perquè els altres escriptors han multiplicat la llur, escurçant, així, la distància, el desnivell. Compteu:

ELS DIES CLARS, d'Agnès Armengol ("Biblioteca Sabadellenca").

POESIES [1916-1925], de Salvador Albert ("Biblioteca Literària" de l'Edit. Catalana).

ELS CANTS I PLANYS DE MA LIRA, de Santiago Gras i Elias.

LES ALBES DE L'AMOR, de Domènec Juncadella.

CANTA-PERDIU, de Josep-Sebastià Pons (Edició de París).

POEMETS EN VERS, de Tomàs Bellpuig, Pbre. (Foment de Pietat Catalana).

LA VIDA A CONTRALLUM, de Mateu Janés i Duran.

LES CENT MILLORS POESIES HUMORÍSTIQUES DE LA LLENGUA CATALANA; tria de Tomàs Garcés i Marçal Olivari (Col·lecció d'"Els Nostres Clàssics" de l'Edit. Barcino).

BENAUANÇA, de Joan Arús.

PICAROLS I RANDES, de J. Iglesias Guizard, amb pròleg d'Ed. Girbal i Jaume.

OFRENA RURAL, de Guerau de Liost (Biblioteca "La Mirada", de Sabadell).

LA QUIETUD DEL PENDÍS, de Josep Munteis, amb pròleg de Tomàs Garcés.

DARRERES BALADES, d'Apelles Mestres (de la "Il·lustració Catalana").

VOLUPTAT, de Pere Guilanyà, amb pròleg de Ventura Gassol (edició de París).

POESIES, de Marian Aguiló (Tom I de "Poesies completes", edició de la "Il·lustració Catalana").

LA LLANTIA ENCESA, d'Alfons Maseras (edició de París).

GRANS DE SORRA, de Josep Alemany i Borràs.

EGLOGUES I ALTRES POEMES, de Joan Feixas, Pbre., amb pròleg de Joaquim Ruyra (edició pòstuma).

EXALTACIONS I PAISATGES, d'E. Bosch i Viola, amb pròleg de Gabriel Alomar.

A MIG CAMÍ, de Miquel Ferrà.

JUBILEU, de Josep M.ª Lòpez-Picó.

MARIA DEL CARME, de J. Puig i Bosch, amb pròleg de Ferran Agulló.

ROSARI ANTIC, d'Agnès Armengol de Badia, amb pròleg d'A. Busquets i Punset, i una biografia de Margarida Costa ("Biblioteca Sabadellenca").

POESIES, de Jacint Torras i Reyató, amb pròleg d'Artur Masriera (edició pòstuma).

ESPIGUES EN FLOR, de Maria-Antònia Salvà, amb pròleg de Josep Carner.

Jocs FLORALS DE BARCELONA, ANY MCMXXVI (publicació del Consistori dels J. F.).

ALMANAC DE LA POESIA per a 1927 (casa Altés).

FLORS DE MAL (de Ch. Baudelaire), traducció de Rosend Llates, amb il·lustracions de Xavier Güell.

CLASSICS CATALANS

No ens pensem—no ens fem aquesta il·lusió—que els clàssics catalans hagin esdevingut familiars al públic; però hi va pel camí. Els mestres renaixentistes veieren de seguida la necessitat de la coneixença dels clàssics de la terra. Ja Marian Aguiló, per boca del “vell”, personatge de la seva poesia *l'Angelus Domini*, digué:

Restaurar la llengua nostra
no és obra del cant tan sols;
sos bells llibres antics mostra
primer, si enaltir-la vols.

Aquest concepte ha fet via com més ha anat més. Avui és possible la col·locació, i no en breu escala, de llibres de la literatura antiga catalana on s'estoja el llenguatge i l'estil millor. Les obres sortides durant el 1926 han estat:

L'EXPEDICIÓ DELS CATALANS A ORIENT, extret de la “Crònica” de Muntaner, a cura de Lluís Nicolau d'Olwer (Bibl. “Els Nostres Clàssics”).

DECAMERO, de Bocacci, tom I, versió catalana del segle XV, amb un pròleg de Carles Riba (de la mateixa Biblioteca).

EPISTOLARI DEL SEGLE XV, amb un pròleg de Francesc Martorell (de la mateixa Biblioteca).

CRONICA DE JAUME I, text per Josep M.ª de Casacuberta; traducció al català modern per E. B. (de la “Col·lecció Popular Barcino”).

També és començada una altra edició de la mateixa “Crònica”, en format gran, a cura de Manuel de Montoliu, posada en català modern, acompanyada amb esplèndides il·lustracions. (De les edicions “Arc de Barà”).

CLASSICS GRECS I LLATINS

Arriba un torn d'honor per a la magna “Fundació Bernat Metge”, que és la qui representa el nucli cabdal de tot quant fa referència a la literatura clàssica grega i llatina. L'empresa és jove; tot just, podem dir, ha començat. I ja és gloriosa. No ha començat, potser, encara la seva veritable influència? Millor. Es massa d'hora. Del fet que aquesta in-

fluència no aparegui ràpidament com un esclat, superficial, podem deduir que, per bona ventura, la seva elaboració s'opera en fons. Voldríem això; fóra lamentable que la seva influència, prematura, es tradís en una epidèrmica disfressa de llenguatge, amb alguns pics de neopaganisme, millor de pseudo paganisme deshumanitzat, i sense contingut racial. El senyor Cambó ja preveï aquest procés descabdellant-se amb lentitud. Heus ací els llibres sortits:

VIDES PARALLELES (de Plutarc). Tres volums, traducció de Carles Riba.

CONSOLACIÓ (de Sèneca), traducció de Carles Cardó.

OBRES MENORS (de Tàcit), traducció de Llorenç Riber i Miquel Ferrà.

HISTORIA D'ALEXANDRE EL GRAN (de C. Rufus), vol. II, traducció de Manuel de Montoliu.

POETICA i CONSTITUCIÓ D'ATENES (d'Aristòtil), traducció de J. Farran i Mayoral.

Fora de la "Fundació Bernat Metge", un altre llibre ha aparegut, i és un volum de

ODES D'HORACI, traducció de Jeroni Zanné (edició de Bons Aires). D'aquesta manera, aquest escriptor ja conegut per altres produccions d'anys passats, aporta el seu concurs d'ultramar estant a la nostra feina.

LITERATURA PER A INFANTS

Haviem sofert un parèntesi que ens féu endurar d'aquesta mena de llibres, tan suggestius. A les acaballes de l'any, un doll abundós se n'és produït. Diríeu que hom ha volgut recuperar el temps. L'editorial "Mentora", acabada de néixer, ha fet una brillant provatura d'aquest gènere: en tres mesos n'ha publicat quatre volums:

LAU, O LES AVENTURES D'UN APRENENT DE PILOT, de Carles Soldevila, amb dibuixos de Junceda.

EL CAVALLER DE LA CREU, de Clovis Eimerich, amb dibuixos del mateix Junceda.

LA VENTAFocs, de Josep M.ª Folch i Torres, encara amb dibuixos de Junceda.

LA ROSA I L'ANEL·L (de W. M. Thackeray), traducció de Josep Carner, amb dibuixos de J. d'Ivori.

Tenim notícies que l'editorial "Mentora" no està gens descontenta

de la sortida que han tingut aquests llibres, tot i el poc temps de llur edició. També hem anotat

PENROD ACTOR (de Booth Tarkington), traducció de C. A. Jordana, amb dibuixos de la Lola Anglada ("Col·lecció Maragda").

VIATGES

RECORDS D'UN VIATGE A TERRA SANTA, de Francesc de P. Blasi, amb fotogravats i pròleg de Carles Cardó.

VIATGES D'ALI-BEY: Tànger, amb il·lustracions (de la "Col·lecció Popular Barcino").

AL MARGE DEL SAHARA, de R. Carreras Valls, amb tricòmies.

La literatura de viatges és, com veiem, poc explotada. Potser ho fa que som gent que encara viatgem poc. No tan poc, emperò, que no puguin sovintejar més els reculls d'impressions. Per què la nostra gent que viatja no es pren més la pena d'escriure'n llurs memòries?

BIOGRAFIES I ANECDOTA

JULI GARRETA, de Canut Pellicer (Biblioteca "La Sardana").

FRANCESC CAMBÓ, de Rafael Marquina (Col·lecció "La Nostra Gent", "Quaderns blaus").

RAMON TURRÓ, de Leandre Cervera (de la mateixa Col·lecció).

EL DOCTOR ANDREU, de Joan Mínguez (de la mateixa Col·lecció).

RECORDS D'INFANESA (de Fred. Mistral), traducció de Tomàs Garcés (de la "Col·lecció Popular Barcino").

GENEALOGIA D'E. PRAT DE LA RIBA, de Mossèn Gabriel Ollé.

DULCIS AMICITIA, epistolari del doctor Torras i Bages a Mossèn Jaume Collell, amb introducció i notes d'aquest darrer. (Biblioteca d'Autors vigatans).

Heus aquí encara un altre gènere poc explotat. Molt de document, molt d'epistolari resta en arxius, avars, que posats en llibres serien riquesa pública. Pensem només en el *Dulcis Amicitia*, tan suggestiu. Pensem en els ressons poemàtics que tindrien moltes vides, estilitzades a través de biografies i epistolaris, memòries, etc.

GRAMATICA : LLENGUATGE : COMPOSICIÓ

La continuïtat de l'esforç ve que lleva fruit, ni que sigui en terreny pedregós; com veiem en el fet de l'interès amb què són rebuts llibres de

contingut més aviat àrid. I sembla un xic sorprenent que tractats com els de Pompeu Fabra, per exemple, no sols es venguin sinó que assoleixin en poc temps la categoria d'obres un i altre cop reeditades.

Sota la rúbrica d'aquest apartat podríem incloure:

DICCIONARI ORTOGRAFIC ABREUJAT (1.ª, 2.ª edició), de Pompeu Fabra ("Col·lecció Popular Barcino").

COM S'HA D'ESCRUIRE UNA CARTA EN CATALA, de Josep M.ª Capdevila, amb pròleg de Joaquim Ruyra (de la mateixa col·lecció).

CORRESPONDENCIA AMOROSA, de Carles Soldevila (de la mateixa col·lecció).

CONJUGACIÓ DELS VERBS CATALANS, de Pompeu Fabra (de la mateixa col·lecció).

DICCIONARI PALLAS, d'Emili Vallès (amb correspondència poliglota).

L'ENSENYAMENT DE L'ORTOGRAFIA ALS INFANTS, d'Alexandre Galí (Editorial "Mentora").

HISTORIA

L'EXPANSIÓ DE CATALUNYA EN LA MEDITERRANIA ORIENTAL, de Lluís Nicolau d'Olwer, amb il·lustracions (I de l'"Enciclopèdia Catalana").

JAUME I, de Ferran Soldevila, amb il·lustracions (de la "Col·lecció Popular Barcino").

GUIFRÉ I, d'Antoni Rovira i Virgili, amb il·lustracions (de la mateixa Col·lecció).

HISTORIA DE L'HEGEMONIA CATALANA EN LA POLÍTICA ESPANYOLA, de Francesc Pujols ("Societat Catalana d'Edicions").

EL TRIBUNAL DE LLIGALLÓ, DE MORELLA, de Ferran Valls i Taberner.

HISTORIA DE CATALUNYA, de Ferran Soldevila (de l'As. P. de l'E. C.).

CAMPANYA MONTEMOLINISTA, de Josep Llord, amb il·lustracions.

POMELL HISTORIC DE MONTSERRAT, de Mossèn Fortià Solà, amb il·lustracions de J. Ribot i Joan Junceda (Foment de Pietat Catalana).

ELS EMIGRATS POLÍTICS EN LA HISTÒRIA, de Carles Rahola.

RELIGIÓ : PIETAT : HAGIOGRAFIA

Aquest capítol és abundant, i en ell es contenen obres formidables com la "Biblia de Montserrat", edició esplèndida, mostra insigne de treball i de saviesa, de les que assenyalen fita. També és el capítol tal vegada més pletòric de fullets, que deixem sense recensionar.

GENESI, traducció directa de l'hebreu i notes del P. Dom Bonaventura Ubach, benedictí (I de la "Biblia de Montserrat").

CAMÍ (glosses a l'Evangeli), del Marquès de Balanzó.

EL PA DE VIDA, de Mossèn Eudald Serra (Foment de Pietat Catalana).

LLEGENDES, del P. Magí Ballbé, Sch. P.

SANT JORDI, PATRÓ DE CATALUNYA, de Ramon d'Alós-Moner (I de la "Col·lecció Sant Jordi").

DIRECTORI DE LES HORES CANONIQÜES, de Dom Garsias de Cisneros (de la Biblioteca "Místics de Montserrat").

EXERCITATORI DE LA VIDA ESPIRITUAL, del mateix autor i de la mateixa Biblioteca.

DICCIONARI LITÚRGIC (de Josep Braun, S. J.), traducció de Mossèn A. Grieria (Foment de Pietat Catalana).

L'ESPERIT DE SANT FRANCESC I EL TERÇ ORDE (de Dietrich von Hildebrand), traducció del P. Marc de Castellví, caputxí (de la "Editorial Franciscana").

EL SANTÍSSIM NOM DE JESÚS (de Sant Bernardí de Siena), traducció del P. Eugeni de la Bisbal, caputxí, amb pròleg del P. Antoni M.ª de Barcelona, també caputxí (de la mateixa Biblioteca).

SERMONS DE SANT AGUSTÍ, pòrtic i traducció de Joaquim Balcells (de la "Col·lecció Sant Jordi").

LA IMMACULADA CONCEPCIÓ DE MARIA (del Cardenal Casimir Genari), traducció de Josep Gros i Raguer, Pbre. (Foment de Pietat Catalana).

MANUAL DE MISSIONS parroquials (id. id.).

LA FE DEL NOSTRE POBLE, del Dr. Josep Roura, Pbre., 2.ª edició (id. id.).

OBRES COMPLETES DE L'ILLM. DR. J. TORRAS I BAGES, volum IXè. (id. id.)

LA PASSIÓ DE NTRE. SR. JESUCRIST, amb il·lustracions (id. id.).

Es pot dir que no hi ha escriptor ací que un dia o altre, o molts dies,

no hagi tocat tema substancialment religiós. Si no fos que ens limitem a assenyalar els "llibres", aquí la relació seria copiosíssima.

ART

És un dels rams ben nodrits i que amb més lluïment se'ns han ofert. La major part dels llibres que d'aquest caire han sortit durant l'any radiquen a la Sala Parés (Llibreria), i són una honor per a En Joan Merli que en tingué la iniciativa. Registrem les següents monografies dedicades als autors que donen nom a cada un dels volums:

JAUME MERCADÉ, amb un pòrtic de Joan Sacs (de la sèrie "Monografies d'Art": Sala Parés, Llibreria).

J. M. MARQUÉS-PUIG, amb un pòrtic de Carles Riba (de la mateixa edició).

FRANCESC VAYREDA, amb un pòrtic de Josep M.ª Capdevila (id. id.).

RAFAEL BENET, amb un pòrtic de J. M. López-Picó (id. id.).

TORRES-GARCIA, amb un pòrtic de Josep F. Ràfols (id. id.).

A. PUIG GAIRALT, amb un pòrtic de Joan Sacs (id. id.).

JAUME GUARDIA, amb un pòrtic de Rafael Benet (id. id.).

A. BADRINAS, amb un pòrtic de Rafael Benet (id. id.).

TOMAS AYMAT, amb un pòrtic de J. Llorens Artigas (id. id.).

EL RETAULE DE LA CONFRARIA DELS REVENEDORS, de Joaquim Folch i Torres (I d'"El tresor artístic de Catalunya").

ELS ANTICS VIDRES CATALANS ESMALTATS, del mateix autor (id. id.).

RESUM DE LA HISTÒRIA DE L'ART, del mateix autor.

SANTA MARIA DE L'ESTANY, de Joan Codina Puigsaules, amb pròleg de Joaquim Folch i Torres (Editorial Poliglota).

MONESTIR DE SANT JOAN DE LES ABADESSES, de Joan Danés Verne-das.

LA CATEDRAL DE BARCELONA, de Feliu Elias ("Col·lecció Sant Jordi).

ESCULTURA CATALANA MODERNA, del mateix autor (II d'"Enciclopèdia Catalunya").

ELS BELLS INDRETS DE LA COMARCA OLOTINA; clixés d'A. Fortet, amb pròleg de Joan M. Guasch. I podriem ací també comptar:

ANTONI GAUDÍ, miscel·lània d'articles de diferents escriptors (Editorial Poliglota).

ART POPULAR I DE LA LLAR A CATALUNYA, de Joaquim Pla i Cargol, amb pròleg de J. Junceda.

ASSAIGS: CRÍTICA

En poc temps, aquesta part de la bibliografia ha pres una bona volada, i enguany mateix se n'han inaugurat dues biblioteques, a més de les edicions particulars. Vegeu:

POETES I CRÍTICS, de Josep M.ª Capdevila (I de la Biblioteca "El ram d'Olivera").

ENTRE LA VIDA I ELS LLIBRES, de Joan Estelrich (de la mateixa Biblioteca).

BREVIARI CRÍTIC, de Manuel de Montoliu (de la mateixa biblioteca).

ARTICLES INEDITS, d'A. Esclasans.

NOUS ARTICLES INEDITS, del mateix autor.

PASSATGES I LECTURES, de Tomàs Garcés (I de la Biblioteca "Prosa i vers").

EL GRIS I EL CADMI, de Josep M.ª Junoy.

L'ENDEMA DE CADA DIA, de J. M. Lòpez-Picó.

CARNET D'UN HETERODOX, de Cristòfor de Domènech.

DIALEGS CRÍTICS, de J. Farran i Mayoral (de la "Societat Catalana d'Edicions").

HORES VIATGERES, d'A. Calvet ("Gaziel").

CIENCIES

En això ens apareix un dels desnivells més notables dins la nostra bibliografia. L'enginyeria, la matemàtica, la biologia, la física, etc., que tenen entre els seus conreadors, és cert, persones eminents, compten encara poc en llibreria. També el camp és molt més restret; cal considerar-ho. Assenyalem:

CURS DE GEOLOGIA, de Mossèn Norbert Font i Sagué, revisat pel Dr. Marian Faura i Sans.

ATLES ELEMENTAL DELS NÚVOLS, d'Eduard Fontseré. I les "Monografies mèdiques":

GLANDULES DE SECRECIÓ INTERNA, del doctor Leandre Cervera.

EL PSICO-ANALISI, d'Emili Mira.

APLICACIONS PRACTIQUES DEL PSICO-ANALISI, del mateix autor.

IMMUNITAT I VACUNOTERAPIA PREVENTIVA, de Pere Domingo.

LA CIRURGIA I ELS PROCESSOS ABDOMINALS AGUTS, de Manuel Corachan.

MISCELLANIA (*d'estudis*)

Tant aquesta rúbrica com la següent són més arbitràries. Sols serveixen per aplegar d'alguna manera qualques obres que, a causa de llur escàs nombre dins el gènere, són poc susceptibles de nomenclatures comunes. Aquesta primera part de miscel·lània comprèn les d'investigacions i d'estudis tirant a filosofia, política, jurisprudència. Són en nombre exigües com exímies en qualitat:

ANALECTA MONTSERRATENSIA, del Monestir de Montserrat.

ANALECTA TARRACONENSIA, de l'"Editorial Balmes".

SANT FRANCESC DE SALES, PATRÓ DEL PERIODISME CATÒLIC, del P. Miquel d'Esplugues.

LA VISIÓ DE ROMA EN 1925, de Francesc de P. Maspons i Anglasesell (Editorial Poliglota).

LES NACIONALITATS I LA GUERRA, de Francesc Tusquets.

Totes aquestes obres són molt recomanables i llur lectura dóna ja la impressió de coses massisses i que alhora estimulen.

MISCELLANIA (*general*)

LA CORTESIA CRISTIANA (extret de Sant Francesc de Sales), de Josep M.ª Capdevila ("Col·lecció Popular Barcino").

L'HOMME BEN EDUCAT, de Carles Soldevila (de la mateixa Col·lecció).

RESUM DE COMPTABILITAT, de X. Kühnel (íd. íd.).

MANUAL D'EXCURSIONISME, de J. M. Batista i Roca (íd. íd.).

DOS CENTS AFORISMES (bibliofília), de J. Uson.

LES CAMPANES DE GIRONA, de Josep Grahit.

CANÇONER POPULAR DE CATALUNYA, Introducció (de l'"Obra del C. P. de C.>").

LLIBRE D'OR DEL ROSARI A CATALUNYA, de Valeri Serra i Boldú. A posta hem escrit aquest en últim terme per cloure la llista amb peça verament àuria, edició monumental, honor de la nostra bibliografia, glòria de les nostres premses; fem-ne gràcies a la benemèrita Casa Oliva.

* * *

Anàvem a fer la suma i ens adonem que no hem registrat alguns títols (que no recordem) d'altres llibres que hem de comptar: són els 12 volums de la "Biblioteca Gentil", de Josep M.ª Folch i Torres; i la mitja dotzena, ens sembla, de la "Biblioteca Damisella", de Clovis Eime-

rich. I que no podem comptar, també, el "Calendari d'En Patufet", el "Calendari d'En Clovis" (Editorial "Mentora"), l'"Almanac marià benedictí", i "L'Abella d'or" (Casa Altés) de presentació tan acurada?

Si no ens hem errat, tot junt dona 195 llibres.

Al capdavant, una mica de decepció? Què? No deien que es publicaven tants llibres; no n'anaven "cada dia els periòdics plens"?

No. Potser alguns cops ens havíem mig ubriagat d'entusiasme; potser havíem exagerat. Però ara decepció, no. La suma és modesta, no és menyspreable, encara menys no és descoratjadora; al contrari. Després si fem consideració a la qualitat de les obres, que és el primer que hem de considerar, tampoc no ens haurem de sentir descontents.

* * *

No estem saturats, no som en estadis de plenitud. Contra el que algunes vegades, potser massa vegades, hem dit, emportats, es comprèn, per un desig que ve a ésser una auto-suggestió. I caldrà que vigilem els emportaments d'aquesta suggestió, per tal de no caure en excessos verbalistes o mimetismes, dins el present cicle literari; com abans hi havíem caigut, en el passat cicle polític. "Encara comencem!" hem de pensar.

Encara comencem. Tot avançant, però. Ara fa 50 anys, els llibres (segons escriví l'Aulèstia i Pijoan) en el conjunt de ses manifestacions tant a Catalunya com a València i Mallorca, i en altres llocs, pujaren a un total de 31. A aquests 31 llibres de l'any 1876, corresponen els 195 —podem comptar ben bé almenys fins a 200— de l'any 1926. L'Aulèstia ens parla d'altres cinquanta nou obres; però són obres de teatre. No les comptem; tampoc no les havem comptades en la relació d'ara, per haver sortit en forma de periòdics o fullets. Entre altres, tenim "L'Escena Catalana" que n'ha donades moltes. A més, deixem sense apuntar, per la mateixa raó d'ésser fullets, molts títols, que segurament al temps del 76 haurien pogut recollir-se fàcilment. No hem posat en llista, verbi gratia, els quaderns setmanals de "La Novella d'ara", per esmentar un sol cas.

* * *

Per no tractar-se de "llibres", no hem fet esment—és clar—dels treballs apareguts (que podrien formar volums) en mantes revistes. Però volem encara recollir un altre record de 50 anys ha. Aleshores

(1876), segons el testimoni del mateix Aulèstia, comptaven els següents periòdics (no cap diari): *La Renaixensa*, *La Campana de Gràcia*, *La família cristiana*, *L'entreteniment* (discrecional), *La Llumanera de Nova York* (de Nova York), *L'Aureneta* (de Bons Aires), *El Pare Mulet* (de València).

I ara, quants?

No calen comentaris.

Marian Aguiló, en el pròleg als seus versos "Focs Follets" (parlem també, aproximadament, de mitja centúria enrera) escrivia: "Lluny és encara l'ideal que es desitja; però els de la meua edat hem de confessar que, sia com vulga l'esplet, la realitat ha sobrepujat de molt l'esperança més afalagadora".

Doncs, què diria ara?

* * *

En la memòria presentada pel senyor Leopold Calvo Sotelo al concurs celebrat per tal de proveir la plaça de secretari General de la Cambra Oficial del Llibre, l'autor es plany de la manca de lectors que s'observa arreu d'Espanya. I diu: "Al déficit de lectores se une el de escritores. En la llanura desolada de nuestra miseria cultural no abundan las cumbres. ¿Qué libros salen anualmente de la pluma de nuestros autores?"

"Dos datos tenemos para apreciarlo: el de los que ingresan en el Registro de la Propiedad intelectual y el de los que se llevan a la Biblioteca Nacional. Uno y otro acusan un considerable descenso en la producción librera española, ya no muy copiosa. Las cifras vienen de fuente autorizada: el "Anuario Estadístico de 1923-24".

"En 1912 se remitieron a la Biblioteca Nacional 4,810 libros, 4,007 folletos, 36 estampas y nueve mapas; en 1923, el número de libros baja a 2,920, el de folletos a 3,612, el de estampas a 22; sólo el de mapas sube a 15.

"En 1912 se inscribieron en el Registro de la Propiedad intelectual 3,026 libros, 1,209 folletos, 32 estampas y 22 mapas; en 1923, los libros fueron 1,816, los folletos 540, las estampas 20 y los mapas 5. La curva descendente de publicaciones alcanza a un 50 por 100."

* * *

Fem punt. I brindem les dades contingudes en el present "balanç" a tots aquells qui de la producció i de la difusió del llibre tenen cura. Potser podran fer-ne algun comentari de profit.

LLUÍS BERTRAN I PIJOAN

ELS ORIGENS DELS EXERCICIS ESPIRITUALS DE SANT IGNASI DE LOIOLA

LA Biblioteca Balmes acaba de posar la primera pedra a una *Biblioteca Històrica* publicant un treball de veritable especialista sobre la gènesi (temps, lloc i contingut de la primera redacció) i sobre les fonts del llibre dels Exercicis Espirituals de Sant Ignasi de Loiola. L'autor, el P. Artur Codina, S. J., fill de Palafrugell, de reputació europea ben merescuda en qüestions de crítica-històrica sobre els Exercicis ¹, ens presenta ara un nou pastatge de tots els seus treballs anteriors, a la llum de nous textos inèdits, en un magnífic volum de XIV - 309 pàgines: *Los orígenes de los Ejercicios Espirituales de San Ignacio de Loyola*, editat amb la pulcritud i senzilla elegància que és ja distintiu de les publicacions de la Biblioteca Balmes. Pel mateix patró seguiran, ajudant Déu, els altres volums de la Biblioteca Històrica ja preparats; *Vida de Balmes*, pel P. Ignasi Casanovas, S. J., el collector, anotador i editor de les Obres Completes: *Episcopologio Barcinonense*, pel Dr. Sebastià Puig, Pvre., membre de la Comissió d'Història Eclesiàstica, i *Epistolari d'En Finestres*, aplegat i comentat també pel P. Casanovas.

El llbire de Sant Ignasi és sens dubte un dels pocs que la humanitat mira com a part essencial del seu patrimoni espiritual; d'altra banda, la pràctica dels Exercicis Espirituals arreu del món ha pres en els nostres dies proporcions tan extraordinàries que fan albirar una fonda

¹ El concepte que els treballs del P. Codina han merescut dels especialistes de totes les nacions, ha trobat en la ploma del P. Otto Bransberger, S. J., el conegut editor de l'*Epistolari de Sant Pere Canisi*, aquesta fórmula interessant: "Els editors espanyols [alludeix principalment al P. Codina], ajudats d'alguns germans seus de Religió estrangers, han treballat amb una soliditat i coneixement de causa que farien honor a la ciència alemanya i tot". *Stimmen der Zeit*, 100 (1921) p. 140.

renovació general de l'esperit cristià ². El llibre dels Exercicis Espirituals fou escrit al cor de Catalunya, a la vora del Cardoner i a l'oreig d'espirituals influències de Montserrat; i la pràctica dels Exercicis organitzada en l'*Obra dels Exercicis Parroquials* en quatre anys tot just d'esponerosa crescuda, es pot dir que ha sembrat ja per totes les terres catalanes la llavor de les Lligues de Perseverància ³, la virtualitat de les quals, per obrar una forta regeneració cristiana de l'esperit modern, interessa o preocupa bona cosa els esperits observadors, segons la seva filiació religiosa.

En així la publicació de l'estudi del P. Codina sobre la gènesi i les fonts del llibre dels Exercicis de Sant Ignasi és tota una avinentesa per començar a fer cultura d'Exercicis de les planes estant de LA PARAULA CRISTIANA. Aquests primers articles, aprofitant les recerques del P. Codina, es cenyiran al llibre de Sant Ignasi.

I. HISTORIA DE LA COMPOSICIO DEL LLIBRE DELS EXERCICIS

Comencem per unes notes bibliogràfiques. La primera redacció del llibre dels Exercicis és de 1522, a les darreries de l'estada de Sant Ignasi a Manresa, després de la seva conversió. La primera estampació dels Exercicis és de 1548, 26 anys més tard, a Roma, a despeses del Duc de Gandia, Francesc de Borja, Virrei que havia estat de Catalunya. Aquest havia fet els Exercicis pel maig de 1546, i un cop acabats, escriví a Sant Ignasi ⁴ que li semblava que els Exercicis guanyarien respecte i difusió, si el Sant Pare els aprovava i enriquia d'indulgències. Sant Ignasi n'encarregà al P. Andreu Frusi, humanista francès, una traducció en llatí correcte i elegant, per ésser presentada a la censura pontifícia. El Duc de Gandia instant, l'aprovació vingué en el

² La revista trimestral d'Exercicis *Manresa*, redactada per Pares de la Companyia de Jesús, en sa major part catalans, i que té la redacció a la Santa Cova de Manresa, en el seu primer número (Gener de 1925, pàgs. 55-81) portava una llarga crònica de l'estat actual de l'Obra dels Exercicis a l'estranger, sobretot a Europa. En tots els números, al costat dels estudis tècnics sobre el llibre dels Exercicis, publica referències del moviment actual de l'Obra del Exercicis en tot el món.

³ Portaveu de l'Obra dels Exercicis Parroquials és la Revista mensual *Perseverància*, sortida en desembre de 1923 a Berga. Avui, l'Obra compta amb un "Casal de l'Exercitant" a Barcelona, Canuda, 4, pral., centre de l'organització de l'Obra i redacció de *Perseverància*.

⁴ 7 juny 1546. *Monumenta Historia, S. J. S., Franc. Borgià*, II, 514-515.

breu "Pastoralis Officii" de 31 de juliol de 1548, dia que, anant els anys, havia d'ésser la festa de Sant Ignasi de Loiola. Tot seguit es començà l'estampació, i el colofó "Romae apud Antonium Bladum / XI. Septembris / M.D.XLVIII" ens diu que se'n passà via ⁵.

Heus aquí el contingut d'aquesta primera edició (0,157 × 0,108): Pàg. I: "Exercitia / spiritualia / JHS / M. D. XLVIII". - Pàg. 1-6: Litterae apost. Pauli III, "Pastoralis Officii". El breu pontifici diu expressament que els documents i exercicis presentats a l'aprovació papal pel Duc de Gandia són obra d'Ignasi de Loiola, general de la Companyia de Jesús. La portada no duu el nom de l'autor. - Pàgs. 7-8: "Testimonia... Magister sacri Palatii". Són les tres censures favorables de l'Inquisidor General, del Vicari General del Papa i del Mestre del Sacre Palau. - Pàgs. 9-11: "Quidam de Societate...". Una lletra de presentació als jesuïtes, a qui anava destinada exclusivament l'edició, escrita pel secretari de Sant Ignasi, P. Joan de Polanco. - Pàgs. 12-226. La versió del P. Frusi "Annotationes... fins al colofó copiat abans" ⁶.

La segona edició es féu en 1553, vivint encara Sant Ignasi, a Coïmbra. Dintre del mateix segle XVI s'estamparen 11 edicions més, pujaven a 38 al tancar-se el segle XVIII, i en 1919 arribaven a 54 les edicions del text sol, més unes 37 del text acompanyat d'altres publicacions. Total 91 ⁷.

Una altra versió llatina dels Exercicis, més antiga, havia estat presentada junt amb la del P. Frusi als censors pontificis i havia obtingut també la plena aprovació. Es una traducció molt literal de l'original castellà i amb llatí no gens elegant, de la qual perduren encara tres còpies, una acabada en 1541, amb el títol "Todos exercicios breuiter en latín" i una esmena de mà del mateix Sant Ignasi. Es anomenada *Versio prima* per distingir-la de la *Versio Vulgata* del P. Frusi ⁸.

Una altra còpia d'aquesta versió es pot dir que és l'exemplar dels Exercicis que usava el Beat Pere Fabre, company de Sant Ignasi i especialista de donar Exercicis, la qual deixà als Cartoixos de Colònia l'any 1544, com a record dels exercicis que havien fet. Se'n conserva una còpia a Colònia ⁹.

Modernament, el P. Tacchi Venturi, S. J., ha descobert en el Codi

⁵ *Mon. Ign.*, s. II, pàgs. 148-159.

⁶ *Ib.*, pàg. 708.

⁷ Traiem aquestes dades de la Bibliografia del P. Codina en *Mon. Ign.*, s. II, pàgs. 708-742.

⁸ *Ib.*, pàgs. 160 i segs.

⁹ *Ib.*, pàgs. 567 i segs.

Reginense de la Biblioteca Vaticana, entremig d'unes apuntacions heterogènies d'un tal John Helyar, anglès, fetes a París pels anys 1535-1536, una còpia d'una versió llatina dels Exercicis. Es fragmentària però; alguns documents són reproduïts literalment i aleshores s'atansen a la *Versio Prima*; altres fragments semblen més aviat transcripció d'explicacions orals. Es la còpia més antiga que coneixem dels Exercicis ¹⁰.

Totes aquestes còpies, inèdites fins als nostres temps, foren publicades l'any 1919 junt amb la Versió Vulgata de Frusi, l'autògraf castellà i una traducció llatina d'aquest feta modernament (1834) pel P. Joan Roothaan, General de la Companyia, en l'edició monumental dels Exercicis i els Directoris, dintre de la magna col·lecció *Monumenta Historica*, S. J. ¹¹. Fou preparada amb tot l'aparell científic de la crítica moderna pel P. Artur Codina, S. J., i ella li ha valgut els elogis dels savis estrangers, que començant apuntarem.

I parlem ja del text original castellà. L'autògraf de Sant Ignasi sembla definitivament perdut. El que és anomenat autògraf és una còpia d'escrivà, esmenada en molts indrets per la mà de Sant Ignasi. Fou editat la primera vegada a Roma en 1615. Còpies manuscrites degué d'haver-n'hi moltes, que feien servir els jesuïtes espanyols en tot el segle XVI fins a l'edició de 1615. Se'n conserven encara dues de molt tardanes i de poc interès crític. Les edicions del text castellà comptaven 25 en 1919, segons la Bibliografia de l'edició crítica del P. Codina ¹². Una reproducció fototípica sortí en 1908 dels Establiments Danesi de Roma.

Traduccions dels Exercicis n'hi ha a l'anglès (i fetes també per protestants), a l'àrab, armeni, txec, croàtic, basc, flamenc, francès, alemany, holandès, hongarès, mexicà indi, italià, polac, xinès, tamúlic. La catalana és obra del P. Lluís Vidal, S. J., i té ja segona edició publicada pel "Foment de Pietat" ¹³.

* * *

Donarem ara una notícia sumària del contingut de l'obra de Sant Ignasi, resseguint els folis de la reproducció fototípica, 63 segons la numeració del peu de la plana ¹⁴.

¹⁰ Ib., pàgs. 569 i segs.

¹¹ *Monumenta Ignatiana / series II / Exercitia Spiritualia / Sancti Ignatii de Loyola / et eorum directoria / Matriti / 1919.*

¹² Ib., pàgs. 138 i segs. i 701-708.

¹³ Ib., pàg. 578.

¹⁴ *Ejercicios Espirituales / de / San Ignacio de Loyola / fundador / de la Compañia de Jesús. Reproducción fototípica / del original. Roma / Establiment Danesi M CM VIII. (0'27 X 0'10).*

El cos dels exercicis comença al foli 50 amb el títol: "Ejercicios espirituales para vencer a si mismo y ordenar su vida *sin* afección alguna que desordenada sea". El *sin* del text està borrat i al marge hi ha aquesta acotació de lletra de Sant Ignasi: "sin determinarse por".

Sense divisió metòdica de cap mena, per capítols, articles o paràgrafs, van succeint-se documents, meditacions i notes fins al foli 40. Hi ha, però, una unitat interna. El cos dels Exercicis és una reglamentació pràctica d'això que deu fer dia per dia l'exercitant els 30 aproximadament que duren els exercicis, si es fan sencers. Aquest 30 dies es parteixen en 4 setmanes. En la primera (folis 5v a 14v) s'hi comença un pressupost, el Principi i Fonament sobre el fi de l'home i de les criatures i la indiferència, l'Examen particular, l'Examen general, la Confessió general amb la Comunió i el treball d'un dia sencer d'Exercicis, això és, cinc exercicis o meditacions a fer: una sobre els càstics dels pecats; l'altra sobre els pecats propis; tercer exercici, repetició; quart, resum, i quint, meditació de l'infern. Antigament aquests mateixos exercicis es repetien dos o tres o quatre dies, fins a treure'n el fruit proposat.

Clouen la primera setmana 10 addicions o pràctiques per fer millor els exercicis, i algunes notes.

La segona setmana (folis 16v a 29v) assenyala treball per 12 dies, descomptant el de transició amb l'exercici introductori a contemplar la vida de Jesucrist dit "El llamamiento del rey temporal", amb una repetició. Els tres primers dies d'aquesta setmana, es prenen dos misteris de la infantesa de Jesús començant de l'Encarnació, amb dues repeticions i una aplicació dels sentits interiors als misteris d'aquell dia. Dels cinc exercicis un es fa a mitja nit, dos al matí i dos a la tarda. Unes notes diuen que es pot disminuir el nombre d'exercicis fins al quart dia. Aquest porta meditacions especials. Una de Dues Banderes, que s'ha de fer quatre vegades i l'última del dia de Dos Binaris. Del dia 5 al 12, la matèria dels cinc exercicis és la vida pública de Jesús: un misteri nou cada dia, tres repeticions i l'aplicació dels sentits. En aquesta segona part de la setmana cau el treball de l'elecció d'estat o reforma de la pròpia vida. Com a introducció es posen les tres maneres d'humilitat i segueix tot un tractat de les eleccions, amb preàmbul, matèria i maneres d'elegir. Acaba la segona setmana amb unes normes per esmenar i reformar la pròpia vida i estat. Van interposades notes en molts indrets.

La tercera setmana (folis 30v a 34v) proposa un dia sencer pel ma-

teix estil de la segona setmana sobre els misteris de la Passió, i afegeix matèria fins al dia setè. Més notes i les regles per ordenar-se en el menjar per més endavant.

La quarta setmana (folis 34v a 40v) explica només una meditació de la vida gloriosa de Jesús, i envia al procediment de les setmanes precedents pels altres misteris gloriosos. Més notes, la Contemplació per alcançar amor, corona dels Exercicis, i com a complement tres Maneres d'orar, que s'han d'assajar abans de sortir d'Exercicis.

Aquest és el cos de l'obra, la pràctica del qual si és plenament fidel a com la proposa Sant Ignasi, té una força insospitada per transformar l'exercitant fins al fons mateix de l'ànima.

L'autògraf porta encara una introducció per donar alguna coneixença dels Exercicis i fer alguns advertiments generals pel qui dona els exercicis i per qui els fa: són les 20 Anotacions, que omplen els folis I a 5r.

Clouen l'obra dos apèndixs copiosos: un, els Misteris de la Vida de Nostre Senyor Jesucrist (folis 41r a 52r), uns 51, partits generalment en tres punts curts, presos de les paraules del mateix Evangeli, el segon, cinc aplecs de regles (folis 52v-63r): primeres per conèixer i destriar les mocions o influències del bon i mal esperit, més bones per la primera setmana; les segones, més bones per la segona; regles en el ministeri de distribuir almoines; regles per conèixer els escrúpols, i regles per sentir rectament dintre de l'Església Catòlica. Aquest és tot el contingut dels Exercicis de Sant Ignasi.

* * *

En les grans obres d'exornació de la Santa Cova de Manresa de 1660 a 1680¹⁵, quan s'alçaren les façanes de mig-jorn i ponent, es rebaixà el pis i es col·locà l'altar barroc de marbre blanc i negre, que encara avui veiem; el pintor manresà Joan Grau esculpí d'alabastre un retaule de mig relleu molt pormenoritzat; la cova, tal com aleshores es trobava amb el pont vell, riu Cardoner, la Seu de Manresa, cingleres amb oliverars i per sobre el perfil retallat del Montserrat. Dintre la cova Sant Ignasi vestit de sac i els instruments de penitència per terra,

¹⁵ JAIME NONELL, S. J., - *La Cueva de San Ignacio en Manresa*, 1918, pàgines 80 i seqs.

de genolls amb la ploma a la mà escriu en un llibre, en tant que amb el cap girat enrera, molt violent, sembla escoltar la Mare de Déu amb el bon Jesuset a la falda, que entre núvols i angelets, de sobre Montserrat estant li parla. Els visitants de la Santa Cova interpreten el relleu, dient que la Mare de Déu dicta a Sant Ignasi els Exercicis Espirituals. Davant d'aquest retaule i sentint la interpretació popular, s'escau preguntar si les peces de l'autògraf de Sant Ignasi, que havem resseguit suara i foren el fonament de la versió del P. Frusi estampada en 1548, existien totes i de la mateixa forma i en el mateix ordre en la primera redacció dels Exercicis, que el relleu d'En Grau situa dintre de la Santa Cova de Manresa i sota la inspiració de la Mare de Déu, la qual el poble interpreta dictat material. Això és entrar de ple en la història interna de la composició del text dels Exercicis. La resposta a aquesta pregunta i a moltes d'altres que hi vénen lligades és el treball dels XII primers capítols de l'obra del P. Codina.

Posarem aquí les principals conclusions que ell estableix, i aportarem alguns dels testimonis més interessants que esclareixen els punts discutits.

Primer. Es cert que a Manresa l'any 1522, cap a la segona meitat de la seva estada, sota el mestratge directe de Déu va fer els Exercicis Espirituals Sant Ignasi de Loiola. Consta clarament dels testimonis dels Pares Laínez, Polanco, Nadal i Ribadeneira, que tots tractaren íntimament amb Sant Ignasi (Los Orígenes, pàg. 15).

Segon. Es cert també, perquè ens ho diu Sant Ignasi mateix, que en aquest temps, estant en oració, veia moltes vegades i per molta estona amb els ulls interiors la humanitat de Crist, i de manera semblant veia també la Mare de Déu (Ib., pàg. 86).

Tercer. Es cert igualment que a Manresa va escriure uns Exercicis Espirituals, substancialment els mateixos que ara tenim, i que a Manresa mateix va començar a donar-los. Consta dels testimonis dels mateixos Pares i dels processos de Manresa. (Ib., cap. IV i II).

Quart. Els Exercicis els va fer part a la Santa Cova, part a Viladordis i part també a l'església de Sant Pere màrtir. Redactar-los és probable que ho fes en la mateixa cova, després de les meditacions. (Ib., pàg. 31).

Quint. Es cert, finalment, que els Exercicis escrits a Manresa no tenien totes les peces de 1548, sobretot en la introducció, en els dos apèndixs, i en les notes interposades entre les meditacions del cos dels Exercicis. Aquest, quasi tot és pot dir que ve de Manresa, però ha estat re-

tocat i llimat constantment per Sant Ignasi fins a la presentació del seu llibre a l'aprovació pontificia (Ib., cap. III). Consta d'unes paraules del mateix Sant Ignasi, dels testimonis dels Pares esmentats i de la comparació de l'autògraf amb les còpies llatines més antigues.

El P. Codina dedica un llarg capítol, el tercer, a detallar més particularment les coses que foren escrites a Manresa en la primera redacció dels Exercicis i a descobrir les afegidures i esmenes posteriors. Tothom comprendrà que en molts punts no és possible passar de càlculs probables, ni tampoc l'autor lis dóna més força. Nosaltres afegirem que així i tot algunes de les afirmacions del P. Codina ens semblen discutibles i que potser amb la comparació de la terminologia espiritual progressiva de les cartes de Sant Ignasi, fóra possible establir encara algunes altres coses.

* * *

Alguns testimonis, que comproven les conclusions del P. Codina:

a) S. IGNASI DE LOIOLA. Preguntant el P. Lluís González de Càmar a el 20 d'octubre de 1555 a Sant Ignasi "dels exercicis i de les constitucions, volent saber com les havia fet, li digué ¹⁶ que els Exercicis *no els havia fet tots en una sola vegada*, sinó que algunes coses que ell observava en la seva ànima i les trobava útils, li semblava que podrien també ésser útils als altres, i així les posava en escrit, verbi gràcia, allò d'examinar la consciència amb aquella manera de les ratlles, etc. Les eleccions especialment em digué que les havia tretes d'aquella varietat d'esperit i pensament que tenia quan era a Loiola, quan encara estava mal de la cama" (n. 99).

Que els exercicis no els havia fet o escrit tots d'una sola vegada sembla significar que alguns els havia anat completant, com l'examen

¹⁶ Els primers companys de Sant Ignasi el pregaren moltes vegades perquè volgués refer la narració de les coses més principals de la seva vida, que podrien ésser d'edificació general pels fills seus. Després de molt pregat accedí, començant pel setembre de 1553, amb grans interrupcions fins a l'octubre de 1555, anà contant els fets principals al P. Lluís González de Càmar, que prenia notes i després, de calent en calent, refeia tota la narració acostant-se quan li era possible a les mateixes paraules de Sant Ignasi. D'això en resulta una autobiografia de valor inestimable, publicada en *Monumenta Historica, S. J., Monumenta Ignat.*, s. IV, t. I, pàgs. 31-98. Els números que donem en parèntesi són els marginals de l'Autobiografia.

Una edició tota en castellà publicà a Barcelona el P. JOSEP M. MARCH, S. J., en *Biblioteca Manual sobre la Companyia de Jesús*, ser. I, I. Autobiografia (1920).

particular, afegint-hi la manera de registrar les vegades que s'ha caigut en dues ratlles per cada dia, una pel matí i una altra per la tarda. Els exercicis s'entenen els que fan el cos dels Exercicis, com els exàmens i les meditacions que ha de fer l'exercitant.

En aquesta mateixa autobiografia contada al P. Càmara, tractant dels efectes diferents que li deixaven a Lloiola els pensaments sants i els pensaments del món, adverteix: "Aquest fou el primer discurs que féu en les cases de Déu, i després que féu els exercicis, d'aquí començà a prendre llum per [escriure] allò de la diversitat d'esperits" n. 9).

Copiem quelcom de les coses que li passaven a Manresa:

"En aquest temps el tractava Déu de la mateixa manera que tracta un mestre d'escola un nen, ensenyant-lo; i ara això fos per la seva ruidat i gros enginy, o perquè no tenia qui l'ensenyés, o per la voluntat ferma que Déu mateix li havia donat per servir-lo, clarament ell jutjava i sempre ha jutjat que Déu el tractava d'aquesta manera; ans si dubtava en això, pensaria ofendre sa divina majestat; i alguna cosa d'això es pot veure pels cinc punts següents:

Primer. Tenia molta devoció a la Santíssima Trinitat, i així cada dia feia oració a les tres persones distintament. I fent-ne també a la Santíssima Trinitat, li venia un pensament, de com era que feia quatre oracions a la Trinitat? Però aquest pensament li donava poca feina o no cap, com cosa de poca importància. I estant un dia recitant en les grades del mateix monestir [del frares domènecs] les hores de nostra Dona, se li començà d'elevat l'enteniment, com que veia la Santíssima Trinitat en figura de tres tecles, i això amb tantes de llàgrimes i tants de sospirs, que no es podia valer. I anant aquell matí en una processó, que d'allà sortia, no pogué retenir mai les llàgrimes fins a dinar; ni després de dinar podia deixar d'enraonar sinó de la Santíssima Trinitat; i això amb moltes comparances i molt diverses i amb molt de goig i consolació; de manera que tota la seva vida li ha restat aquesta impressió de sentir gran devoció, fent oració a la Santíssima Trinitat.

Segon. Una vegada se li representà a l'enteniment, amb gran alegria espiritual, la manera com Déu havia creat el món, que li semblava veure una cosa blanca, d'on sortien alguns raigs i que d'ella en feia Déu llum. Però aquestes coses ni les sabia explicar, ni es recordava ben bé d'aquelles notícies espirituals, que en aquells temps Déu li imprimia en l'ànima.

Tercer. A la mateixa Manresa, on estigué quasi un any, després que començà d'ésser consolat de Déu i va veure el fruit que feia en les ànimes tractant-les, deixà aquells extrems que d'abans tenia; ja es tallava les ungles i cabells. Així que estant en aquest poble, en l'església del dit monestir oint la missa un dia i alçant-se el corpus Domini, véu amb els ulls interiors una mena de raigs blancs que venien de dalt; i encara que això després de tant de temps no ho pot ben explicar, però el que ell amb l'enteniment veié fou veure com hi era en aquell Santíssim Sagrament Jesucrist Senyor Nostre.

Quart. Moltes vegades i per molt de temps, estant en oració, veia amb els ulls interiors la humanitat de Crist, i la figura que li semblava, era com un cos

blanc, no molt gran ni molt petit, però no veia cap distinció de membres. Això va veure a Manresa moltes vegades: si deia vint o quaranta, no gosaria jutjar que era mentida. Una altra vegada l'ha vist essent a Jerusalem i una altra caminant prop de Pàdua. Nostra Senyora també l'ha vist en simil forma, sense distingir les parts. Aqueixes coses que ha vist el confirmaren aleshores, i li donaren tanta confirmació sempre de la fe, que moltes vegades s'ha pensat: si no hi hagués Escripura que ens ensenyés aquestes coses de fe, ell se determinaria de morir per elles, només per això que ha vist.

Quint. Una vegada anava per devoció a una església, que estava poc més d'un milla de Manresa, que crec jo es deia Sant Pau, i el camí va al costat del riu; i anant així en les seves devocions, s'assegué una mica de cara cap al riu, eí qual anava fondo. I estant allà sentat, els ulls de l'enteniment se li començaren d'obrir, i no que veiés alguna visió, sinó entenent i coneixent moltes coses, tant de coses espirituals, com de coses de la fe i de lletres; i això amb una il·lustració tan gran, que li semblaven totes les coses com a noves. I no es pot declarar els particulars que entengué aleshores, però foren molts, sinó que rebé una gran claredat en l'enteniment, de manera que en tot el decurs de la seva vida, fins a seixanta dos anys passats, aplegant totes quantes ajudes hagi tingut de Déu i totes quantes coses ha sabut, encara que les posi totes plegades, no li sembla haver aconseguit tant com d'aquella vegada sola.

I això fou en tanta manera de quedar amb l'enteniment il·lustrat, que li semblava com si fos un altre home i tingués un altre enteniment, que no tenia abans. I després que això durà una bona estona, va anar a agenollar-se a una creu que era allí prop a donar gràcies a Déu" (núms. 27-31).

Amb aquesta abundor de llum sobrenatural, fou ajudat Sant Ignasi per escriure el llibre dels Exercicis, on es toquen totes aquestes veritats de la fe i coses molt fines de la vida espiritual.

Dels seus exercicis escrits no en parla fins que la narració arriba a l'estada seva d'Alcalà, any 1526, on els donava (n. 60), i de Salamanca, any 1527, de juliol a setembre, on estant pres amb els seus companys, el batxiller Frías vingué a examinar-los cada un per separat, i "el pelegrí (Ignasi) li donà tots els seus papers, que eren els exercicis, perquè els examinessin" (n. 67). "En un sol punt insistiren molt [els quatre jutges], afegeix, que estava en ells al començament: de quan un pensament és pecat venial i de quan mortal" (n. 68). Igualment es troba al començament en l'autògraf dels Exercicis.

b) EL P. DÍDAC LAÍNEZ, un dels primers companys de Sant Ignasi i primer successor seu en el govern de la Companyia, escriu en 1547 al P. Polanco, secretari de Sant Ignasi, un llarg record de les coses que sabia del seu General. Venint als temps de Montserrat i Manresa diu:

"Per aquest mateix temps féu una confessió molt general de tota sa vida i vingué, quant a la substància, a fer les meditacions que diem Exercicis, vivint molt ordenadament i perseverant en freqüentar els Sagraments i l'oració, en la qual estava set hores al dia agenollat; de manera que en espai d'un any, a Manresa obtingué tanta llum del Senyor, que quasi en tots els misteris de la fe fou especialment il·lustrat i consolat del Senyor, singularment en el misteri de la Santíssima Trinitat...

I amb aquest gran aprofitament seu el féu també en moltes persones a Manresa mateix, les quals, ajudades notablement, feren mudança de vida, amb mortificació...¹⁷

c) El P. JOAN DE POLANCO, l'incomparable secretari de Sant Ignasi, de Lainez i de Sant Francesc de Borja, escrivia en 1548 en el *Sumari de les coses més notables que la institució i progrés de la Companyia de Jesús toquen*:

"Entre altres coses que li ensenya a Ignasi en Manresa Aquell qui docet homines scientias, en aquest any 1522, foren les meditacions que diem Exercicis espirituals i la manera d'elles, bé que després l'ús i experiència de moltes coses li féu perfeccionar més la seva invenció primera"¹⁸.

En una carta de 8 de desembre de 1564, diu que de tres maneres contribuïa Sant Ignasi en els seus començaments al bé del proïsme, amb el bon exemple, amb les converses i amb els Exercicis espirituals que sense mestre li havia ensenyat Déu a ell pel seu aprofitament, i mitjançant els quals començà a fer fruit molt notador en moltes persones, en especial en un poble de Catalunya que es diu Manresa¹⁹.

En la *Vita S. Ignatii Loyolae* (1572-1574) explica més quines coses ensenyava a Manresa, i són quasi totes les que fan el cos dels Exercicis²⁰.

d) El P. JERONI NADAL, mallorquí, admès per Sant Ignasi en 1545, tractà íntimament i per molt de temps amb el fundador de la Companyia i tingué els càrrecs més importants de l'Ordre en el govern de Sant Ignasi i dels dos primers successors. Diu en una de les seves plàtiques:

"L'autor d'aquell mètode dels Exercicis fou el P. Ignasi per benefici i inspiració de Déu i en aquell temps que es retragué per fer penitència i oració a

¹⁷ *Mon. Ignat.*, s. IV, t. I, pàgs. 103-104.

¹⁸ *Cod. Hist. Soc.* 67, f. 17 v.

¹⁹ *Polanci Complementa*, I, 507.

²⁰ *Cronicon Soc.*, I, 26-26.

Manresa, lluny de la seva terra, a Catalunya, província de l'Espanya inferior. Perquè es retragué a això que fos exercitat espiritualment i es donés a la penitència. Doncs, *aquelles coses que ell trobava per experiència que li aprofitaven i creia que serien de profit a tothom, les posa en un llibre*. D'aquests exercicis es serví des del començament de la seva conversió per ell i pels altres" ²¹.

En l'Apologia dels Exercicis que escriví contra les censures de Fra Tomàs de Pedroche, el qual acusava a Sant Ignasi que era home de poquíssims coneixements a l'escriure els Exercicis, diu:

"Quan escriví per primera vegada bona part dels Exercicis, no havia estudiat encara... Quan després que per aquells exercicis va entrar en devoció, va començar de sentir-se portat a procurar la salvació de les ànimes, per fer-ho més còmodament i lliure va donar-se a l'estudi amb increïble fervor, primer en Espanya i després a París, la universitat més celebrada de l'orbe cristià... *Després d'acabats els estudis va reunir aquells primers apuntaments dels Exercicis, va afegir-hi moltes coses, ho ordenà tot i ho presentà a l'examen i sentència de la Seu Apostòlica*" ²² bis."

e) PROCESSOS DE MANRESA (setembre de 1606). Testimoni 6.è:

"Contava també la senyora Canyelles al mateix testimoni, que ella i les senyores Amiganta, Roviralta, Clavera i d'altres senyores manresanes, honrades i de vida exemplar, solien anar a la capella de Santa Llúcia... i allí oir de Sant Ignasi els exercicis espirituals, en els quals les exhortava sobretot a fugir dels pecats i seguir la virtut, estimar l'oració assídua, freqüentar els sagraments de la penitència i eucaristia i lis donava molt altres documents espirituals" ²³.

f) D'ESMENES TARDANES del text dels Exercicis, com a mostra, posarem aquestes:

Les paraules afegides al títol dels Exercicis *sin determinarse por*. No es troben en les còpies llatines anteriors ²³.

En l'oració preparatòria hi ha una enumeració de tres membres a l'autògraf: *intenciones, acciones y operaciones*. *Operaciones* no el porten les versions llatines antigues ²⁴.

En la meditació del rei temporal, l'amanuense de l'autògraf havia escrit: "los que más se querrán afectar y señalar en todo servicio de su rey eterno y señor universal... haciendo contra su propia sensualidad, si alguna hubieren". Així consta també en les còpies de la Versio

²¹ Epistolae P. Natalis, IV, 666.

²² bis Ib., 826.

²³ Mon. Ign., s. IV, II, 709.

²⁴ Exercitia et Directoria, pàg. 250.

²⁵ Ib., pàg. 274.

Prima i l'exemplar de Fabre. Però Sant Ignasi va borrar les paraules *si alguna hubiere* ²⁵.

Hom pot veure totes les variants en l'edició magna *Exercitia et Directoria* de 1919, en el texts mateixos comparats, i estudiades separatament en la introducció crítica ²⁶.

* * *

Ara ja ens serà possible fixar la realitat històrica que cal donar al retaule d'En Grau de l'altar de la Santa Cova de Manresa.

Presentar Sant Ignasi dins de la cova els genolls ficats en terra fent oració o exercicis i rebent una visita de la Mare de Déu i el bon Jesuset, que vénen pels núvols de la part de Montserrat, és una representació plàstica d'un fet que Sant Ignasi mateix ha contat, és a saber, que fent oració moltes vegades veia amb els ulls interiors la humanitat de Jesucrist i d'una manera semblant veia la Mare de Déu. És molt probable que algunes d'aquestes visions s'escaiguessin a la Cova i que també alhora veiés la Mare de Déu i la humanitat de Jesús algunes vegades. La visió interna en escultura no es podia representar fàcilment d'altra manera de com ho realitzà En Grau.

Que Sant Ignasi escriví els Exercicis dintre de la Cova hem dit que és cosa probable. Que en la composició dels Exercicis tingué part la Mare de Déu, entenent-ho de la llum que rebia en les visions de la Verge Maria, les quals el confirmaven en les coses de la fe, i que per la mediació de la Mare de Déu obtingués moltes més il·lustracions, és cosa que escau perfectament a la narració que ens fa Sant Ignasi dels temps de Manresa i a la pràctica molt seva d'anar a la Mare de Déu com a primer graó d'assolir gràcies importants.

Que l'escultor vulgui donar representació en un sol retaule a tots aquests fets reals, creant un moment concret de compenetració de tots, encara que l'escena en tots els seus pormenors no resulti històrica, no és cosa nova dintre de les arts representatives. El moment escollit d'En Grau: Sant Ignasi escrivint de genolls i amb el cap girat com qui escolta, és una realització plàstica de fets reals, però que no s'esdevenien simultàniament ni en aquesta forma concreta.

Mentre no interpretem el retaule d'un dictat material del llibre dels

²⁵ Ib., pàgs. 320-589.

²⁶ Ib., pàg. 142 i seqs.

Exercicis, punt per punt i paraula per paraula, com si tot tal com el deixà Sant Ignasi en l'autògraf abans de presentació a l'aprovació del Sant Pare l'hagués escrit a la cova de Manresa, sense fer-hi cap canvi ni esmena; podem conservar i seguir, com diu el P. Codina, la creença molt estesa dins i fora de la Companyia de Jesús, que la Verge Santíssima tingué part molt principal en la composició del llibre dels Exercicis; perquè no solament no contradiu a cap fet ben provat, sinó que lliga molt bé amb tota la història verdadera de Sant Ignasi (Los Orígenes, pàg. 93).

Les fites més antigues, que coneixem, d'aquesta tradició, són les següents:

L'any 1617, el P. Muci Vitelleschi, sisè general de la Companyia de Jesús, envià a la ciutat de Manresa un quadro pintat que representava la Verge Santíssima en els núvols amb el nen Jesús als braços, com si anés a dir quelcom a Sant Ignasi, el qual, amb la ploma a la mà i mirant la Mare de Déu, esperava l'ordre i el dictat per escriure ²⁷. Aquesta representació, diu el P. Codina (Ib., pàg. 87), és més versemblable que no era una invenció del P. General o del pintor, sinó reflex d'una opinió escampada ja en moltes persones, és a dir, que els Exercicis els havia fet i escrit Sant Ignasi amb l'ajuda especial de Jesucrist i sa Mare Santíssima. Això i no més volia significar el P. General.

Aquest sentit té també la revelació feta en 1600 a Marina d'Escobar (1554-1633, amb la causa de beatificació introduïda) que ve aprovada i contada pel V. P. Lluís de la Puente en la Vida del P. Baltasar Alvarez ²⁸:

"L'arcàngel Sant Gabriel, de part de la Reina sobirana del cel, li deia que en els exercicis que havia pensat fer de discursos i meditacions de les grandeses de Déu i els béns infinits que per aquest Senyor nostre ens són comunicats (gairebé de la manera com es fa a la Companyia) rebria molt particular servei que ho fes tal com havia pensat: perquè li feia a saber que ella era i havia estat *com la patrona i fundadora d'aquells sants exercicis* de la Companyia i havia estat *ajudadora i com ensenyadora del Sant Pare Ignasi*, perquè així es fes; i en aquesta raó havia tingut aquesta obra principi en ella."

La interpretació, però, del dictat material, ja tenia representants aleshores. Els *Anal*s de l'antic col·legi de Betlem, de Barcelona, al foli 21, porten aquesta consignació: "Passant per Manresa el P. Llorenç de Sant Joan, sabé del Senyor Amigant que la Verge *havia dictat* els

²⁷ ASTRÁIN, S. J., *Historia de la Asistencia de España*, t. I, cap. 9.

²⁸ Ib., pàgs. 142 i segs.

Exercicis a N. P. Sant Ignasi després d'un rapte en l'Anunciata de sa casa, com tenien notat i sabut de boca del Sant quan estigué allí". El P. Sant Joan va passar per Manresa l'any 1601.

Finalment, en el codi ms. *Piedad de los Amigant en la canonización de San Ignacio de Loyola*, del marquès de Palmerola, foli 23, consta així: "Sant Ignasi donà els Exercicis espirituals a la senyora Angela d'Amigant després que els hi *va dictar* la Verge. Es constant que la Verge Santíssima ensenyà els Exercicis espirituals que avui practica la Companyia de Jesús a Sant Ignasi. Coneixent el Sant el fruit abundós que d'ells es cull, els comunicà a la senyora Angela d'Amigant, com a tan deixeble del seu ensenyament".

Si la Mare de Déu hagués *dictat materialment* el llibre dels Exercicis a Sant Ignasi, aquest de cap manera haguera tingut mai atreviment de tocar-ne res. Ara és cert que Sant Ignasi en 24 anys no va parar mai de millorar la seva obra.

JOSEP CALVERAS, S. J.

L'ART I LA MORAL

El públic ha seguit la noble polèmica d'alguns escriptors sobre les relacions entre l'art i la moral. Hem demanat parer sobre aquest tema a alguns amics i col·laboradors de LA PARAULA CRISTIANA. És un tema sempre actual entre filòsofs i artistes i ni el públic mateix el pot defugir de vegades. Donem en aquest número algunes de les respostes que hem rebudes.

LA MORALITAT DE L'ART I ALTRES DISCUSSIONS

Posaria com a punt de partida previ aquest: *La serietat de la vida*. I em documentaria, més que no en ocasionals al·lusions literàries, en llibres com el del doctor G. Marañón: *Tres ensayos sobre la vida sexual*.

NU

Cos organitzat, obra del seny etern, deia Lessing, defensor de la nuesa del Laocoon.

IMPUDICIA

Desharmonia morta. Com enyorem aquella harmonia vivent de la bellesa!

JOSEP MARIA LÓPEZ-PICÓ

L'Art i la Moral. Per què no l'Art i la Religió? Considerant la Moral com una idea abstracta que no se sap prou d'on prové, per força té d'haver-hi dissidències en l'apreciació del seu abast dins el camp de l'Art. Considerant la Moral com una norma pràctica de la doctrina cristiana—l'única que de veres compta, venturosament, al nostre país i d'una manera absoluta en el pla diví—la claredat dins l'esperit de l'artista

cristià en posar-se a la feina es gairebé perfecta. Volem dir que l'home que està sostingut en aquesta vall de llàgrimes per les ales de les tres virtuts teològals sorteja els esculls de les baixeses de la vida amb una penetració espiritual de vident al qual res se li amaga, si bé duent-los sempre—a través de la seva ànima—cap al Fi Darrer, automàticament o, millor encara, elàsticament. Res no fa por a l'artista cristià quant a gosadies; ell té consciència del Pecat però al mateix temps també de la remissió dels pecats mitjançant els sofriments del Crist i els bàlsams que el Crist va deixar-nos en els Sants Sagraments. L'artista cristià, si per cas anés massa endavant en l'exposició del mal es contindria tot seguit per no deixar interrompuda l'obra de redempció començada pel diví Mestre i que ell, l'artista cristià, té plena consciència que no pot mai oblidar-la.

Tot el que hem dit es refereix a l'artista. No cal tenir present els efectes d'aquest art empapat d'una fonda clarividència cristiana, però també d'un perfecte realisme, en encarar-se al públic? Certament, però si neix d'un cor i d'una intel·ligència cristianes, l'obra artística es reflectirà magníficament en els cors i les intel·ligències dels cristians de veritat que la mirin o la llegeixin; i respecte a l'influència que pugui tenir en els que de cristians desventurosament encara no en siguin, la creiem redemptora i purificadora, puix l'obra va forjar-se a l'enclusa de la Gràcia.

Restaria sols a fer una consideració sobre la moralitat de les obres artístiques nades després de la Naixença de Jesús a l'establia, de ments no cristianes. Moltes d'elles es ressenten del Fet transcendental i essent així també poden contribuir a la salvació del món. Però no hi ha amb els autors d'aquestes obres diàleg possible si no és per induir-los, amb l'ajuda de Déu, dins el clos de la Fe.

JOSEP-F. RAFOLS

"Sr. Josep Maria Capdevila.

Estimat amic: Per a mi la qüestió de l'art i la moral, és una qüestió de categoria. Hi ha categories en les idees i en els sentiments, i en les lleis, i en la naturalesa. El món oblida massa sovint aquest fet indestructible, i per això es perd en cent mil divagacions.

La moral és, al meu entendre, després de Déu, la primera de totes les categories: no pot haver-hi, doncs, cap raó contra la moral. La qüestió de la llibertat de l'art va aparellada amb la de la llibertat humana. L'art, fill de l'home, no pot tenir més privilegis que l'home mateix, i si

en l'home no pot admetre's la llibertat per al mal, menys podrà admetre's en l'obra d'art. La llei moral és una llei absoluta, i s'hi tenen de sotmetre tots els homes i totes les coses.

Ja sé que els artistes per regla general no opinen així, per haver-se acostumat a la idea que les lleis no s'han fet per ells, no ja les lleis morals, ni tan sols les socials. Però convé que es desenganyin i que sàpiguen que han de passar per l'adreçador de la llei moral, la qual o existeix per tots, o no té d'existir per ningú. De passada en sortiran ennoblits i dignificats.

Establerts aquests principis, queden per a estudiar els casos concrets. En això jo ja no sabria què dir-hi; depenen de la consciència de cada u. Qui la té més ampla, qui més estreta. I depenen també un bon xic de la major o menor barroeria de la nostra ànima. Hi ha molt pocs paladars que sàpiguen paladejar les veritables fineses espirituals, i encara trobaríem menys quantitat de mans que sàpiguen estructurar-les. I depenen, finalment, de mil circumstàncies de lloc i temps i ambient social impossibles de precisar. I cas d'ésser possible, jo no sabria pas precisar-les."

AMADEU VIVES

Sant Pol, 3 desembre 1926.

MARGINALS

LA DEMOSTRACIÓ DE L'EXISTÈNCIA DE DÉU

Escoltem avui el que han dit alguns filòsofs sobre l'existència de Déu.

Dels ateus no en farem cas, perquè creiem que l'ateisme teòric no existeix ni pot existir. Tenim el convenciment que la creença en un Déu, ja sia el nostre Déu transcendent i Criador de tot l'univers, o bé un Déu de metall, com el que adoraven els israelites en el desert, és una exigència del cor humà.

Analitzem de primer antuvi dues posicions extremes: la dels fideïstes i la dels racionalistes. Ambdues han negat la possibilitat de demostrar l'existència de Déu, recolzats en raons completament oposades.

S'ha concedit la paternitat del fideïsmo a Huet, bisbe d'Avranches, però en la història de la filosofia són molt més vells els fideïstes. El cordovès Rabbi Moïses, per altre nom Maimònides, ja fa esment d'aquests filòsofs, segons els quals, l'existència de Déu ni és una veritat evident, ni que pugui demostrar-se, sinó que solament pot ésser coneguda per la Revelació. Sabem que Déu existeix, diuen aquests, únicament perquè ens ho diu la fe.

Rosmini, el gran ontologista, quan afirmava que el nostre enteniment està *naturalment* informat per una *llum divina*, llum que precedeix a la reflexió i que constitueix el fonament de la filosofia, es declarava partidari decidit dels fideïstes.

Igualment el Gioberti. A nosaltres ja ens plau el que vós heu dit: "la revelació és el telescopi de la raó". Sant Tomàs havia dit en el primer article de la Suma que sens aquest telescopi: "veritas de Deo per rationem investigata a paucis hominibus et per longum tempus et cum admixtione multorum errorum proveniret."

Emperò tingueu-ho ben entès, Gioberti, el telescopi pot fer un servei

molt bo a un home que hi vegi. Si el poseu davant dels ulls d'un cec, per més potent que sigui aquell, hi veurà de la mateixa manera, millor dit, no veurà res. I vós no heu fet altra cosa que posar aquest telescopi al servei d'un home cec, perquè heu dit que "l'objecte primari i principal de la filosofia era la Idea, terme immediat de la intuïció mental"; i heu tingut la gosadia d'afirmar "non darsi nulla nel senso, che non sia stato prima nell' intelletto", contràriament al parer de tots els escolàs-

Vosaltres, els ontologistes, heu de dir també que sense aquesta *llum divina*, sense la intuïció d'aquesta *Idea* no podem conèixer l'existència de Déu.

Els tradicionalistes també varen caure en l'excés d'un fideisme irracional. Aquests han dit que l'existència de Déu ens és coneguda per l'autoritat de la tradició... Un altre caire, un altre aspecte del fideisme...

Passem ara al camp contrari. Kant és el portaveu dels racionalistes. Aquest diu que les primeres nocions de la raó no tenen cap valor transcendental; per consegüent les demostracions de l'existència de Déu, que recolzen en el principi de causalitat, són il·legítimes. Com que no hi ha cap lligam entre el món de les idees i el de les realitats, el dubte turmentador, el dubte que oprimeix i fomenta el pessimisme és l'únic terme de tots els nostres coneixements. I com que tampoc admet el fet de la Revelació, heus aquí que Déu, segons ell, és l'eternament desconegut.

La raó pràctica, però, pot i deu afirmar l'existència de Déu, degut a una necessitat moral d'un Déu remunerador. Necessitat moral que els modernistes han substituït per l'experiència religiosa...

Vet ací les dues opinions extremes que, remarcuem-ho de pas, han llevat valor i dignitat a la raó humana, i l'han negligida i abandonada com una màquina inútil i espatllada.

Si no podem arribar al coneixement de l'existència de Déu, per què ens ha estat donada la llum de la nostra raó? I Sant Pau, per què ha dit: "Invisibilia Dei, per ea quae facta sunt, intellecta conspiciuntur?"...

Sant Tomàs ha recollit de la filosofia aristotèlica i de la primitiva filosofia cristiana cinc arguments que han devingut clàssics, i amb ells ha bastit una demostració formidable de l'existència de Déu. Tots ells tenen per fonament l'experiència sensible i pugen gradualment a l'abstracció metafísica.

Guaiten-ne una mostra: "És cert, i ens consta pel testimoni dels sentits que en aquest món hi ha qualque cosa que es troba en moviment". Vet ací un fet experimental, fonament de la demostració. Però, què cosa és *moure*? *Moure*, diu Sant Tomàs, és fer passar una cosa de la potèn-

cia a l'acte... Ja estem situats en un pla metafísic. I així tots els cinc arguments.

Detinguem-nos un moment i parem un xic d'atenció sobre d'ells.

LA PROVA PEL MOVIMENT

Aquesta prova porta un segell aristotèlic molt marcat. Si hom llegís els *Físics* del filòsof, la trobaria més d'una vegada.

Aquí ens serà forçós emprar els termes tècnics de la potència i l'acte que juguen un paper importantíssim en la filosofia tomista.

Plató donava més extensió a la paraula *moviment* que Aristòtil. Aquest només l'aplicava a les coses divisibles i corporals; aquell la feia extensiva a les operacions espirituals, com el voler i l'entendre. Per això el primer movent d'Aristòtil és immòbil i el de Plató es mou a si mateix. Emperò substancialment vénen a identificar-se... Tal volta aquesta afirmació desagradi a algú. Nosaltres tenim raons per a creure-ho així.

Les proposicions que formen el nervi de la prova pel moviment són aquestes dues: *primera*. Tot allò que es mou, rep el moviment d'un altre; i *segona*. Aquesta sèrie de moviments que alhora són moguts no pot ésser infinita.

Demostrem la primera proposició. Ja hem dit abans que, segons Sant Tomàs, moure's és passar de l'estat potencial a l'actual.

Alguns exemples poden ajudar-nos molt a comprendre el raciocini. En un ou fecundat, direm que el poll hi és en potència; i quan s'obre la closca i neix el poll, direm que existeix en acte. La crisàlida és una papallona en potència, i quan s'ha realitzat la metamòrfosi i veiem que s'ha transformat en una papallona, llavors aquesta està en acte.

Ara bé; no hi ha cap ésser que passi de la potència a l'acte si no rep l'acció d'un altre ésser que ja estigui en acte. Perquè una cosa escalfi, es necessari que ja estigui calenta; per ensenyar cal posseir la ciència en acte.

L'experiència demostra a bastament aquest principi. Car hom comprèn perfectament que els éssers inanimats, perquè exerceixin la pròpia activitat, necessiten que hi hagi algú que els mogui. Un pinzell, per si sol, no pot pintar res. Posat a les mans d'en Josep M.ª Sert, per exemple, ens donarà les magnífiques decoracions murals de la Seu vigatana... I si els éssers vivents tenen un moviment autònom, intrínsec,

la part movent, o sia l'ànima, també rep el moviment d'un altre principi exterior. La mateixa voluntat lliure de l'home necessita d'aquest movent.

Igualment la raó demostra plenament la veritat d'aquest principi. Quan una cosa es mou, és senyal que està en potència per adquirir un acte. Aquest acte, que no posseeix encara, no pot donar-se'l a si mateixa, perquè, del contrari, el no-res fóra causa de l'ésser i això és una contradicció. De consegüent l'acte que adquireix l'ésser potencial el rep d'un altre ésser que ja té aquell acte. El fill que viu en el ventre de la mare, ha rebut l'existència-acte de l'existència dels seus pares que tenien els elements necessaris per a l'engendrament.

Això ens fa conèixer que l'acte és sinònim de perfecció. Per això l'acte pur és l'ésser perfectíssim. La potència, en canvi, enclou el concepte d'imperfecció. Per això la matèria primera, que és una potència pura, és la màxima imperfecció en l'escala dels éssers.

Analitzem ara la segona proposició: La sèrie de movents-moguts subordinats no pot ésser infinita. Perquè en aquest cas, com que suposem que cada movent rep el moviment d'un altre anterior, mancaria el que dóna el moviment inicial i cap d'ells es mouria.

En una gran fàbrica moguda per la força hidràulica, si pareu el moviment de la turbina, pareu també totes les màquines i totes les rodes, vehicles del moviment. Creieu, tal vegada, que multiplicant fins a l'infinit les màquines i les rodes podria prescindir-se de la turbina? Evidentment que no, perquè totes elles no són més que instruments, i l'instrument no és mou si no hi ha algú que el faci moure.

Igualment en la grandiosa fàbrica de l'univers, que roda amb tanta exactitud i precisió, devem admetre l'existència d'una *turbina* que no és moguda per ningú, que posseeix el moviment per si mateix, que el transmet a tots els éssers de la creació i que no es mou (el moviment en el sentit aristotèlic suposa manca de perfecció) perquè posseeix totes les perfeccions. És immòbil, però no amb la immobilitat de la inèrcia, sinó amb la de l'activitat suprema que no necessita adquirir res de nou perquè té en si tot el que pot tenir i tot el que pot donar pròdigament.

Els partidaris de la conservació de l'energia voldran tirar-nos per terra la prova pel moviment. Nosaltres els direm que Sant Tomàs era un entusiasta defensor d'aquesta teoria; que també ell afirmava que en el món res s'anihila, recolzat en el principi vulgaríssim entre els escolàstics: "*corruptio unius est generatio alterius*". Emperò encara que l'energia no es perdi, numèricament, canvia; es realitza en ella una trans-

formació que s'oposa a la permanència, i aquesta transformació exigeix una causa.

Com conseqüència, doncs, d'aquesta prova, hem d'admetre l'existència d'un primer movent, que jamai hagi passat de la potència a l'acte i que sigui la seva mateixa activitat i de consegüent el seu mateix ésser perquè l'operació és segons la manera d'ésser.

I aquest Esser tothom sap que es diu Déu.

Fra ALBERT COLLELL, o. p.

(*Seguirà*).

LES BELLES LLETRES

UNA ESCENA DEL FAUST DE GOETHE

El Doctor Faust, després d'envellir en estudis de tota mena, veié que havia passat la vida sense viure, donada a elucubracions vanament, i es vengué l'ànima al dimoni per tornar jove i fruir de tantes coses que no havia fruit. En companyia de Mefistòfil, el diable fi i mofeta començà les seves noves aventures seduïnt la jove Margarida. La cosa acabà en tragèdia. Aquest fragment del Faust és el de l'òpera de Gounod. El traduí En Maragall, com sabeu. Les escenes anteriors a La Margarideta, les ha traduïdes ara En Josep Lleonart, per fer-ne, juntament amb les traduïdes de Maragall, una representació al Teatre Intim que dirigeix l'Adrià Gual. En la revista que publica l'Intim (número de gener), En Lleonart explica aquesta tasca seva. En una sessió es donarà, doncs, aquest febrer, una bella mostra de la primera part de la tragèdia, que els alemanys solen anomenar: el primer Faust.

La escena que avui publiquem representa el Faust a la seva cambra d'estudi. Havia sortit amb un deixeble seu a passejar als afores; és en temps de la Pasqua florida, temps de primavera, la gent de la ciutat surt al camp, el Doctor veu dances i alegria, i de retorn a casa seva, ja vespre, un canic el comença de voltar agitadament com si hagués perdut el seu senyor, com si cerqués alguna cosa; el deixeble de Faust ho creu així, però Faust albira com si deixés un rastre fosforescent, com si descrivís cercles que l'anessin estrenyent; el deixeble no veu res d'això; el canic els va seguint. I Faust entra amb ell a la cambra d'estudi.

Cambra d'estudi

FAUST (*entrant amb un gos d'aigües*).

La nit cobrint conreus i prades
desvetlla en tots l'home millor.
L'amor humà, la devoció,
han fet callar forces damnades.

Estigues, quisso!... Què ensumem
 al cancell? —M'ha seguit, la bestiola!—
 Aquí, rera la llar, tens bon jaç... Prou tabola:
 Si estàs quiet, ja ens avindrem
 Làmpada amiga, a ta claror
 em vé un oreig de retrobança;
 s'aclareix la raó, rebrota l'esperança,
 i, ensems, me fan més ambició
 les fonts del viure en llunyedança.

Què ronques, quisso?... Ets com tanta gent
 que troben tota bella idea impertinent
 i aborden el discurs amb mala cara?...

La pau del cor no l'he trobada encara.
 S'estronca abans el doll que no la set.
 Com més coneixement més desig i més pena.
 Ventura que podem traspasar la carena
 del més enllà. Enlloc se'n veu l'esplet
 com en el Testament Antic original.

(Obra un volum, i es disposa a escriure).

Aquí llegeixo: "En el començament
 fou la paraula". Copsaré el sentit?...
 "La paraula?... No fóra "l'esperit"?...
 Però pensa't-hi encara; ço que crea
 és l'esperit? Cal afinar la idea:
 "En el començament era la força"
 Ajuda'm, esperit! Encara no...
 "En el començament era l'acció",
 aquest és el sentit.

(Al gos):

Menut, sota cobert
 un dels dos hi és de massa.
 Calla o traspassa;
 tens el cancell obert.

Però, què m'he ficat a casa? Com trasmuda!
 Ja no és un gos;
 creix com un hipopòtam; ulls de foc, morro afrós.
 Oh, clau de Salomó, sigues-me benvinguda!

ESPERITS (*part de fora*).

Ací dins hi ha un presoner;
no hi caiguen vosaltres.
Remembreu que ens ha fet bé.
Deslliureu-lo, si pot ser.

FAUST.—A la primera escomesa,
val-me quadruple conjur.
Si l'amo sóc de la naturalesa:
arborat Salamandra,
Follet no tinguis atur,
recargola't Ondina,
Silf amaga't!

Desfes-te, en flama
Salamandra;
liquida't remorosa,
Ondina;
brilla com un meteor
Silf;
porta'm domèstic ajut,
Incubus! Incubus!

Cap d'ells no habita en el seu cos.
Poc mal li he fet; tranquilament em fita.
Caldrà un conjur més gros:
Escàpol de l'avern,
mira el senyal
davant del qual
el negre estol s'inclina.

Se li eriça el pel, i s'emboteix.

Ésser de malvestat, llegeix.
El d'home no engendrat,
l'Inefable Llatzerat
que el cel omplena.

Confinat rera la llar
s'infla, boirós, fins al sostre.
A jeure!... Ja t'he dat mostra
del que puc. T'arruixaré

del foc sant, i si convé
empraré de mes arts la més puixant:
la llum tres voltes radiant.

MEFISTÒFIL (*compareixent de darrera la llar, mentre la boira ca-
dissipant-se, vestit a tall d'estudiant ambulant*).

Quin esvalot!... Què s'ofereix?

FAUST.—Aquesta

era la farcimenta del quissoi!
Un escolar de passejada? Oi,
és cas de riure!...

MEF.—Sapient, aquesta
vegada he suat molt.

F.—Escolta; com te dius?

MEF.—M'ho pregunta un senyor
que menysprea l'escorça i no es capté sinó
d'aprofundir en l'essència?...

F.—En vostès ja s'esbrina
el subjecte pel nom. Quan algú diu:
Maligne, Temptador..., qui no endevina?
Resoltament, qui ets?

MEF.—Sóc part d'aquella força
que, tot volent el mal, del bé no es pot estòrcer.

F.—Quin enigma!

MEF.—Jo so aquell Esperit
que sempre nega, i amb raó,
car ço que té un començ ha d'ésser destruït.
—Si no hagués començat, fóra millor.—
Pecat, destrucció: tot el que en dieu *mal*,
és el meu element.

F.—Que ets una part has dit
i et veig enterament!

MEF.—Així com l'home miserable es creu
què ell és un món, jo no.
Sóc una part del caos que s'estenia arreu
i deslliurà la llum, que amb espai i fosc
ara combat, però endebades,
car va adherida als cossos, en surt, se n'embellei-
i un cos li és una nosa. Per tant, veuré abaixades
ses gales, puixaurà quan els cossos cauran.

F.—Conec on vas; com que no pots en gran
en petit anorrées.

MEF.—Costa tant!...

El Quelcom matusser al No-res s'interposa.
No he somogut gran cosa
amb llamps, aiguats i terratrèmols, no;
ni he minvat amb la mort la misera saó
d'homes i bèsties. Tot revé i rebrota:
sang, aire, terra i aigua. No tingués
el foc per mi, res no tindria.

F.—I tota

la teva fúria amb el puny clos serà endebades.
Vés, fill del caos, vés!
El poder creador sempre pot més.

MEF.—Això ho esbrinarem qualsevol altre dia.

Ara, si et plau, adéu!

F.—Tu mateix. Ves-te'n; torna, al voler teu.

Finestra, porta, xemeneia... Tria.

MEF.—Entrar rai! El sortir és més dur de pell;
aquí a la porta hi ha un cert entrinquell...

F.—El pentagrama?... Bah!... No hi has entrat?
Ningú t'enganya a tu!

MEF.—Si t'has fixat,

l'angle que mira enfora té un defecte.

F.—Doncs, t'he caçat, dimoni!

MEF.—És un efecte

que el quisso l'ha esquivat i el dimoni n'és pres.

F.—Hi ha la finestra.

MEF.—Jo, com tot fantasma,

tinc mitja llibertat; no m'és permès,
sinó per on he entrat, sortir per allí on fos.

F.—L'infern també té drets! Fóra cap blasme
que pactéssim, senyors?

MEF.—Allò que et prometéssim.

t'ho mantindriem... Calma; tornaré.

F.—Abans d'anar-te'n tira'm la planeta.

MEF.—Deixa'm anar! Quan torni.

F.—Jo no sé

que t'hagi fet venir. T'has ficat a caseta
de pròpia voluntat;
i ara ja et tinc!

MEF.—És que si et vé de grat

no me'n vaig. I amb les meves arts, confia

de passar molt bé el temps.

F.—Si la categoria
d'aqueixes arts fos al meu gust...

MEF.—Company,
en veuràs una mostra—i no cal que et preparis—
Som en mig d'esperits; ells et duran els varis
goigs a cada sentit, i en un temps breu
viuràs per tot un any. A l'obra, l'estol meu!

ESPERITS.—Fongui's el sostre
i ulli en la casa
l'altura rasa
que els punts d'or mostra
de tant d'estel.

Beutats serenes
dels fills del cel,
sureu per sobre
de l'enyorança,
i el vostre vel
desfet, posant-se
damunt les penes
dels amadors
enfloqui els aires
de bells colors.

Bressol ombrós,
verdes lligades!...

Raïms pesants
que el cup espera,
rius de bromera
dels vins rajants!
Colls verdejants,
fresca maror!
Volen les nues
beutats celestes
vers el gran sol,
vers les xalestes
illes de joia
on a corrues
hi ha cants, l'estol

dels bails enjoia
 les llises prades,
 l'ardit s'enfila
 i el las es banya
 i en tota entranya
 hi ha un desig viu,
 i, lluny, l'estrella
 de meravella
 que a tots somriu.

MEF.—Ja dorm! Molt bé, fillets de l'aire;
 heu estat fins (*A Faust*) Per ara no m'hauràs!
 Capbusseu-lo en visions, que jo, sens tardar gaire
 —només la dent d'un ratolí m'aidàs—
 passaré aquest lllindar. Mou-t'hi, rateta;
 sóc rei de la domèstica genteta:
 mosques, granotes, pusses...

Ja l'hi tinc:
 mira com malda, mira com rosegà!
 Així!... La punta vil que m'empallega
 va perdent la figura. Un rosec més!...
 Somia, Faust; i ja ens veurem ara i adés.

FAUST (*despertant-se*).

Un altre engany?... De tanta faramalla
 veia'm si a l'últim sols ne restarà
 que m'ha fugit un ca
 i que he tingut un somni on el dimoni hi balla?

JOSEP LLEONART. *Trac*

LLIBRES & REVISTES

ELS LLIBRES

En aquesta secció es faran recensions crítiques de totes les obres que ens siguin trameses en doble exemplar.

LAU O LES AVENTURES D'UN APRENENT DE PILOT, per *Carles Soldevila*.
"Editorial Mentora", S. A. Barcelona, 1926.

Cada any els Reis van trobant més stock de llibres catalans escrits i editats amb tota pulcritud, per oferir als nois i noies. Enguany, l'*Editorial Mentora*, amb el poc temps que porta d'existència, ja els n'ha pogut preparar una bona sèrie, el primer de la qual és l'obra de Carles Soldevila, *Lau o les aventures d'un aprenent de pilot*.

El protagonista, un minyó del rovell de l'ou de la Barcelona del segle XVIII, aprenent de pilot, fa el seu primer viatge en un bergantí que el porta a les Amèriques, però una tempesta els fa anar a parar a les costes de la Patagònia, on cau presoner dels poinxex, una tribu que viu de la rapinya i l'assalt a les estànries dels colons espanyols. L'estada d'ell i un company seu entre aquests indis, aprenent els usos i costums dels seus guardians i avessant-se a les seves maneres de viure i de lluitar, els és una escola d'energia i de prudència i un esperó per a la voluntat, el primer fruit de la qual és la seva escapatòria, burlant tota vigilància i arribant després d'interessants aventures a Buenos Aires. Això constitueix la primera part. A la segona, Lau i el seu company formen part com a agregats a la missió científica francesa que sota el guiatge de La Condamine anà a estudiar aquelles terres a les darreries del XVIII. Una intriga del governador espanyol del Paraguai, és la clau de les peripècies d'aquesta segona part, la qual s'acaba havent de fugir els expedicionaris i travessar la frontera per internar-se al Brasil i posar-se sota la protecció de Portugal.

En la tercera part, la missió científica remunta l'Amassones i fan la primera nuda del meridià terrestre, retornant després a la seva pàtria. La companyia de l'esposa i la filla d'un dels savis de l'expedició, que han volgut compartir la seva fortuna, fa acabar l'obra amb un idiili i un prometatge venturós del protagonista.

De les tres parts, la primera és la més ben reeixida, la que sembla escrita amb més amor. Soldevila s'hi ha entretingut brodant les aventures i fent estimar els protagonistes, gran condició per a aquesta llei d'obres.

De la tercera part no n'ha tret tot el partit que se'n podia treure; si bé les obres de Juli Verne a les quals s'acosta el *Lau*, pequen de vegades de tenir capítols massa carregats de disquisicions científiques; no per això calia deixar de banda aquelles avinenteses en què la ciència pot anar lligada amb la literatura. El viatge per les Amassones i l'estada al Perú amb la mida del segment de meridià, està passat massa ràpidament. Amb tot, hem de saludar l'aparició d'aquest llibre d'aventures per a la joventut amb molta de joia. Calen per a la jove-nalla llibres escrits amb l'elegància que caracteritza l'estil de Carles Soldevila. Les il·lustracions de Junceda, molt escaients.—A. MARTORELL.

LLUÍS MILLET, per *Baltasar Samper*. "Quaderns blaus". - "Llibreria Catalònia". Barcelona, 1926.

Lluís Millet era ja un home popular, però el llibre de Samper, escrit amb un gran amor i amb una gran veneració, el fa més nostre encara. A través de l'anècdota que Samper noblement no accentua massa, el mestre Millet es destaca amb la seva energia, amb la seva fe i ferma voluntat per a la consecució de l'ideal de la seva vida. A bona hora hi és retreta una lletra del gran Bisbe Torres i Bages felicitant-lo per la seva obra, com a un "estimat germà de ministeri".

Com de raó, els primers passos del fundador de l'Orfeó Català i els nuclis que formaren l'ambient musical propici a la seva creació, hi són ressenyats d'una manera sòbria, sense massa color, però amb força netedat. Samper podia aprofitar aquí més el colorisme i l'evocació del desvetllament musical de l'època, però no se n'ha valgut, ha posat la vista fita a l'home i a l'obra i a ells s'ha cenyit. És tan personal l'obra d'En Millet, que ell sol l'interessa, desentenent-se tant com pot de l'ambient i dedicant al mestre tot el seu treball.

L'actuació de l'Orfeó, amb els diversos passos que el consolidaren, la seva col·laboració al refinament del gust musical de Barcelona, els seus viatges triomfals de París i Londres, i la seva recent visita al Sant Pare, són, potser, junt amb el bell capítol dedicat als assaigs de l'Orfeó, les pàgines millors del llibre.

Al costat de l'actuació del músic és també comentat amb un gran respecte l'home en els seus afectes íntims, el delicat escriptor—alguns dels seus fragments, enjoiem les planes del quadern—l'home de fe i el patriota.—A. MARTORELL.

EL DR. ANDREU, per *Joan Mingué*. "Quaderns blaus". - "Llibreria Catalònia". Barcelona, 1926.

Amb aquest llibre, els *Quaderns Blaus* presten un gran servei. La figura del Dr. Andreu no era prou coneguda; i una vida de tanta activitat, de tanta energia, de tant d'esperit d'empresa i d'una voluntat tan ferma, té una tan alta valor educativa, que és un gran bé el popularitzar-la. És un llibre que sense cap reserva (l'afecció al billar i l'ús que en feia, és sols una facècia) jo el posaria com a text educador en mans de xicots d'onze a catorze anys.

Oi més, el llibre de Mingué té encara una altra valor estimable. No és sols el Dr. Andreu qui respira en les seves pàgines, sinó que Barcelona hi és també, però no únicament com a marc o com a fons, sinó com a un personatge principalíssim. El barcelonisme del Dr. Andreu no podia anar deslligat de la seva esfera d'acció i per això l'autor, amb molta traça, ens fa assistir paral·lelament al desplegament de la vida del Dr. Andreu, des de la modestia de la seva infantesa a l'esplendor actiu dels seus vuitanta cinc anys, i a la transformació de Barcelona des de la ciutat reclosa en les muralles que veieren la joventesa del biografat, fins al seu engrandiment actual. El vuitcents pintoresc amb l'enderroc de les muralles com a conseqüència dels flagells del còlera del 58 i la febre groga del 70, la intervenció eficacíssima del Dr. Andreu en l'eixampla de Barcelona, especialment en la banda esquerra; la seva instal·lació a Sant Gervasi i els treballs per a portar-hi veïnatge, i la formidable empresa de la urbanització del Tibidabo, començant amb les gestions per a la compra de la finca *El frare blanc* i acabant amb

la construcció de l'Hotel Florida, sense oblidar-se del seu impuls per al millorament de les barriades d'Horta i Guinardó, són les etapes d'expansió ciutadana que en la seva obra ens presenta l'autor amb un estil concís i clar, fent ressaltar el paper principalíssim que en aquest expandiment ha jugat el venerable Dr. Andreu.

Aquest volum, per molts conceptes estimable, està avalorat amb sengles dibuixos d'època que encaixen molt bé amb el caràcter que l'autor hi ha volgut imprimir.—A. MARTORELL.

UNA MICA D'AMOR, de Joan Puig i Ferrer. Editorial Catalana. Barcelona, 1926.

No és pas aquesta l'obra definitiva de Puig i Ferrer. Més aviat, en aquest recull de prosas heterogènies, aparegudes amb posterioritat a les seves novel·les, trobem una mena d'exercici de facultats d'escriptor, un entrenament previ per a lliurar-se, després d'una metamorfosi literària, a la seva obra novellística, sense, però, renunciar en ella a tota la puixança dramàtica, vital i humana que fa de l'autor una de les figures més interessants del nostre moment literari.

Així, aquest volum, si no cronològicament, almenys qualitativament, cal situar-lo només com un camí, com un estadi, per assolir l'arrodoniment de les seves formidables concepcions de novellista. Adhuc alguna de les prosas aplegades, sembla sols un esbós, un assaig de materials, aprofitat després en obres de major relleu:—el *Soliloqui d'un home feliç* recorda els estats psicològics del Joan Antoni Margalef, *Els tres al·lucinats*; la introducció, *L'home de la ploma a la mà*, és una pàgina fidelment personal, ben parella a les sinceracions de *Servitud*.

Tanmateix, en l'evident desigualtat de les narracions reunides en aquest volum, es destrien peces d'una força impressionant i d'una bellesa artística pregonia: *La més benaurada* és una pàgina inoblidable, on l'autor, amb una mena de pietat cruel, ens endinsa en un tràgic joc de contrallums anímics, i penetra amb una serenitat i humana coratgia en replecs obscuríssims de quatre vides, en el xoc de les quals la inconsciència esdevé un monstre irresponsable. *Els quatre embriacs* és una tragicomèdia, rica d'evocacions i de color. L'idioma *Llegint Teòcrit*, únic fragment remarcable de la narració que dona títol al llibre, és ple d'encís. *La branca de lloset* té una suggestió inefable... En canvi, altres prosas del llibre, singularment les que prenen un caire desencaixat d'apòleg, resten a un nivell inferior.

Més que de figuracions imaginades fredament i d'arguments arbitraris, ve de la força amb què arriba a descobrir i a recrear apassionadament el viu de les ànimes, l'excel·lència de les pàgines de Puig i Ferrer. Ni els arguments, ni l'estil, ni el lèxic no traduirien tampoc per ells mateixos una personalitat homogenia. En aquest recull hi ha una diversitat de temes i de maneres literàries que els fan exteriorment dissemblants. L'originalitat que acusa llur filiació comuna, radica, així, eminentment, en aquella potència dramàtica, en aquell dinamisme passional, en aquell glàtir interior, que en els bons moments de Puig i Ferrer alena en cada paraula, i que encomana a la seva obra literària una sensació de realitat bategant, de vitalitat transfigurada i roent, que és, amb certesa, una cosa inconfusible i única en la nostra literatura.—O. SALTOR.

LA GERMANA, novella de *Pere Mialet*. Impremta Castells. Barcelona, 1926.

Després de mantes poesies disperses i d'algunes novel·les breus, aquest jove autor del Camp de Tarragona, acusa el perfeccionament estructurat de la seva sensibilitat afinada i joveçana, en aquesta novella.

Ella té tots els defectes d'una primera obra de certes proporcions. Una inseguretat de tècnica, una defallença d'expressió i de lèxic i algunes equivocacions de gust o d'ambient, desmereixen aquest assaig. El salven, per contra, l'emoció observadora i la riquesa sentimental, dels instants feliços de la seva obra: aquests són, cabalment, alguns caïres de la psicologia dels personatges, en especial el lirisme dels episodis idíl·lics i elegíacs de *La Germana*.

Del fregadís de les ànimes en tensió, millor explicada per l'autor que pels protagonistes, i del perfil dramàtic d'aquestes ànimes, esdevingut artísticament rellevant pel dolor i per l'amor, pervé a la novella el seu guany més notable.

La Germana té, a més, un especial encant: vol ésser una novella d'adolescència sentimental, dita amb una fervor creadora consubstancial amb l'obra; l'autor sembla que, escrivint-la, visqui aquesta història, i que, a desgrat de la noble humilitat del seu propòsit, posi en ella el mateix interès que si el seu contingut hagués d'ésser transcendental.

Aquesta simpatia acaba per guanyar-vos el cor, sense a penes recança.

Dos contes, *Cabres saltadores*,—d'una simplicitat primitiva i desueta, i *En Quim de la boca torta*,—seqüència en to menor dels *Drames rurals*—, escrits amb traça, completen el contingut del llibre.—O SALTOR.

A MIG CAMÍ. Poesies, per *Miquel Ferrà*. Pròleg de *Josep Lleonart*, 1926.

A la meitat del camí de la seva vida, Miquel Ferrà ens dona reunits els fruits de la seva activitat lírica, compresos els que publicà en 1917 amb el títol de *Cançó d'ahir*. Aquesta col·lecció ens ha permès de veure clarament l'obra acomplerta per En Ferrà i d'admirar-ne tota la puríssima bellesa.

La trajectòria lírica del nostre poeta és molt digna d'atenció. Els seus inicis són amables: és un delicat cantor de la vida plàcida i optimista de cara a la natura, de les joies familiars, de les festes cristianes sentides amb l'esperit del poble fidel, de la pau, per dir-ho d'un cop, pròpia dels que posseeixen la veritat simplement, sense aspiracions excepcionals ni dubtes torturadors; manllevant paraules seves, podríem dir que aquesta part del seu llibre—*La rosada—és un or humil de palles*. Però en *Diumenges primaverals*, la melangia ja hi té entrada; una melangia dolçament enyoradissa d'un temps passat que no exclou, si voleu, la integritat de l'optimisme actual, però que assenyala el preludi d'una nova etapa.

Aquesta nova etapa no es manifesta de seguit. A *La rosada* segueix la secció *Les violes del crepuscle*, en la qual l'estat d'esperit anterior no fa altra cosa que depurar-se i elevar-se amb la meditació religiosa i amb la compassió—delicadíssima en *Cançó de Desembre*—pels desemparats del món. Mes en els dos *Cants de tardor* que segueixen, la desillusió ha pres el poeta i, si bé en el primer encara no perd l'esperança en una nova primavera, en l'altre no veu sinó motius per un negre pessimisme.

I ve la magna obra de la primera època d'En Ferrà, la *Cançó romàntica*. És un recull de set poesies, que assegura a son autor un alt lloc d'honor dintre de la nostra lírica. Iniciada l'evolució en les poesies anteriors, aquí se'ns mostra com un poeta intens i profund que ha entrat de ple en el camp de la gran lírica. La millor de la sèrie, i fins del llibre, és la primera, titulada també *Cançó romàntica*; el pessimisme del darrer dels *Cants de tardor* ha desaparegut i ha fet pas a un desengany absolut del món que troba, però, més enllà de la mort una esperança, una mica vaga, és veritat, però sòlida; el poeta va pel camí de retrobar Déu. Les següents són impressions de la naturalesa que el confirmen en sa desolació i fins potser l'accentuen momentàniament. En *L'alta remor dels pins*...—un veritable joell—sembla que el pessimisme reneix, puix el poeta cerca guarir-se en l'oblit de tot, que la natura li proporciona; però en la poesia darrera, amb la visió riallera d'uns donzells, torna el desig, si més no, d'estimar i morir, i aquest clam és adreçat a Déu; reapareix, i no vagament, l'esperança en la vida eterna i va acompanyada de l'amor a la vida terrenal.

A *Cançó romàntica* segueixen la *Oració de l'ermità* i *Quimeres*, que li són ben inferiors. La indecisió de l'esperit hi és més manifesta encara; el poeta, desenganyat altra vegada de la bellesa moridora, no pot evitar una forta recança en deixar-la per seguir l'aspra ruta de la perfecció cristiana. Això el porta aviat a la desesperació i a les tenebres i és en aquesta situació que abandona ses lluites espirituals per cercar uns moments de repòs—ja que el guariment és impossible—en les divagacions exteriors. Fruit d'aquestes activitats són els reculls *Lluny*, *Sportswomen*, *Camps de Mallorca* i *Homenatges*. La pàtria, la dona, els amics, la natura, tot és objecte de la seva atenció i tot ho veu amb una finor elegant que de vegades arriba a belles realitzacions, com en *Bois de Boulogne* i en *Idilli de l'hort del molí*, dos moments d'exquisida emoció davant de la gràcia femenina enquadrada en la beutat de la natura.

Clos el parèntesi, retrobem el neguit anterior. En les primeres composicions de *Les solituds* és combatut aquest neguit amb la tendència a un escepticisme tranquil que frueix de les hores belles i cerca el repòs en l'oblit del mal. El combat fineix amb una nova victòria de la desesperació que ja és senyora del poeta en *Jardí tancat*, bellíssima elegia en la qual la visió sentimental de la naturalesa és també admirable. El desconhort es fa més intens (*Dins el bosc*) quan el poeta considera la seva vida perduda doblement, per la impossibilitat d'assolir l'ideal i per no haver-se fet superior a la seva sort lluitant amb el Destí implacable, però ei mitjà que cerca per arribar a l'oblit—únic consol que creu possible—és ben prometedor de futurs optimismes: és

*el sentit de primitiu misteri
qui emanava del bosc i de la nit;*

D'aquest optimisme ve, realment, en la darrera poesia de *Les solituds*, una *Pregària* adreçada a Déu en la qual reconeix plenament l'existència del Bé absolut i la necessitat que en té per aconseguir la pau de l'ànima; aquesta convicció el fa humil i ferventment demana a Déu que el torni a Ell. La seva única aspiració és la màxima aspiració humana, la sola aspiració essencial en tota la seva intensitat: Déu.

Després de tres *Cançons* que són la darrera manifestació del seu intermitent

afany de repòs lluny de tota preocupació transcendental, *Flor d'hivern* marca la tornada definitiva a aquella pau innocent presidida per l'Infant diví que l'acompanyà en sos primers temps. Els conflictes del poeta van pel camí de desaparèixer; després de sa lluita cruent trobarà el repòs en el retorn a Déu pel camí de la humilitat innocent, lluny dels plaers del món i també de la mística a què semblava aspirar. Després de *Flor d'hivern*, la poesia *Ancilla Domini* clou el llibre amb una magnífica invocació a Maria en la commemoració de l'Ambaixada divina; les *tèrboles malures* fugen i el poeta, gairebé guarit, demana a la Mare de tots que no el desempari i el mantingui en la dolça pau cristiana que és la seva aspiració final, com fou el seu punt de partida.

Després de seguir l'evolució del nostre poeta, podem provar de fixar les seves característiques essencials. La seva personalitat és doble: d'una banda, és un cristià que frueix tranquilament de la vida humil en contacte amb la natura; de l'altra, és un assedegat d'infinit, desenganyat de tota joia humana, però torbat sovint també en son pelegrinatge cap a Déu per l'escepticisme desesperat que prova inútilment de dominar-lo; és un representant d'aquest pseudo-misticisme vague propi de molts poetes moderns, però el supera al final d'aquesta etapa i arriba a una aspiració sòlidament cristiana. D'aquestes dues posicions, la primera és la que triomfa en l'esperit del poeta, que després de grans turments lírics torna a la pau idíl·lica dels seus inicis. És, doncs, successivament un poeta del món, transcendentalitzat, és veritat, pel cristianisme, i un poeta de l'Infinit. Com a notes secundàries cal assenyalar la visió plàstica de la naturalesa que circumstancialment apareix en lloc de la visió plena de sentiment líric que li és habitual; la simpatia galant per la dona, el patriotisme, l'amistat, etc.

En matèria d'influències és ben visible també, naturalment, la doble personalitat d'En Ferrà. El Ferrà cantor de la vida cristiana humil i de la naturalesa mediterrània és un dels més distingits representants de la gloriosa Escola mallorquina, un company de Marian Aguiló, de Maria Antònia Salvà, de Llorenç Ribet; entre els estrangers tres mestres són ben visibles: Mistral, Longfellow i Francis Jammes, encara que tots tres hagin donat una importància a l'amor que no trobem en aquesta part de l'obra del nostre poeta. L'altre aspecte de la seva lírica gairebé podem dir que no té precedents a Catalunya, si recordem que *Cançó d'ahir* es publicà en 1917. Com a poetes més o menys semblants podríem assenyalar Salvador Albert, Joaquim Folguera, Millàs-Raurell i Rosend Llates. Però el seu gran mestre és Leopardi, del qual es separa per tornar a l'optimisme cristià, però amb el qual marxa llarg temps pel camí dels anhels espirituals indefinits, del desengany del món i de la recança de deixar-lo, el *rossec de recança* de què ens parla En Lleóart en el seu interessant pròleg; fins una part de la seva imatgeria és leopardiana. Potser també li trobaríem alguna semblança amb Shelley.

No hi ha dubte que En Ferrà és un dels més il·lustres poetes nostres i que la reunió de la seva producció en aquest volum, la gran vàlua del qual cada dia es veurà més clara, és un veritable esdeveniment.—JOAN DE GARGANTA.

ELS EMIGRATS POLÍTICS EN LA HISTORIA, per *Carles Rahola*. "El Autonomista". Girona, 1926.

Un any després d'haver-nos donat en un volum d'idèntic format que aquest, la seva magistral monografia sobre Girona, Carles Rahola ens ofereix avui impresa una altra conferència de les seves, exquisida cristallització literària dels seus estudis preferits. *Els emigrats polítics en la història* és un treball llegit a l'Ateneu Igualadí, seguit de notes i apèndixs afegits, ben interessants amb referència al tema.

Rahola és el cas més evident de valoració afectuosa per part de la capital, de les figures foranes; i és, alhora, una demostració de la vàlua intrínseca que pot assolir la tasca callada d'aquests solitaris, fidels a l'esperit païral i a estudiar documentadament el seu passat.

Així, en el volum que ens ocupa, sentim que, a part del caràcter general de la dissertació i de l'evocació sentimental i històrica dels tipus d'emigrats, l'atenció investigadora i recensionadora de l'autor se'n va devés aquells aspectes del treball que són cercle preferit dels seus estudis: la invasió francesa i les lluites constitucionals.

Napoleó, el més il·lustre de tots aquests emigrats, troba en la present monografia una evocació sòbria i càlida. Altres fragments, com el dedicat a Josep Cassanyes, ja ens eren coneguts, com un bell tast enllaminador del treball. Les dues lletres de l'apèndix, sotsrites en juliol de 1791 per dos reialistes francesos, són un document històric i humà emotivament suggestiu.

Lloem en l'estil noblement i severament sentimental de Carles Rahola, el mèrit de fer viure als personatges dels seus assaigs històrics, amb una mena de glatir pòstum d'elegia, una pietosa resurrecció inefablement evocadora. I esperem de l'autor les noves ofrenes que la seva cultura i la seva passió silenciosa pel nostre passat ja deuen estar preparant-nos.—O. SALTOR.

XIV CONGRÉS GEOLÒGIC INTERNACIONAL, per *Mn. J. R. Bataller*. (Extret del "Butlletí Excursionista de Catalunya", números 376 i 377). Barcelona, 1926.

Els Congressos científics i tota mena d'actes similars solen ésser ressenyats en Memòries oficials, amb un encartonament que delata la seva procedència oficinesca, i no en donen un concepte tan exacte com la narració verbal de l'home culte que acaba de fer agradosos els fets científics mesclant-los amb les incidències que mai no hi manquen. Doncs, el treball de Mn. Bataller sembla talment una conversa, us fa l'efecte que l'autor respon a les vostres preguntes i us conta amb ingenuïtat el que ha vist, defugint aquella aparent impassibilitat burocràtica. A voltes sembla que encén el foc de la polèmica.

Comença amb una ressenya històrica i tot seguit s'estén explicant com fou preparat el XIV Congrés, les seves sessions, les conferències principals, les comunicacions científiques que s'hi presentaren i les excursions que motivà. D'aquestes s'ocupa amb predilecció de les C-3 (conca potàssica de Catalunya i Pirineu Central), C-4 (conca potàssica de Catalunya i Pirineu Oriental) i C-5 (illes Balears) que es feren per terres catalanes. Acompanyen el text varies figures i XVII làmines impecables, la majoria de les quals són clixés de l'autor.

La intervenció del Dr. Bataller en aquest Congrés és ben remarcable. Dirigi part de l'excursió C-4 i manifestà especialment la seva competència de paleontòleg en una comunicació sobre els jaciments de vertebrats fòssils miocènics de Catalunya, que "es refereix a les tres conques miocèniques catalanes; la Cerdanya, La Seu i el Vallès-Penedès. Es donen les dades més precises sobre la constitució de les conques, extensió, edat, principals fòssils trobats i autors que els han estudiat. Les principals novetats les constitueixen les troballes portades a cap a Sabadell on s'ha reconegut un nucli nou de mamífers pertanyent al "vin-dobonià".

No volem acabar sense retreure la demanda que el docte professor del Seminari de Barcelona adreça al Centre Excursionista de Catalunya i que constituïria un bon record de les seves noces àuries. Aquesta proposta és l'estudi geològic dels trajectes ferroviaris catalans, com féu en Vidal pel tros comprès de Portbou a Barcelona en la seva *Geologia à toute vapeur*. Fóra un esforç que revestiria de bon gust el nostre turisme.—M. DE GARGANTA I FABREGA.

LA QUIETUD DEL PENDÍS, per *Josep Munteis*. Llibreria Catalònia. Amb un pòrtic de *Tomàs Garcés* i un dibuix de *Francesc Vayreda*. Olot, 1926.

Podríem establir una classificació dels poetes de la naturalesa a base del major o menor predomini que li donen en llurs obres. Trobaríem primerament aquells que la consideren en ella mateixa i canten només la seva bellesa plàstica; és, doncs, la llur exclusiva font inspiradora. N'hi ha d'altres, en canvi, als quals la contemplació de la naturalesa els suggereix, per afinitat o per contrast, una sèrie d'emocions d'ordre espiritual que es caracteritzen per no passar d'un estat de vaguetat i d'elementalitat mig inconscients, però que representen el primer pas per a donar una significació transcendent a la natura. Una altra divisió la formarien els poetes que, tot i necessitar la naturalesa com un mitjà imprescindible d'inspiració, posats en contacte amb ella i seguint les seves variacions s'eleven de la bellesa plàstica a un seguit de sentiments diversíssims i plenament definits. Un pas més, i trobaríem els poetes que no es preocupen de la natura sinó *per acci-gens*, com una font d'imatges que serveixin d'il·lustració a llurs concepcions.

En *La quietud del pendís* del poeta olotí Josep Munteis, les tendències que hem assenyalat en segon i tercer lloc hi conviuen fecundament i demostren una vegada més que la influència d'En Maragall no és morta a Catalunya. Generalment es manifesta la segona tota sola, i es caracteritza per una joia serena que romés desapareix en certs moments per fer pas a la melangia o al neguit. Però de vegades el poeta supera aquesta vaguetat de sentiment i les emocions es fan precises: aquí és el goig de fugir les lluites humanes, més enllà, ben al contrari, el pren el desig de vida intensa, i no hi manca tampoc algun moment d'emoció religiosa. Desapareixen, però, aquests sentiments i torna amb més força la joia vaga i tranquil·la enfront de la natura, i l'allunyament del món és l'únic desig precís que resta:

*No vull altre guasardó
que una pau asolellada.*

Dues poesies hi ha en aquest llibre que queden fora de la trajectòria indicada. Una, *Balada d'un vianant*, és una elegia del viure dels rodmons; sembla un moment de comprensió, degut potser a influència sagarriana. L'altra, *Hora baixa*, és fruit de la preocupació, que també sembla momentània, pel significat dels treballs obscurs de molts humans.

En Munteis, que ja havia publicat un altre llibre de poesies, demostra amb aquest que va seguint una marxa ascendent en la seva lírica, la qual li dona ja dret a un lloc albirador entre els nostres poetes actuals. Per molts anys.—JOAN DE GARGANTA.

CUVIER ET LA SCIENCE DE LA NATURE, per *Louis Roule*. Ernest Flammarion, París, 1926.

Aquest llibre forma part de *L'histoire de la nature vivante, d'après l'Oeuvre des Grans Naturalistes Français*, l'amable tasca de Louis Roule.

L'autor divideix l'obra en tres parts. La primera és biogràfica. Una impressió d'infant despertà en Cuvier el reflex més enèrgic a què podia respondre. Quan tenia dotze o tretze anys anà a passar les vacances a casa d'un seu oncle, pastor protestant de la vora de Montbéliard, allí trobà l'edició il·lustrada de la *Història Natural* de Buffon, la fullejà primer, i mogut per la passió del dibuix copià les figures, sobretot de les aus, per a col·locar-les segons les descripcions: d'aquesta manera s'avesà a determinar les espècies. En el pla d'estudis de la secció administrativa que cursava a l'Acadèmia Carolina de Stuttgart, entrava un curs d'*Història Natural*; això el portà a herboritzar, caçar insectes i dissecar; ensems aplegà un grup de companys amb els quals constituïa una veritable associació científica. En el Chateau de Fiquainville, prop de Fécamp, en la Normandia, on feia de preceptor, tenia la llibertat necessària per a donar impuls a les seves aficions, aprofundí en els coneixements adquirits i perfeccionà la tècnica. Vingué un dia que els seus serveis foren inútils, es trobava sense sortida, fins que la ciència que generosament cultivà, generosament la hi donà: Cuvier era secretari del club del burg de Valmont, establert al principi de la Revolució, que perdé aviat el caràcter polític per convertir-se de fet en un cercle agrícola. L'agricultor Tessier, col·laborador de l'*Encyclopédie méthodique*, es refugià a Fécamp pel Tercer, on exercia la medicina i ocupava un lloc a l'hospital militar; en tenir notícia d'aquestes discussions agrícoles volgué participar-hi. Cuvier tingué una sorpresa inenarrable en conèixer que el nou tertulià era l'autor dels capítols de l'*Encyclopédie* que en altre temps havia llegit. Tessier la tingué encara més grossa, s'apressà a comunicar a Parmentier, a Jussieu, a Daubenton, a Geoffroy Saint-Hilaire, la troballa "d'une perle dans le fumier de la Normandie", i per la seva part li encomanà un curs d'*història natural* pels estudiants de l'hospital de Fécamp, que es preparaven pel grau de metge militar. Els savis de París, convençuts que era un naturalista modèlic després de llegir-li els manuscrits, sol·licitaren el seu concurs. El mateix any (1795) començà a París una carrera ascendent arribant a acumular els càrrecs i distincions més diversos: professor al Muséum i director dels cultes no catòlics, secretari perpetu de l'Acadèmia de Ciències i buró de Cuvier, membre de l'Acadèmia Francesa i president del Consell d'Estat... Rebia a grat-cient tota mena d'honors sense mirar de quin règim venien (suprema contradicció!), però sabia refusar-los, com féu amb el ministeri de l'Interior

(1818) si creia que podien pertorbar la seva labor primordial, el seu treball científic.

La segona part està dedicada a l'anàlisi de l'obra de Cuvier. En encarregar-se de la càtedra d'anatomia dels animals al Muséum, canvià la denominació per la d'anatomia comparada, perquè Cuvier, primer que ningú, "distingeix l'anatomia descriptiva i analítica, la dels seus antecessors, que estudia els òrgans ésser per ésser o grup per grup, de l'anatomia comparada sintètica, que els considera tots, cadascun en el seu lloc, dins la sèrie entera dels éssers. A aquesta va de preferència, servint l'altra només de preparació. De la mort de Cuvier ençà l'anatomia comparada ha pres molta més extensió, però s'inspirarà sempre en les idees del Mestre.

Els seus estudis el porten a considerar la sèrie animal. Per orientar-s'hi necessita de la classificació que basa en l'anatomia comparada: "fecunda" mútuament la zoologia descriptiva i l'anatomia. Fins a Cuvier s'acudí a pocs caràcters, solament als externs, ell per augmentar la quantia fixant-se també en els interns es veu precisat a escollir els preponderants i estendre al món animal en la seva integritat la llei de la subordinació dels caràcters. Cuvier és el primer d'establir una classificació racional dels animals inferiors. Dividí el regne animal en quatre grans agrupaments: Vertebrats, Articulats, Molluscos i Radiats. D'acord amb aquesta classificació publicà *Le Règne animal distribué d'après son organisation, pour servir de base à l'histoire naturelle des animaux et d'introduction à l'anatomie comparée*.

Cuvier reconstituí els animals desapareguts, comparant els seus ossos amb els dels actuals. Veié' que els fòssils s'agrupen regularment segons un ordre fix de successió i fundà, amb l'ajuda de Brogniart l'estratigrafia geològica. *Recherches sur les ossements fossiles*, de Cuvier i Brogniart és el monument que han aixecat aquestes observacions.

La història de les ciències naturals, útil a tothom, perquè les societats humanes només poden millorar amb el concurs de la natura, és indispensable al naturalista. Creient-ho aixís Cuvier, s'introduí en el seu estudi pels elogis històrics i anà dilatant el camp cada dia més fins a considerar-la en tota la seva extensió.

L'última part representa el treball més personal de Roule i és al nostre entendre la més feble. En aquesta part l'autor presenta la doctrina que es pot extreure de l'obra de Cuvier, el mira com autor d'una ciència concreta de la natura, basada únicament i exclusiva en els fets, prescindint de l'esperit que és sols l'instrument per a arribar a aquesta ciència experimental oposada a la "conjectural" que segueix un camí més curt, però menys segur. Com a conseqüència d'aquesta manera d'estudiar la natura—veu l'autor—el principi de la correlació orgànica, és a dir el principi de la interdependència o solidaritat dels òrgans. Dins d'aquesta ciència concreta inclou les fases de la Creació i la successió dels éssers, provocades per catàstrofes súbites i revolucions del globus i que no poden establir-se sens acudir a la hipòtesi; troben per consegüent el seu lloc en la ciència conjectural, i res té de particular perquè les seves "resurreccions" d'animals pretèrits no haurien estat possibles sense una intel·ligència proteica; d'altra manera tampoc hauria formulat la definició d'espècie esdevinguda cèlebre, malgrat la seva imprecisió, ni hauria pogut sostenir amb Geoffroy Saint-Hilaire aquella discussió (1830), que apassionà els esperits, sobre la unitat del món animal i que Roule no esmenta ni una sola vegada.—M. DE GARGANTA I FABREGA.

ROSARI ANTIC, per *Agnès Armengol*, pròleg d'*A. Busquets i Punset*; biografia de *Margarida Costa*; "Biblioteca Sabadellenca". - Sabadell, 1926.

Es el volum desè de la *Biblioteca Sabadellenca*, que avui comença d'ésser ja un monument albirador dins la literatura nostrada, i que serà amb el temps una col·lecció nodrida i molt valuosa, no sols pel seu contingut estrictament literari, ans també per l'aspecte de document que oferirà. A Vich es fa, també, una cosa per l'estil, la *Biblioteca d'Escriptors Vigatans*. Encara potser alguna altra podríem esmentar-ne. Però escassegen. Per què no es cultiva més aquest gènere?

Rosari Antic, de l'Agnès Armengol és un llibre cordial, d'un estil planer. Es un veritable llibre de la vida, on l'autora canta amb veu sincera i dolça tots els moments qui encomanen a la seva ànima una vibració singular. Anima delicada com és la d'aquesta venerable poetessa, no cal dir que els seus poemes són com a pomells de flors d'una flaira que us penetra, que us guanya per la simpatia.

L'Agnès Armengol, quin dubte que és una patricia? Una patricia arborada de fe; en tanta de manera que endebades han esdevingut d'argent els seus cabells: "com el primer dia", el seu cor és encès, daurat i vermell, com la santa bandera. A aquesta fe, Agnès Armengol ajunta la pietat i la religiositat, com dues germanes bessones. Heus aquí amb quina serenor escriu la poetessa damunt la capsa que conté la seva mortalla:

*Beneïda de Déu serà
la mà
que els meus ulls tancarà.
Beneïda de Déu serà
la mà
que m'amortallarà.
Mans amigues de dones
tan honestes com bones.*

Qui no llegirà això amb profunda emoció? I d'estrofes d'emoció com aquesta abunda, el *Rosari antic*, jardinet on treuen florida les més pures sentimentalitats d'una ànima senyorívola.—B.

LA CIRURGIA EN ELS PROCESSOS ABDOMINALS AGUTS, pel *Dr. Manuel Corachan*. - "Monografies mèdiques". - Barcelona, 1926.

Es que sistemàticament hem de fer apologies de les matèries que són publicades en català? Aquesta és la pregunta que el Dr. Moragas ens ha contestat a *La Veu de Catalunya* d'una manera afirmativa. N'hi ha prou de llegir la seva recensió a la monografia del Dr. Corachan i aquesta monografia per confirmar-ho. Està bé que d'una manera discreta vagi a la lectura de la gent no mèdica el que discretament està fet, però no aquesta lloança sens límit que ens fa creure en un partit pres per banda del censor. El Dr. Corachan podia haver-ho fet molt millor, ho podia fer mereixent bons elogis; ell és un mestre, i a un mestre el deixeble pot exigir la màxima aportació a la cultura.

Indubtablement el progrés de la cirurgia d'urgència en aquests darrers anys ha estat degut, en part, a una cultura mèdica més profunditzada i a una major cultura general del poble el qual ha començat a persuadir-se que les intervencions a temps moltes voltes guareixen. Malgrat aquests avançats coneixements de generalització mèdica que han permès de triomfar a l'actuació quirúrgica *manu militari*, ens trobem avui dissortadament amb un gros nucli de metges i una massa important de poble que menyspreant l'oportunitat deixa escórrer llastimosament el temps de la salvació del malalt, no sols en els processos ambdominals aguts, objecte de la monografia del Dr. Corachan, sinó fins en els crònics; i per no citar més que una malaltia—el càncer—quants d'aquests malalts viurien si la cultura mèdica hagués informat a temps el perill que es corria.

És cert el suara dit, afirmacions totes elles sortides dels cirurgians, que són els primers que han trobat la fallida, però crec útil des d'aquesta revista afegir el que indubtablement és molt necessari per als cirurgians. No seria també convenient que els de la *manus militaris* estiguessin en condicions de suprimir, quan el cas convingués, els diagnòstics equivocats portats pels metges? Moltes intervencions ne es farien si els cirurgians tinguessin més cura de perfeccionar llurs medis de diagnòstic. Són coses aquestes que gairebé no es gosen a dir, però que punyen l'ànima per la trista realitat... i el Dr. Corachan diu: interroga bé el malalt, no hi escatimis el temps, esbrina en detall totes les minuciositats que a primera vista et poden semblar esquifides sens deixar-te entendre per les queixes de l'abdomen agut; la missió del cirurgià, abans que res, és conèixer a fons el cas que quirúrgicament ha de tractar i per això ha d'utilitzar el temps necesari per portar segur i amb justa indicació quirúrgica el pacient que ha de jeure sobre la taula operatòria.

En quin signe sobretot ens hem de fixar? I explica la interpretació del dolor. Chauiford i Mackenzie han estat els autors que han informat les tres planes amb què omple l'autor la seva monografia quan parla del dolor. Realment es nota en aquest capítol que el Dr. Corachan escriu per al gros públic, no per al mèdic.

El segon signe en el qual l'atenció ha d'ésser fixada, és el vòmit que, segons el seu parer, és determinat per un mecanisme reflex del simpàtic.

Part especial. Malalties agudes de l'aparell digestiu. - En aquesta part l'autor ha sabut harmonitzar els conceptes que exposa fent-ne surar un conjunt segellat amb la seva experiència quirúrgica, agradable a la lectura. L'oclusió intestinal és objecte d'una exposició franca i assenyada, i on l'autor posa a prova les seves qualitats de mestre; passa revista a les oclusions, llurs causes i el lloc on es formen. El tercer capítol el dedica a l'apèndix (apendicitis agudes, gangrenoses i supurades) òrgan on tanta de gent trobà la mort i on avui s'han batut metges i cirurgians, triomfant amb l'extirpació a temps. L'autor es mostra partidari de la intervenció a les dotze hores primeres, que és quan hi ha immillorables condicions per portar a cap l'extirpació. Cita a Bassler, de Nova-York, i a Urrutia, de Sant Sebastià, tots dos també convençuts de la ineficàcia mèdica en el tractament apen-
dicular.

Capítol IV. Es en els processos de bufeta biliar on el cirurgià ha d'estar més atent al curs clínic del pacient i on més base mèdica es necessita per ésser un bon cirurgià, car aquest ha de saber quan és precisa una intervenció, encara que amb el tractament del metge internista sembli poder-se obtenir algun resultat pràctic.

Capítol V. Pàncreas, pancreatitis agudes. - S'empara amb Fitz per descriure el

quadro agudíssim de la pancreatitis aguda: dolor que ocupa el primer lloc en l'escala d'hiperàlgies abdominals.

En el capítol VI parla del peritoneu i del vasos mesentèrics. No fa altra cosa que descriure els símptomes amb diagnòstics diferencials de les peritonitis tuberculosos i neumocòcciques i el quadro de difícil interpretació, abans d'intervenir, de la trombosi mesentèrica; és un modest capítol donat amb claredat.

Capítol VII. Aparell genital de la dona. - Breument exposa els quadros clínics d'abdomen agut en l'aparell genital de la dona: complicacions agudes de quist de l'ovari, torçament del quist pediculat, la ruptura i la supuració del quist. En tots aquests casos el cirurgia ha de preveure per poder intervenir a temps.

Passa a discutir si en els processos flogístics genitals de la dona és necessària o no la intervenció, i l'autor, d'acord amb quasi tothom, és abstencionista mentre el foc crema, i espera a intervenir, si convé, quan l'element apirètic ha entrat en funcions.

La ruptura i l'embaràs tubàric són quadros en què, en el primer, el cirurgia ha d'intervenir com més aviat millor, i en el segon ha d'estar vigilant per actuar oportunament, i és aquí que l'autor dona la paraula al Dr. Lafont, resumint-li les seves conclusions per al diagnòstic de ruptura d'embaràs tubàric. En parlar de l'aparell genital masculí sols fa esment del torçament del cordó espermàtic del qual amb comptades paraules, fa la descripció simptomàtica. I, acabant la monografia, l'autor recorre a totes les afeccions que poden donar lloc a un diagnòstic d'abdomen agut. Breus són les paraules demostratives del diagnòstic diferencial i és precisament el punt més útil per la vida del malalt i és en aquests casos que els cirurgians s'haurien de servir amb més compte dels coneixements de la medicina per no portar a la clínica quirúrgica els malalts que, simulant un abdomen agut de terapèutica cruenta, no són més que portadors d'una afecció que la terapèutica mèdica ja pot portar brillantment a la guarició.—AMADEU VILA I FORN.

LOS IDEALES DE SAN FRANCISCO DE ASÍS, por el P. Hilarino de Lucerna, capuchino. - Traducido por el P. Policarpo de Izáizoz, de la misma Orden. "Libreria Franciscana", Barcelona. Imprenta de los P.P. Capuchinos, Pamplona, 1926.

Representa aquest llibre una esplèndida aportació a l'univers: el homenatge que el món està retent al Pobriçó d'Assís, en escaure's la setena commemoració centenària del seu trànsit gloriós. El P. Hilarino malda per fixar l'íntegre abast de l'ideal franciscà, estudiant-lo en sos orígens i en son desplegament, i hem de confessar que porta sa tasca a bell reeiximent. Res d'interpretacions o exegesis capricioses: "cantin papers", és el lema que s'ha proposat l'autor d'aquest llibre, i no cal dir que hi resta fidel. La figura del Patriarca d'Assís se'ns revela amb nous i insospitats matisos, mentre, d'altra banda, s'esvaeixen certes antinòmies i no pocs prejudicis deguts a la bigarrada diversitat d'apreciacions que hom copsa en la profusa literatura franciscana. Podem, doncs, considerar aquest llibre com una de les més remarcables i assenyades apologies del Serafi d'Assís i de la seva obra. El P. Izáizoz n'ha fet una versió en folgat i correcte castellà. Li desitgem un bon acolliment i recomanem la seva lectura a tots els admiradors i devots del Pare Sant Francesc.—CEBRIA MONTSERRAT, *Pire*.

L'ENSENYAMENT DE L'ORTOGRAFIA ALS INFANTS, per *Alexandre Galí*.
 "Biblioteca pedagògica". - "Editorial Mentora, S. A.". - Barcelona,
 1926.

Alexandre Galí, des de la direcció de la desapareguda Escola Montessori de la Mancomunitat i de l'Escola Blanquerna, ha anat estudiant i enfondint el problema complex de l'ensenyament de l'ortografia als infants, i el fruit d'aquest treball l'ofereix al públic en el primer quadern d'una Biblioteca Pedagògica que amb encert ha començat a publicar l'*Editorial Mentora*.

El quadern d'Alexandre Galí, tracta la qüestió sota dos aspectes. L'un contingut en la introducció, en el darrer capítol de l'obra i diluït en els altres dos capítols, estudia el lloc que deu ocupar l'ortografia en l'ensenyament, la seva valor i la metodologia general d'aquesta disciplina. L'altre, s'aplica, per una base experimental, als problemes de l'ortografia catalana, enfocada a l'infant i intenta la sistematització d'un programa per al seu ensenyament.

L'ortografia a l'escola primària, en aquests temps de renovació escolar, de trasbalsament—una mica teòric—dels procediments pedagògics del segle XIX, ha passat moltes vicissituds, des de constituir l'ideal de perfecció en matèria de llenguatge a veure's gairebé bandejada com una cosa supèrflua, ha passat per totes les jerarquies. La complexitat que ha anat donant-se al llenguatge dins el programa escolar, la ramificació del tronc únic en estudis especials de vocabulari, composició, elocució, gramàtica, etc... han anat absorbint la majoria del temps que abans es dedicava a les pràctiques ortogràfiques i el resultat ha estat un retard molt accentuat—massa—de la possessió d'aquesta higiene i polidesa de la llengua escrita que ha preocupat seriosament els tècnics de la Pedagogia—França, el país de la pulcritud ortogràfica, posseïdora d'una llengua d'ortografia d'allò més complicada, ha posat el crit al cel davant el desastre. Les escoles d'Espanya que han volgut prendre un caire de novetat i s'han volgut sanear amb els aires purs i filtrats de la nova pedagogia, s'han trobat amb el mateix i ja no cal dir que en el cas particular de les escoles catalanes, a les causes d'insuccés apuntades, cal afegir, entre altres, l'ésser molt recent encara la fixació ortogràfica.

El sol fet de la publicació d'aquest quadern i el treball que representa, es prou demostrador de la importància que altra volta hom concedeix a aquesta disciplina. Es curiós com Galí justifica el retorn d'aquest ensenyament, millorat, depurat, a l'escola. El veiem anar de Decroly a Montessori i a Dewey amb una rialleta irònica. Diu:

"Els homes moderns s'han plantejat, ja fa bastants anys, un problema que és una mena de trencaclosques. S'han posat a imaginar *seriosament* una escola que respongui *només* als interessos funcionals de l'infant."

I una plana abans havia dit:

"Si, com preconitzen els pedagogs, només poguéssim ensenyar arran dels interessos espontanis de l'infant, l'ensenyament de l'ortografia es donaria molt tard, tan tard com ha aparegut a proporció, amb caràcter de disciplina específica en les societats humanes."

Però l'infant és un membre de la societat dels homes, lligat a tots els avantatges i inconvenients de la vida social i, per tant, no únicament els seus interessos propis ens han de moure, sinó també els de la societat.

"Hi ha normes socials que la condició humana no pot eludir, puix sense elles

"no hi ha home per a educar ni per a cap mena de tracte. L'ortografia forma part d'aquesta mena d'adquisicions prèvies. Així com és consagrat de no acceptar la llibertat de la incondícia, no hi ha raó de no eliminar la ronya gràfica que és una "inconveniència com qualsevol altra."

Gali situa l'ortografia entre uns interessos que ell anomena centrípets, per tal com es precisen a fora l'infant, com "no irradien de la seva natura específica, sinó de l'home adult, que és també l'home social", però a ells "s'atansa invenciblement perquè representen el seu punt de maduresa i estabilitat". I afegeix: "els psicòlegs poden posar limitacions, però la vinculació a la natura de les activitats que es refereixen a aquests interessos és d'una urgència que no es pot aturar".

Si sorprèn agradablement aquesta posició davant el plaçament de l'ortografia dins les tasques escolars, no sorprèn menys amb el que fa referència al mètode i als procediments per a l'adquisició d'una bona ortografia.

Amb aquest ensenyament ha passat com amb les taules de multiplicar. Abans l'infant sortia de l'escola sabent de multiplicar ràpidament i bé, dominant a còpia de cantarella i de tombs a l'aula, la taula que li permetia després fer els comptes sense cap errada. L'escola nova va desterrar la cantarella i el tomb, però també la taula i va substituir-la per raonaments, per jocs, per combinacions, per la taula pitagòrica i per la reinvençió de la taula. Tot molt bonic, molt científic, molt enginyós, però... amb aquest muntatge el noi no sabia multiplicar i l'operació més senzilla li emprava una quantitat de temps excessiu. Avui hem tornat a la taula de multiplicar i a comptar amb el concurs de la memòria per a la seva adquisició ràpida, bandejant, però, aquells tombs i aquella cantarella antipàtics que encara ara no ens sabem avenir de com el mestre podia resistir-los.

Així també, l'ortografia s'adquiria abans mitjançant l'estudi d'unes regles ortogràfiques, d'unes excepcions, d'una vinculació de la gramàtica a l'escriptura, i amb la pràctica d'uns exercicis on les dificultats ortogràfiques eren posades a dojo perquè l'alumne fent aplicació del que havia après les evadís i les superés. És clar que hi havia regles abusives, és evident que es feia massa ús de la memòria i que els dictats no tenien res de literari, ni a voltes de congruent. Però de millorar i corregir aquests defectes a suprimir-ho tot va molta diferència. I això és el que es féu, escudant-se amb les noves teories. Res de memòria, fora els procediments mnemotècnics, i així com es treia la taula de multiplicar, es treia també l'estudi de l'ortografia. N'hi havia prou amb la memòria visual i la muscular per fixar les imatges gràfiques dels mots. L'exercici predilecte per a l'adquisició ortogràfica fou la còpia, en la qual però, persistien les errades, per tal com l'alumne en aquest exercici, regularment no copia confegint les lletres, sinó que es fa un autodictat de la paraula que veu escrita. El fracàs ortogràfic fou parell al fracàs de les multiplicacions.

I ara En Gali, en el seu llibre, ens preconitza altra volta les pràctiques antigues, però higienitzades, polides, perquè donin un màxim de rendiment amb un mínim d'esforç, o potser millor, aprofitant tot el rendiment de l'esforç que calgui realitzar.

El darrer capítol, dedicat a l'estudi dels procediments de la còpia i el dictat, és molt interessant; la crítica és molt justa, encara que del dictat creiem que no ha dit la seva última paraula.

La part que tracta de la sistematització de l'ortografia catalana a l'escola primària, tot i essent d'un gran interès, no la creiem tan reeixida; ell mateix ja diu

que no l'ha pogut basar amb el fonament experimental que hauria desitjat; que hi ha una sèrie de preguntes que avui encara no tenen resposta segura i provada, que són necessàries per a la rigorositat d'aquesta sistematització.

Nosaltres, a cop d'ull, sense poder-ho dir tampoc d'una manera rotunda sinó basant-nos en la pràctica i en l'experiència personal, trobem que podrien simplificar-se alguns dels punts del programa. Algunes regles ens semblen abusives i innecessàries (per exemple alguna de les de p-b finals de síHaba, la de fer aprendre de memòria tots els pronoms febles...). Algun coneixement gramatical el trobem tard (l'anàlisi lògic) i algun altre massa aviat (els paradigmes verbals); però això són coses de poca importància que ja s'aniran perfilant amb el temps i que, oi més, depenen molt també del mestre que les aplica.

Ara el que caldria és que al costat d'aquest tractat, ens donessin el llibre de pràctiques, amb nombrosos exercicis per a les diferents gràfies i per a cada grup d'errades i amb els fragments ja triats per al dictat que deuen haver servit per a la redacció del quadern que ens ocupa i que ajudarien enormement a la seva eficàcia.

I sense cap esperit de censura, voldriem remarcar, com és necessari, que la perfecció ortogràfica rellueixi en totes les publicacions catalanes i molt més en aquelles que pel seu caràcter en poden ésser menys excusades. En aquest quadern n'hem trobat algunes—poques—, però que per poques que siguin, dolen; l'article femení que en el paràgraf que estudia els apòstrofs assenyala que no deu apostrofar-se davant els noms femenins començats en *i* o *u* àtones, hi apareix sempre apostrofat; les preposicions *per* i *per a* hi són confoses diverses vegades. No s'arribarà a fer aquell cos de correctors de proves que no deixi sortir de les màquines una sola fulla impresa on no hi ha tan sols un accent equivocat?—A. MARTORELL.

LES REVISTES

Les reproduccions i reduccions d'altri fetes en aquesta secció, tenen només caràcter documental; la inserció d'elles no implica, doncs, conformitat plena amb llur contingut.

LA SITUACIÓ DEMOGRÀFICA ACTUAL D'EUROPA, per Marcel Moine, a la *Revue Internationale de Sociologie*, número de setembre-octubre de 1926.

Ja altres vegades ens hem ocupat en aquestes planes dels problemes demogràfics, que tant preocupen a tots els estadistes. El plantejament d'aquests problemes el fan les estadístiques; d'aquí la gran importància concedida a aquest servei per tots els països.

Els següents paràgrafs són extrets d'un treball publicat per l'estadista Marcel Moine a la *Revue Internationale de Sociologie*, i, encara que no completa, per manca de dades d'alguns països que no tenen els esmentats serveis d'estadística ben organitzats, són una comprensiva exposició del tema.

Les estadístiques del moviment de població, que daten, amb algunes excepcions, de les primeries del segle passat, ens permeten d'observar els progressos realitzats des d'aleshores, amb esguard a corregir, quant possible sia, les considerables pèrdues anotades en els registres de l'estat civil en les diferents nacions europees.

Mortalitat general. Durant el segle XIX, la regressió de la mortalitat general assenyalava dues èpoques distintes:

a) Durant la primera meitat, la minva es produí molt lentament, i fou sovint interrompuda per les guerres, les epidèmies, la fam, etc., que afligiren successivament o simultània els pobles.

b) A partir de 1850, la disminució dels coeficients generals de mortalitat es referma, bastant irregularment, segons el país; però s'accentua constantment des dels començaments del segle XX.

Així, de 1811-20, França registrava 261 morts per 10,000 habitants contra 239 de 1851-60, 215 de 1891-1900, i 173 el 1924; d'aquí es dedueix que en 115 anys ha estat aconseguit un guany de 88 vides humanes per cada 10,000, o sigui, una disminució de mortalitat de 33 per cent. En aquest mateix període, la mortalitat de Dinamarca, Suècia i Noruega passava de 214, 258 i 210 en 1811-20, a 206, 217 i 181 en 1851-60; 175, 164 i 163 en 1891-1900, per quedar reduïda a 113, 120 i 111 en 1924. Llur mortalitat general, doncs, era reduïda en 47,3 per cent, 53,5 per cent i 53,0 per cent.

Quant a Alemanya, Bèlgica, Anglaterra i els Països-Baixos, l'origen de llurs estadístiques essent més recent, els coeficients que eren respectivament de 264, 225, 222 i 256 de 1851 a 1860, en 1924 no són més que de 121, 128, 122 i 98. Aquests països redueixen, doncs, llur mortalitat de 54,3, 43,0 45,0 i 61,7 per cent en un període de 40 anys, més curt que el de les altres nacions esmentades.

D'això es dedueix que França és la nació en la qual ha disminuït menys la mortalitat.

A França, encara, és on creix més lentament la població. Quines són les raons d'aquest estat de coses?

a) La crisi de natalitat.

b) Les malalties socials.

Conseqüència del primer punt ha estat la reducció de la població jove; en conseqüència, la mortalitat senil és la meitat del nombre de morts, mentre que arreu on s'és mantinguda la natalitat, no representa més que el quart de la mortalitat total.

Quant a la lluita contra els flagells socials, sobretot contra la tuberculosi, data solament del 1918, mentre que a Dinamarca, Anglaterra, Estats Units, etc., ja havien començat a combatre-la el 1900. La tuberculosi fa a França 213 víctimes anuals per 100,000 habitants, contra 112 a Anglaterra, 93 als Estats Units i 93 a Dinamarca.

Els estralls d'aquesta terrible malaltia són espantosos, no solament per la gran quantitat de víctimes, sinó també per llur qualitat, puix es tracta quasi sempre de persones aptes per al treball i, molts de cops, d'individus joves que estaven a punt de poder desplegar llur activitat. La societat es veu privada de milers de milers d'aquests que havien de figurar entre els seus millors membres. S'ha de constatar, però, que s'ha guanyat bastant en aquest sentit i que es treballa activament a reduir a la mínima expressió possible la xifra de pèrdues per aquest concepte.

També s'han aconseguit resultats satisfactoris, i en una àrea molt més extensa,

en la lluita contra la mortalitat infantil. El mitjà més eficaç ha estat la vulgarització dels principis higiènics, i la dissipació de prejudicis fatalistes. En alguns països la reducció ha assolit el 50 per cent, i en molts del 20 al 30.

Natalitat. No cal ponderar la importància cabdal d'aquesta fase positiva de la demografia. Res no significaria la disminució proporcional de la mortalitat evitable per a la creixença d'un país, si aquest acusés un progressiu descens de natalitat.

La disminució de la natalitat a Europa fa un segle que és general; i el país en el qual es féu més remarcable, França. Amb tot, després de la guerra sembla assegurar-se una reacció favorable. Per comparació amb l'any 1913, representant per 100 el nombre de naixements d'aquest any, la natalitat registrada el 1924 acusa les següents xifres: Espanya, 98'7; Bèlgica, 91'3; Alemanya, 74'2; Holanda, 88'5; Itàlia, 91'7; Suïssa, 81'00; Anglaterra, 78'2; Dinamarca, 85'5; Suècia, 78; Noruega, 85'5; França, 101. França, doncs, és l'única que ha mantingut la natalitat d'abans de la guerra, fins i tot amb una lleugera tendència a millorar.

Aquesta millora és deguda, indubtablement a l'augment de nupcialitat, puix França, després de Bèlgica és la nació que més ha augmentat la freqüència dels matrimonis, que l'any 1924 representava un 20 per cent de guany sobre els celebrats en 1913.

Aquesta situació favorable sembla resultar de l'activa propaganda desplegada a favor de la natalitat, de les iniciatives privades en quant es refereix a assistència familiar, cases barates, ciutats jardí, la lluita contra el flagell social, etc. La seva naturalesa ha de fer-nos perseverar en el camí emprès, i, si la creixença natural de la població francesa és restringida encara, pot fer-nos esperar, d'una banda, que podem augmentar la xifra dels naixements, i, de l'altra, reduir la de les defuncions. D'això resultarà un excedent anual tant més important, quant les joves generacions, en un pròxim esdevenidor, seran molt més nombroses.

DE LA DEPURACIÓ DE LA LLENGUA LITERÀRIA, per *Pompeu Fabra* dins "La Nova Revista", gener de 1927.

El fet que el català sigui avui la llengua escrita per tanta de gent a Catalunya, el fet que no sigui com creia En Milà i Fontanals, d'un ús limitat al conreu d'algun gènere literari, fa que la depuració d'aquesta llengua sigui més difícil. "Ens trobem, d'una banda, amb una llengua a redreçar en la qual és imprescindible d'introduir nombroses modificacions, i d'altra banda hi ha el perill de caure, per efecte d'aquestes modificacions, en un llenguatge excessivament distanciat del llenguatge parlat i poc apte, doncs, a ésser adoptat per tothom. I, encara, la consideració que ella no ha d'ésser la llengua d'un grup d'homes de lletres, sinó la llengua de què s'han de servir tots els catalans, imposa a tots els escriptors el deure de treballar per la seva uniformació: s'ha d'oferir a la gent una llengua assequible i uniforme". En l'ortografia es veu la influència del fet que una gran part de la gent de parla catalana l'adopti com a llengua escrita. Abans era indiferent que un escriptor tingués una ortografia i un altre la tingués diversa. Avui no. La gent no vol haver d'escollir a cada mot una grafia preferida; vol que una autoritat competent la hi doni feta, i aleshores apendre-la. I l'única manera d'apendre una ortografia és tenint a la memòria la grafia de cada mot, de tant veure'l escrit. "I aquest emmagatzament d'imatges visuals esdevé impossible si un

gran nombre de mots apareixen escrits adés amb una grafia adés amb una altra. Adhuc al qui sap molt bé, per exemple, que *dansa* ha d'escriure's amb *s*, li pot ocórrer d'escriure *dança* si, en les seves lectures, aquest mot li ha aparegut sovint escrit amb *ç*. El fet d'haver-hi més d'un sistema ortogràfic porta fatalment com a conseqüència que la gent no en sàpiga cap". A primeries de la renaixença els escriptors anaven introduint modificacions ortogràfiques, però cada un escrivia els mots a sa manera. Quan tothom es posa a escriure en català, si una ortografia domina cal que sigui acceptada. "Això havia de costar sacrificis a tots els que teníem el nostre sistema d'escriure, però els hem haguts de fer en bé de la difusió i àdhuc del decor de la nostra llengua escrita. En veritat, hem donat una importància excessiva al fet que l'ortografia sigui aquesta o aquella, quan la cosa verament important és que n'hi hagi una". Caldria depositar, doncs, tota actitud d'intransigència.

En les normes de l'Institut s'ha procurat que la grafia i les pronúncies dialectals no s'oposessin. "En morfologia és molt més difícil d'aconseguir la unificació; no solament difícil ans impossible: si un dialecte diu *pateix* i un altre *patir*, si un diu *canto*, i un altre diu *cante* i un altre *cant*, l'adopció en la llengua escrita, d'una forma única no pot ésser sense sacrificar l'una o l'altra d'aquestes variants dialectals. Sortosament, però, el català és un idioma prou homogeni perquè l'acceptació de les diferents formes dialectals no comprometi d'una manera greu la unitat de la llengua escrita". Els escriptors, si els sembla millor, poden usar formes dialectals sobretot si són formes pertanyents a la llengua antiga, però no seguir capricis d'arcaïsmes inútils oblidant què cosa és aquesta institució de naturalesa social que anomenem una llengua.

En la sintaxi i en el lèxic les innovacions són molt més nombroses que en la morfologia. Però l'idioma que es corrompé més fàcilment sota aquells aspectes també hi és més dòcil a la depuració. Els escriptors han de contribuir-hi i tenen en això molta de responsabilitat. Han de veure si les innovacions són viables en la llengua parlada, per no divorciar-la de la llengua escrita. Hi ha casos evidentment incorrectes encara que sovintegin en els escriptors i en la llengua parlada. Però en molts casos la viabilitat d'un gir no la dona sinó el fet mateix de l'ús. El tanteig és necessari, però no cal insistir a favor d'una forma que l'experiència no doni com a viable. "L'existència d'un grup nombrós d'escriptors amatents a col·laborar en l'obra de redreçament de la llengua, és d'una importància inapreciable. Gràcies a ella, hom pot llançar-se més ardidament a l'assaig de qualsevol innovació, puix en el cas d'anar errat, no ha de trigar a adonar-se del seu error. Qualsevol innovació és, així, immediatament contrastada, i el qui l'ha suggerida veurà aviat si cal renunciar-hi o si, al contrari, pot confiadament erigir-la en regla".

L'autor termina dient la conveniència de l'esperit de col·laboració. "Procu-rem sempre arribar finalment a un acord: és perquè existeix ja un bon nombre d'escriptors animats d'aquest esperit de col·laboració, que estem avui més segurs de poder un dia posar en mans de la gent catalana una llengua depurada i assequible alhora".

REVELACIONS DE SANTA ELISABETH (*Text català inèdit del segle XVè*), pel P. Livarius Oliger O. F. M., dins "Estudis Franciscans". - Barcelona, novembre de 1926.

Es un resum de l'erudit estudi que féu el P. Oliger en la revista *Antonianum* de Roma, entorn de les *Revelationes* sovint atribuïdes a Santa Isabel d'Hongria i que són probablement de la B. Isabel de Schonau O. S. B. (morí en 1164). El manuscrit de la versió catalana és a la Biblioteca del Vaticà i prové de la Cartoixa de València. Es una versió lliure del text llatí, dividida en XV capítols. "El quinzè capítol correspon a l'afegit que trobem als còdexs Assis 656 i Bodleiana Canon. 525. El capítol I és tret dels *Dictis ancillarum* de Santa Isabel d'Hongria". El Còdex conté també un tractadet català adreçat a una monja.

Les *Revelacions de Santa Elisabet* són escrites en un català molt bell i pur. En transcrivim una pàgina:

"Encara dix la gloriosa Verge: Filla mia, així ho feu io, com fa hom qui vol fer una bella font, com ell se'n va al puig del qual ve l'aigua, e com la troba ell cava diligentment fins que la veu venir de clar, e fins la mena en aquell lloc on vol fer la font, e aquí fa un lloc bell e ample e net en lo qual l'aigua s'atur bella e neta, e puis la mura entorn, adreça una colona en mig, e entorn la colona met canaletes per les quals l'aigua isca llargament a tots aquells qui mester n'hauran a consolació de cascuns. En així primerament al puig, com m'esforcé d'aprendre la llei de Déu, e adoncs io trobí la vena de l'aigua quan trobí orant e llegint que amar Déu de tot son cor era font e començament de tot bé, e amor e dolçor. E lo lloc aparellí e eixamplí e porguí com prenguí desig de amar tot quant Déu amava, e adoncs guardí l'aigua clara e nedeja com volguí airar tot quant Ell airà e fugir a tot vici e a tota ocasió de pecat. Adoncs feu mur entorn com virtut de humilitat, de paciència e de benignitat e de savieja ajustí ab calor de caritat, les quals gaudí sens tot dubte e sens tot departiment fins a la mort. La colona posí al mig, e entorn les canaletes per on eixís l'aigua com mi mateixa posí en eximpli e en refugi de tot aquest món. Car a tots fui aparellada de ajudar e llargament donar les gràcies del meu car Fill. Aquest ofici m'ha Déus lo Pare donat en sa cort gloriosa. Car sàpies, filla mia, que io só aparellada de ajudar molt alegrament e de donar més gràcies e dons a aquells o aquelles que per si o per altres los me demanaran.

"E sàpies certament, filla mia, que qui de mi no pendrà forma e eximpli de viure, e qui la mia vida segons son poder no haurà ressemblada, no porà plaure a Déu. Per ço, filla mia, t'he io revelades les oracions que io faia e los dons que io demanava per tal que tu, a eximpli de mi, deges demanar les gràcies e virtuts que no has, en oració devotament e humil e continuament, e no t'enuigs car io per ço orava car sens oració gràcia de Déu no pot hom haver.

"E sàpies que Déus per ço no dóna a tots ses gràcies car los uns no les saben tan humilment demanar com los altres, ne tan diligentment guardar. Emperò Déus vol que aquells qui han les sues gràcies ajuden a aquells qui no les han; e per ço vull que tu per ta salut e de tots los altres precis nostre Senyor Déus devotament, continuament e humil."

PEL MONUMENT D'EN JULI GARRETA, "La Sardana", gener, 1927.

Aquesta revista, porta-veu del *Foment de la Sardana*, s'ha fet seva la iniciativa d'erigir a Sant Feliu de Guíxols un monument al músic Garreta. "El lloc assenyalat fou el cim de Sant Telm, petita muntanya tocant mateix Sant Feliu, vila on alenà per primera i darrera vegada el malaguanyat mestre empordanès". Fa una crida als catalans i especialment als aimants de la música per tal que donin el que puguin perquè aviat s'erigeixi el monument. "Les associacions musicals, totes sense excepció, cal que organitzin sengles actes a profit del monument, tenint gran cura de llur preparació per tal d'assegurar un bon resultat econòmic. El sens fi de cobles amb què comptem actualment, poden perfectament col·laborar desinteressadament en un acte pro-monument Garreta, o bé cedir íntegrament el guany d'una ballada, si no es presenta l'avinentesa esmentada, sense que això representi un sacrifici massa considerable". El monument serà de l'escultor Juli Borrell. Es com una estela de pedra amb relleus. La comissió central per a l'obra és a Sant Feliu de Guíxols.

CATALUNYA SOCIAL, número-almanac. Barcelona, Nadal de 1926.

Aquesta revista dedicà aquest número extraordinari a Sant Francesc d'Assís en l'avinentesa de l'any franciscà. Entre el seguit de bells articles i poesies hem vist, no cal dir amb quin plaer, una pàgina de Joaquim Ruyra. Després de parlar de la juvenesa de Sant Francesc i de les primeres escames de la gràcia en la seva ànima generosa, l'autor considera la simpatia poètica que Sant Francesc inspira, i acaba dient:

"Els artistes cristians ens sentim tots naturalment inclinats al franciscanisme. L'amem per la seva augusta visió de la naturalesa, i l'amem perquè en ell l'elegància neix de la mateixa senzillesa, d'un art sense artificis, d'una harmonia cristiana que no admet cap falsejament. No hi ha res pompós, res inflat. Mireu-ho! L'hàbit del frare franciscà, tan senzill amb la seva caputxa, el seu cinyell de corda i les seves sandàlies, resulta d'una elegància superior a la de tots els altres eclesiàstics. Cap de més escaient a la figura humana! Cap de més adient a la idea cristiana d'un exiliat, d'un penitent. No us fa l'efecte d'una flor verament indígena dels terrers evangèlics? I no heu sentit l'encant, també evangèlic, dels convents franciscans? Mireu-los: campits de calç i austers de línies, respiren pureses de lliri blanc; tenen olor de santedat; s'humilien en mig del paisatge tal com l'obra de l'home ha d'humiliar-se davant l'obra de Déu; no enfarfeguen, no destorben la naturalesa; la deixen parlar i la beneeixen amb la veueta argentina d'una sola campana que en mig de la immensitat canta enamoradament com els àngels de la visió d'Isaïes: "Sant! Sant! Sant!". Quina llei d'edificis pot expressar més benignitats? Hi haurà cap humil que s'avergonyeixi d'entrar-hi? Hi haurà cap pecador que no esperi trobar-hi misericòrdia i consol?"

LES IDEES I ELS FETS

VIDA RÈLIGIOSA I MORAL

LA VEU DEL SANT PARE.—Heus ací un resum de l'*Allocució Consistorial* pronunciada per S. S. Pius XI al Consistori secret del dia 20 de desembre passat.

Comença commemorant els beneficis que Déu ha fet a l'Església durant l'any: les canonitzacions i beatificacions, el Congrés Eucarístic de Xicago, el centenari franciscà, la consagració dels bisbes xinesos. Al costat, però, d'aquests fets tan consoladors n'hi ha d'altres de ben tristos: el primer d'ells és la persecució que sofreixen els catòlics mexicans per als quals Ell prega cada dia i demana als fidels que preguin, puix la persecució, lluny de minvar, és cada dia més cruel.

"Des del llunyà Mèxic anem amb el pensament a la propera França per manifestar altra vegada el nostre criteri sobre la greu controvèrsia —que ja sabem que allí pertorba molts esperits— referent al partit polític i escola anomenats *Acció Francesa*, i a l'Institut i diari que d'ella depenen. I diem, altra vegada, perquè ja n'hem parlat més d'una i amb tota claredat...

...Però si hi ha qui encara necessiti llum més clara, afegim que els catòlics no poden lícitament adherir-se ni cooperar a programes i escoles que anteposen el partit polític a la religió, i la posen al servei d'aquell: que no és lícit sotmetre's o sotmetre els altres, principalment els joves, a direccions i influències perilloses per a la fe i la moral o per a la formació catòlica de la joventut. Per respondre a totes les demandes i preguntes que ens han estat fetes afegim que tampoc no és lícit que els catòlics sostinguin, afavoreixin i llegeixin diaris dirigits per homes els escrits dels quals són condemnables perquè s'aparten del dogma i de la moral catòlica, i que sovint en els articles, recensions i anuncis, ofereixen als lectors, sobretot als joves, verdaderes ocasions de ruina espiritual."

Parla després dels inconvenients de la divisió dels catòlics per raons polítiques, i els inculca la conveniència d'unir-se per defensar els drets de l'Església, el matrimoni cristià, la família i l'educació cristiana de la joventut, restant, però, cada u en llibertat de preferir qualssevol ideals i programes polítics, mentre sien conformes al dret natural, en la qual

cosa no s'aparta de les normes i instruccions de Lleó XIII i Pius X. I acaba aquesta part de l'Allocució amb aquesta declaració solemnnial:

"Per més que ho creguem superflu, afegim *ex abundantia cordis*, com sol dir-se, que no ens han mogut ni ens mouen a parlar prejudicis o preferències polítiques, ni raons humanes, ni el desconeixement o el menyspreu dels mèrits religiosos o civils d'alguna persona, partit o escola, sinó únicament la consciència del nostre deure, això és, de defensar la dignitat del Rei diví, la salvació de les ànimes, el bé de la religió i la futura prosperitat de la França catòlica."

Entra de seguida a parlar de la situació del catolicisme a Itàlia i és tan important aquesta part de l'Allocució que la reproduïm íntegrament.

"També la Itàlia, aquesta terra que per tantes raons d'ordre natural i de fe ens és particularment cara, no ha pogut deslliurar-se de tempestes. I diem conscientment tempestes: perquè la primera fou la tempesta d'indignació i d'horror que suscità el foll atemptat contra la vida de l'home que porta el timó de l'Estat amb tanta energia, que dóna la impressió que perilla el país mateix quan està en perill la seva persona. La palesa i quasi visible intervenció de la Divina Providència féu que aquesta primera tempesta d'ira i d'horror pogués ésser ràpidament dominada pel veritable huracà de joia popular i de públiques accions de gràcies pel perill defugit i per l'absoluta incolumitat del que n'havia d'ésser la víctima. Com que vàrem ésser dels primers a rebre la notícia, la nostra acció de gràcies fou de les primeres a elevar-se al Senyor de la vida i de la mort qui des de l'altura governa i regeix totes les coses, tots i cada un dels homes."

"Però quan Nós—i amb Nós els Bisbes, sacerdots i fidels—ens alegràvem de la susdita incolumitat, en donàvem gràcies a Déu, i proclamàvem que aquest succés era molt important pel bé de la pàtria i s'havia de tenir per un públic benefici, heus aquí que veiérem desencadenar-se damunt de la Itàlia una nova tempestat i sabérem que s'exercien violències contra les persones i les institucions catòliques i que eren devastats llurs domicilis. L'audàcia i desvergonyiment d'alguns va arribar a tant que no els va aturar ni la santedat dels temples, ni la dignitat venerable dels bisbes ni el sagrat caràcter sacerdotal; altres amb cec furor embestiren els catòlics com si fossin rebels o sediciosos, essent així que precisament per llur fe i religió són els millors amics i defensors de l'ordre i de la pau; altres, fent una maliciosa selecció, cercaren els millors catòlics per fer-los els pitjors tractes i no sols a ells, sinó a llurs obres i institucions de bona premsa, religioses, culturals, econòmiques i socials"...

"Diem tot això per expressar d'un cop a tants fills dilectes nostres, principalment a l'amada joventut, que no hem ignorat el que han patit injustament, i sols per llur nom de *catòlics*, portat ben altament i ben honorablement; que hem patit amb ells; que amb confiança hem pregat per llur perseverança, i també per la conversió dels qui els han perseguit."

"Ara la fosca tempesta pot donar-se per acabada, però és com quan

La tempesta ha passat pel mig d'un camp de blat ja madur. Quant més bella i prometedora era la collita, més greus són els danys, més lamentables les pèrdues. Organitzacions i obres puixants, fruits del treball intel·ligentíssim de tants anys, i de sacrificis inenarrables, i que gaudien de la confiança de nombroses famílies i de poblacions senceres, foren en poques hores miserablement destruïdes, o tan seriosament perjudicades que difícilment recobriran la prosperitat passada. Sabem que es donaren ordres precisos i severes per prevenir i reprimir eficaçment qualsevol violència o devastació i per castigar-les com cal: Nós, ens en felicitem i ho celebrem com a sàvies mesures de govern, justes i oportunes per donar alguna satisfacció a tants pastors i fidels, famílies i pobles als quals calia aplacar perquè no perdessin la confiança en la força del dret, en l'eficàcia de la llei i en la bona voluntat dels governants."

"I tanmateix la confiança no és encara plena ni segura, si més no, pel que fa referència als interessos religiosos, que amb raó es consideren els interessos supremes de qualsevol poble, sobretot de l'Itàlia. Sembla que es congria una obscura amenaça, en forma de tot un núvol de sospites, ingerències de l'autoritat i entrebancs de tota mena, damunt de les organitzacions i de les tasques, especialment juvenícoles, de l'Acció Catòlica, la nina dels nostres ulls; i sembla que hi ha motius per témer que corri perill la bona formació catòlica de la joventut, que constitueix la part més exquisida del diví manament: *Aneu i adoctrineu tots els pobles.*"

"Sembla que una altra volta sigui proclamada i seguida una concepció de l'Estat completament oposada a la doctrina catòlica, ço és, que l'Estat és el fi últim d'ell mateix, que el ciutadà no és res més que un mitjà subordinat a l'Estat; que aquest ha de monopolitzar-ho tot, ha d'absorbir-ho tot."

"De més, sembla que un ver dualisme de poder i de funcions, algunes vegades, en comarques llunyanes, encomana l'execució de manaments bons i útils a homes, que sota noms nous i noves insígnies, són els mateixos sectaris d'ahir, enemics de la societat i de la religió com abans. No sabem veure com pot conciliar-se amb les demostracions oficials de religiositat tractar els ministres sagrats amb procediments de rigor sense respecte a llurs hàbits ni a llur caràcter, malgrat la intercessió del bisbe. Esperem i confiem que d'ara endavant ni es repetirà el que lamentem, ni succeirà el que sembla de témer: ans bé, allunyada tota raó de dubte i de recel, serà restituïda la confiança en els homes bons i honrats, i així serà coordinada i eficaç, completa i concorde la cooperació de tots per al bé comú."

A. A. S. vol. 18, pàg. 513.

EL "NON POSSUMUS" DE L'ACCIÓ FRANCESA.—El dia 24 de desembre passat, l'*Acció Francesa* (periòdic) va publicar a la primera plana l'Allocució Consistorial de 20 de desembre, que ja coneixen els nostres lectors, i fent parió amb ella, un article intitulat: *Non possumus*.

La síntesi d'aquest llarg article és un desmentiment formal a la paraula del Sant Pare. Pius XI afirma solemnement que sols l'han mogut la consciència dels seus deures apostòlics i el bé de la religió, i assegura que ha obrat amb ple coneixement de causa i sense sotmetre's a cap influència estranya al bé de les ànimes. L'*Acció Francesa* respon que això no és veritat, puix si refusa d'obeir, és perquè l'acte pontifical és, abans que tot, un acte polític, resultat d'intrigues anti franceses.

Deixem parlar l'articulista: "Ara sabem el que hom vol, cosa que fa quatre mesos que nosaltres cercàvem: decapitar l'*Acció Francesa*, i obligar els catòlics a unir-se en el camp republicà; això és molt clar. Ja no es tracta de fe ni de moral: es tracta de política... L'autoritat eclesiàstica vol suprimir el nostre moviment polític".

Després, adreçant-se als seus partidaris, els diu: "Coratge! Si continueu volent el que us ha unit a nosaltres, no serem pas nosaltres els qui mostrarem el menor defalliment. L'*Acció Francesa* continua. Ningú no té el dret de demanar-li que canviï el seu objectiu nacional, ni el seu mètode llegítim, ni els seus caps: ningú no ho obtindrà.

"Entre els articles essencials de l'ensenyament de l'*Acció Francesa* hi ha el respecte a la Santa Seu i el reconeixement dels drets de l'Església Catòlica, i els admeten els creients i els incrèduls.

"Però, com ja hem dit, el Papa regnant no està pas exempt d'error humà en les qüestions polítiques, i, si l'Església té la promesa de la indefectibilitat, els homes de l'Església—la història entera ho demostra—poden estar mal informats, poden deixar-se enganyar per influències indecoroses i emprendre actuacions perjudicials; puix tot això ha passat en el decurs del temps. Aquestes afirmacions no són escandaloses, per més que molts faran com aquell qui se n'escandalitza; són trivials, a l'Església tothom sap que és així. N'hi ha prou amb consultar el Diccionari Apologètic per satisfer tots els escrúpols.

Cap al final prova d'exaltar contra el Sant Pare el patrotisme dels francesos i llur esperit conservador amb paràgrafs com els següents:

"Prestar-nos a la supressió de l'*Acció Francesa* fóra fer un greu tort al país, i arriscar-se a deixar-lo sense defensa. Això no és pas una il·lusió subjectiva, és una convicció confirmada per l'experiència i a la qual els fets van donant la raó: l'*Acció Francesa* és l'única força organitzada capaç de salvar el país, és l'única que temen els elements del desordre. En teniu l'evidència.

"En la situació en la qual es troba la França l'acte de matar l'*Acció Francesa* no és un acte exclusivament ni principalment religiós; és principalment un acte polític, és un acte que ocasionaria a la França un greu perjudici, que li seria mortal. Afavorir aquest acte fóra fer traïció. Nosaltres no serem traïdors... Refusant no deixem d'ésser bons catòlics, obeint deixem d'ésser bons francesos en un temps en el qual la França necessita el coratge, la intel·ligència i l'energia de tots els seus fills.

"Nosaltres no hem fet aquesta època: no són obra nostra aquesta crisi nacional ni l'horrible cas de consciència en què ens han posat. Per dur que sigui el deure que ens en resulta, és el deure, i nosaltres el complim.

rem. Amb el cor ferit, el complirem fins a la fi sense defalliment. No serem traïdors a la pàtria. *Non possumus*. Així parlen els dirigents catòlics de l'Acció Francesa."

ALGUNES OBRES DE MAURRAS I L'ACCIÓ FRANCESA SÓN POSADES A L'INDEX.—El dia 29 de desembre passat, la Congregació del Sant Ofici va donar un decret en virtut del qual són posades a l'Index dels llibres prohibits les obres de Maurras: *Le Chemin de Paradis*, *Anthinée*, *Les Amants de Venise*, *Trois idées politiques* i *L'Avenir de l'intelligence* i el diari *L'Action Française*, tal com avui es publica.

Les obres de Maurras foren condemnades pel Sant Ofici el 29 de gener de 1914, però Pius X, per més que va confirmar el decret, va reservar la seva publicació per a temps més oportú. Benet XV, en abril de 1915, va declarar que no havia arribat encara l'ocasió de publicar el decret perquè, durant la guerra, les passions polítiques no deixarien formar recte judici d'aquest acte de la Santa Seu. Pius XI ha cregut arribada l'hora de publicar el decret, i hi ha afegit la prohibició del diari.

A. A. S., vol. 18, pàg. 529.

CULTURA GÉNÉRAL

ELS ESCRIPTORS I ELS PERIODICS CATOLICS D'ALEMANYA.—Es notable el Calendari literari catòlic publicat pel Dr. Juli Dorneich, fundat per Enric Keiter; any quinzè, Herder, Freiburg im Breisgau, 1926.

Aquest Calendari d'escriptors alemanys conté una introducció, els escriptors catòlics per ordre alfabètic, índex de noms de lloc, llista d'escriptors catòlics que han mort des de 1914 a 1926, revistes i diaris catòlics, enciclopèdies científiques i literàries i la llista dels editors catòlics. Hi van intercalades les fotografies dels escriptors Dorfler, Herwig, Platz, Stach i Weingartner.

El nombre d'escriptors que figuren en el calendari amb l'indicació de l'any i lloc de naixença i de la llur bibliografia, és de 5313; els escriptors morts des de 1914 són 1367, les revistes que es publiquen arriben a 550, els diaris a 22, les enciclopèdies són 11, les associacions científiques i literàries 23 i els editors 197. El nombre de subscriptors de les diverses revistes és curiós: El *Theologisch-praktische Quartalschrift*, té 16,500 abonats; la revista pedagògica *Eltern-Haus, Schulle und Kirche*, té 50,000 abonats; la revista literària *Jahresbericht über der Erscheinungen der schonen Literatur*, en té 15,000; la revista d'art *Die Christliche Kunst*

té 7,000 subscriptors; la gran revista *Hochland* en té 11,000; la revista per infants *Der Kinder-Sonntag* té 150,000 abonats. Entre els grans diaris catòlics figuren la *Kölnische Volkszeitung* i la *Germania*. Entre les grans associacions científiques figuren la *Görresgesellschaft*, la *Leo-Gesellschaft* austríaca, la *Agustinus-Verein* i la *Borromäus-Verein*, i entre les grans cases editores figuren les cases Benziger, Herder i Kosel-Pustet.

LES ACTIVITATS DE "CRITERION".—Ha sortit el fascicle de "Criterion", l'esplèndida revista de filosofia, corresponent al darrer trimestre (octubre-desembre) de 1926. Ara entrarà en la tercera anyada de la seva existència. Heus aquí com pensa desplegar les seves activitats. Copiem:

"a) ...Volem fer escola. Més ben dit; aspirem a continuar la història gloriosa del pensament català.

"Llavors, dins el marc d'aqueixa aspiració, voldriem educar les joves generacions en sentit molt divergent del de colles escorredisses, i, com els Xiquets de Valls o les Sardanes, sempre a punt de fer-se i desfer-se.

"b) Assegurar-nos de valuosa col·laboració estrangera i tenir-la, no sols en promesa, sinó de fet. Avui tenim en cartera articles de N. Balthasar, J. Probst, E. Longpré i d'altres.

"c) Preparar una Biblioteca de vulgarització filosòfica, que s'honorarà amb el nom de la revista. El primer volum està en curs d'estampació; i dintre aquest mateix any haurà sortit el segon: un petit manual de filosofia, sota la direcció de Mossèn Joan Tusquets, prou estimat del nostre públic.

"d) Preparar per a més enllà—puix es tracta de treballs més seriosos—, però en tot cas tenir inaugurada per a dins de l'any que ve, una biblioteca de grans filòsofs, amb sengles volums dedicats a les figures més eminents del pensament filosòfic universal. Ara com ara ja han estat repartits els volums de Descartes, Kant, Leibnitz i Bergson. Cada fascicle serà integrat per una biografia de l'autor, un estudi crític del seu pensament i una antologia de les pàgines més representatives.

"e) Publicació, en la Revista, de textos inèdits, o bé molt rars, de grans pensadors catalanas: Lull, Vives, Eximenis, Sibiude, etc.

"f) Dilatació i adaptació a necessitats paleses d'avui, de l'àrea estrictament filosòfica, donant el lloc que els pertoca a treballs de filosofia crítica, filosofia matemàtica, filosofia natural, filosofia estètica, estudis clàssics i història de religions."

MOVIMENT INTERNACIONAL

AUSTRIA I EL SOCIALISME.—La vella nació centro-europea passa una crisi forta de transformació, que no és pas d'ara, que ja ve de dies. Però el procés llarg de dies ha arribat a concrecions actuals, singularment en ço que afecta l'estructura social d'aquell poble, i més encara en relació amb el socialisme, dut als termes d'una descristianització que cal tenir a la vista, com recentment ho fa el bisbe de Szekes Fejervar, Dr. Prohaszká.

Diu que un dels fenòmens més característics d'aquest temps és l'allunyament del cristianisme de les masses, sobretot de l'anomenada classe obrera. El socialisme ha dut els treballadors sota una mena de bandera d'Anticrist que els porta a refusar tota creença i a no deixar-se inspirar més que per un esperit terrestre. Ningú que sigui persuadit que únicament pot trobar-se la veritable força en el nom de Crist, no pot menys de comoure's en considerar aquest allunyament del cristianisme.

Per què aquest abandó? Com s'ha produït? Com refer la unió entre l'Església i el proletariat?

Diu que la puixança del socialisme no pervé de la filosofia d'un Marx ni de les seves doctrines, que han aixecat el materialisme històric contra Déu, el Crist i l'Església. Aquestes doctrines són uns dogmes massa vells, la bandera d'aquestes teories ha estat arborada ja per altres. Tampoc, la força del socialisme no és en la seva organització de primera línia, ans en el fet que aquesta organització no solament ha estat possible, sinó també molt forta; la força del socialisme és que ha conseguit transformar en una unitat resistent com el cer milions d'homes i que ha inspirat una fe encesa a la massa dels desesperats, que peta de dents. Aquesta força no és més que la misèria, l'abandó, el sofriment del proletariat i la seva desesperança. El proletariat és cada dia més reforçat perquè es troba sense terra, sense casa, sense llar, perquè s'ha quedat sense una manera de viure humana. El socialisme és com un bloc que hom ha pogut bastir per damunt dels aiguamolls del proletariat. Si hom aconsegueix de fer córrer aquestes aigües estancades, el bloc esdevindrà inútil, és a dir que si el proletariat deixa d'existir, el socialisme perdrà la raó d'ésser.

L'acció catòlica—escriu encara el mateix bisbe a la "Schoener Zukunft", de Viena, de 5 de desembre últim—ha de fer front al règim capitalista de la producció i ha d'admetre com a necessari que el capitalisme sigui reemplaçat per un altre sistema de producció, per un règim reposant sobre un nou compromís entre el treball i el capital, sobre la comunitat de drets entre treballadors i capitalistes. Hem d'introduir, diu, aquesta reforma de la producció en el nostre programa. Hem de treballar a l'anorreament del proletariat per al bé del proletari. Si algú ens titlla de radicals, li respondrem que treballem en nom del programa que

ens ha drecat Lleó XIII, proclamem el dret dels proletaris a la vida, a la propietat d'una llar decent, a la conservació de llur família i a una justa participació en els fruits de la producció i del treball. Reconeixem que això no pot realitzar-se sense modificar la situació present i sense que sobretot els qui són dalt se sacrificuin per assegurar una existència millor a milions d'individus. Proclamem el caràcter sagrat de la propietat privada, però no de tota propietat privada. Som els adversaris de l'espantosa usura exercida per la plutocràcia i també ho som dels interessos creats, creats a esquena del dret públic i dels interessos de la collectivitat. Es sabut que la propietat, en el règim capitalista, ha adquirit una importància evidentment desmesurada i que les riqueses del món són a les mans d'un nombre reduït.

Farem una veritable tasca de restauració catòlica—afegeix—si, no participant a l'obra del capitalisme quisculla que sigui, però inspirats en el desig categòricament expressat pel Papa, ens posem en el terreny del dret natural i de la propietat justificada, per arrasar el problema i per exigir les modificacions necessàries.

L'evolució dels esdeveniments ha fet palesa la creixença exagerada del capitalisme i ha atret l'atenció de tot el món sobre la necessitat de reunir en una acció comuna el treball i el capital. Només amb la manifestació d'aquests punts de vista i amb l'esforç per realitzar-lo tornarem a conquerir les masses.

LA DEMOCRACIA LLIURE: LA IX CONFERENCIA IMPERIAL BRITANICA.—El dia 19 d'octubre darrer s'obria a Londres la IX Conferència Imperial Britànica, que es cloïa el dia 23 de novembre: cinc setmanes de deliberacions, amb 146 sessions de comitès i 16 de plenàries.

La primera d'aquestes Conferències fou l'any 1887, en ocasió del jubileu de la reina Victòria, que fou aprofitada la presència a Londres de delegats de totes parts de l'Imperi. Després, reconeguda la conveniència d'assemblees magnes com aquella, hom decidí de repetir-ne la celebració; així, al cap de pocs anys, es tenia la segona conferència, l'any 1894 a Ottawa. Seguiren la de 1897, la de 1901, la de 1907, la de 1911, la de 1921, la del 1923 i ara darrerament aquesta del 1926. De primer aquestes Conferències eren "Colonials", presidides pel Secretari d'Estat de Colònies; després, d'ençà de 1907, han estat Conferències "Imperials", sota la presidència del primer ministre de la Gran Bretanya.

Si esguardàvem el panorama universal i volíem condensar en poques fórmules, simples, les característiques cabdals de la seva fisonomia, potser destriariem aquests grans cicles, *grosso modo*, ço és a saber: el de la vella Europa continental; el de l'Amèrica, més concretament del Nordamèrica; el soviètic; el de l'Orient; el de l'Imperi Britànic. Cada cicle d'aquests representa un món amb els seus tres capítols de política, producció, cultura. Cada món d'aquests té les seves òrbites, amb interferències, és clar, en les dels altres, però seguint llur eix propi.

La Conferència Imperial Britànica suara celebrada demostraria la

realitat d'aquests cicles, concretaria la realitat d'un d'aquests mons, que camina a través de la història amb passa majestuosa.

Cada una d'aquestes Conferències ha constituït una lliçó; ho ha estat la darrera. Eren fetes al volt d'aquesta Conferència pronòstiques alarmistes; però, esvaïdes totes les atmosferes de prevencions, ella ha reeixit plenament. El seu resultat és un pas més vers el sistema polític de les grans autonomies, la consagració de les personalitats, formant un concert. En aquest concert, l'Anglaterra és—no el xuclador que abassega i assimila—la metròpoli que dona el to i serveix el ritme.

Anglaterra pren el sentit de la història i la lliçó de les coses; té en compte la revolta d'Amèrica que dugué el desvinculament absolut del que avui són els Estats Units, qui no volgueren suportar més el jou del govern brutal de Londres. Anglaterra aprengué la lliçó. D'aleshores ençà, i a seguit d'altres proves, altres lliçons encara, la Gran Bretanya ha fet de l'Imperi, "que abans era una oligarquia de pobles i una superposició de forces", una vera "societat de nacions". Com digué el mateix Baldwin, en l'àpat ofert per la Societat parlamentària de l'Imperi als primers ministres: "Nosaltres sols, digué, ja som una Lliga de nacions consagrada a l'avançament de la causa de la pau". I com ha escrit M. H. Wilson Harris en el *Journal de Genève*: "Esse membre de l'Estat Britànic, tècnicament i jurídicament, no limita pas més la llibertat individual d'un Dominion que l'afiliació a la Societat de les Nacions limita la llibertat de la Suïssa i de la França", per exemple.

Fins a l'any 1911, els primers ministres dels "Dominions" anaven a les Conferències Imperials com a "invitats", com a "hostes" del Ministeri de Colònies. A la Conferència de l'any 1911 això fou canviat: hi assistien en les mateixes condicions, amb els mateixos drets del primer ministre de la Gran Bretanya. Així, podia dir Mr. Asquith, en el discurs d'obertura de la Conferència: "Avui ens trobem al volt d'aquesta taula sis primers ministres que tenim tots el nostre càrrec del mateix rei i als quals el dret d'exercir-lo ha estat conferit pel sufragi i el vot d'una democràcia lliure". Aleshores sonava a Anglaterra i regia la democràcia com encara hi sona i hi regeix avui. La darrera Conferència n'és la Gran Carta.

Per això s'ha arribat i tot a canviar el títol del Rei que fins abans de la darrera Conferència es deia: "Jordi V, per la gràcia de Déu, *Rei del Reialme-Unit de Gran Bretanya i Irlanda* i dels Dominions britànics de mars enllà, Defensor de la Fe, Emperador de les Índies". Després de la Conferència, com sigui que Irlanda ja no forma tal *Reialme-Unit* amb la Gran Bretanya, puix que és esdevinguda Estat lliure, la clàusula s'ha modificat; i ara és Jordi V, *Rei de Gran Bretanya, d'Irlanda* i dels Dominions, etc.

Síntesi dels resultats de la Conferència? La consagració de la igualtat de la Gran Bretanya i de les altres terres de l'Imperi.

DISCURS DEL NUNCI APOSTOLIC A L'ELISI.—El dia de Cap d'any Mr. Doumergue, president de la República Francesa, va rebre el cos di-

plomàtic, el degà del qual, Mgr. Maglione, Nunci Apostòlic, pronuncià el següent discurs:

"Senyor President:

"El cos diplomàtic, l'interpret del qual tinc l'honor d'ésser, té molt gust d'oferir a V. E., en nom dels governs que representa i en el seu propi, la felicitació d'any nou.

"Digneu-vos acceptar-la: és sincera i afectuosa; ella us diu amb quina simpatia i satisfacció contemplem els esforços que França fa per a la pacificació dels pobles. Estem certs que vostre govern continuarà aquesta obra, digna de les tradicions del vostre país, de la seva ànima nobilíssima i del seu gran cor. La plena confiança que ja en teníem ha estat confirmada pels projectes que el vostre ministre de Negocis estrangers exposava fa poc més de tres mesos als representants de gran nombre de nacions. Ningú no pot recordar sense emoció el discurs que pronuncià aleshores. Les seves paraules tan eloqüents, tan pregonament sentides, expressaven l'aspiració dels pobles cap a aquesta aproximació i aquesta germinar espiritual que els posaran en situació de guarir llurs ferides, i que els encaminaran, per mitjà d'una emulació pacífica, cap a progressos morals, econòmics i socials cada dia més grans.

"Per a aquesta obra benefactora, la França pot estar segura de l'activa i lleial cooperació dels nostres governs, i especialment—que em sia permès de dir-ho—del qui mai no ha cessat de clamar pel desarmament dels esperits, amb la tendresa d'un pare i en nom del Príncep de la Pau.

"Déu vulgui que aviat i amb veritat puguin ésser aplicades a les relacions que existiran entre els membres de la gran família humana les paraules dels Llibres sagrats alegrement repetides aquests dies en la nostra Litúrgia: "La justícia i la pau s'han abraçat".

"Senyor President: als desigs que acabem d'expressar per la felicitat de la França, afegim coralmment els que fem per la vostra felicitat personal. Acolliu-los amb la vostra habitual benvolença."

LA UNIO DELS MUSULMANS.—Els grans moviments nacionalistes o religiosos o mixtos que actualment s'esdevenen, són dignes d'estudi no tant com a efectes de moviments polítics pretèrits, sinó, i més, com a causes possibles d'inimaginables moviments polítics futurs. Les mutacions ètniques universals han estat imposades per una nació—gosarem a dir per un home?—directament, amb la força del domini, o indirectament per irradiació. Sembla que tot el teixir i desteixir actual de lligams polítics té esguard a possibles exercicis d'hegemonia o, almenys, d'influència sobre la resta del món.

En aquest aspecte, adquireix major interès el congrés musulmà celebrat a la Meca, capital del reialme de Hedjaz. Aquest Congrés n'inicia una sèrie d'annuals destinats principalment a fomentar l'amistat, si ja no

la unió, entre tots els musulmans del món, sense distinció de sectes ni de situació política.

En ocupar-se d'aquest congrés, la *Revue de Genève* copia literalment els tres primers capítols del reglament interior o de la llei orgànica, segons l'anomenaren solemnement els congressistes de la sessió que podríem anomenar constituent. Heus ací la traducció:

"Article primer.—El present Congrés s'anomena Congrés del Món Musulmà.

"Art. 2.—El seu objecte és: *primer*, cercar una millor coneixença mútua entre els musulmans, afermar els lligams que els uneixen, realitzar la paraula del Coran: "Tots els musulmans són germans". *Segon*, estudiar els mitjans propis per a millorar la situació dels musulmans quant a llur situació religiosa, social, moral i econòmica. *Tercer*, estudiar i aplicar els mitjans conduents a garantir la seguretat pública del Hedjaz, a desenrotllar-hi el benestar, la higiene i les vies de comunicació; a facilitar els peregrinatges; a abolir tots els obstacles que s'oposen al compliment dels deures religiosos, a assegurar al Hedjaz la pau i salvaguarda dels drets.

"Art. 3.—El Congrés es reunirà anualment a la Meca, a l'època de la gran peregrinació o, si no ho permeten les circumstàncies, en un altre país musulmà, independent i franc de tota influència estrangera."

El primer article quasi no necessita comentari. És palesa la intenció de donar-li la màxima extensió.

Quant al primer dels objectes del Congrés, en última apel·lació, la unió de tots els musulmans, hom ha de reconèixer que ha estat donat un gran pas. El nombre de delegats era de 63, i portaven la representació dels més diversos països, entre aquests de Rússia. De més, Egipte, Pèrsia, Afganistà i Turquia trameteren delegacions oficials. No era difícil, doncs, que els musulmans poguessin tenir un millor coneixement de llurs correligionaris de la resta dels països; ara, la realització del verset corànic és encara un xic futura. No està esborrada de la memòria de ningú la lluita entre l'actual sobirà del Hedjaz, Ibn Seïd, i l'antic xerif Hussein, que amb la bona cara i ajut dels anglesos s'havia declarat independent, i, aprofitant-se dels enrenous de la guerra gran es proclamà rei i fins califa.

Per tal de millorar la situació religiosa, moral, social i econòmica dels musulmans que ho necessitin (i així mateix per a vetllar el compliment de les decisions del Congrés) fou nomenat un comitè permanent compost de set a nou individus, assessorats per secretariats establerts en tots els països musulmans.

L'intent de millorar la situació material de la Meca i del Hedjaz, suposa una sèrie de treballs de gran volada, com són ara: carreteres, ferrocarrils, aqüeductes, sanejament, etc. Es proposa dels comissionats de dur-los tots a bon terme; i com que la constitució política del país és molt primitiva i inestable, en lloc de refiar-se dels impostos, hom em-

prendrà les obres segons el mode i la rapidesa que els donatius dels fidels permetran. L'esperit europeu de molts delegats, doctorats en universitats de diferents països, no podia tolerar que cada gran peregrinació ocasionés fatalment una epidèmia; que el viatge s'hagués de fer amb les mateixes incomoditats de segles endarrera.

La seguretat dels drets i del compliment dels deures religiosos, és especialment donada per tal d'evitar la prevenció contra el vahabites i llur cap Ibn-Seïd, actuals dominadors de la ciutat. Així, doncs, aquesta secta no intervindrà per res en l'exercici religiós de les altres.

Els debats més importants—almenys per als estrangers—foren els polítics. En el mateix article segon s'estableix el propòsit d'assegurar la pau i el respecte als drets del Hedjaz, la terra santa musulmana. Ibn-Seïd, volia aprofitar-se d'aquesta bona disposició dels congressistes per assegurar-se una opinió de respecte entre els musulmans i la belligerància com a país independent. Ara com ara, no ha assolit del tot els seus propòsits: als congressistes més interessava la terra que l'home que temporalment la domina.

Quins resultats donaran els futurs congressos que se celebrin? No ho sabem, és clar; però voldríem presumir que no gaire més importants que els resultats obtinguts en el Congrés inicial; altrament, seria cosa de pensar seriosament en el trasbals que el món podria sofrir-ne. Esperem que com tantes d'altres reunions i congressos saturats de bons propòsits, aquesta extraordinària reunió de musulmans de tot el món, arribarà només a fer-se conèixer millor uns a altres i a fer-los veure que és impossible de viure tots com a germans.

L'ENSENYAMENT A RÚSSIA.—Tot comentant l'edició feta a París per la Internacional dels treballadors de l'ensenyament, dels Programes oficials de l'Ensenyament a la República dels Soviets, M. Hénon féu, a les planes del *Mercur de France*, algunes observacions dignes d'ésser tingudes en compte.

Considerats globalment, aquests programes oficials més que una exposició completa de la situació en què es troba la instrucció en la República soviètica, són una manifestació de la tendència política que l'organisme director de l'Estat intenta donar a l'escola. La part descriptiva és la part ínfima. La finalitat dels programes podriem dir que és un assaig. Per ells, el món pedagògic sap ara els intents dels pedagogs governants que imposen llurs sistemes als infants russos. Més tard, si han estat aplicats, sabrem els resultats aconseguits, talment com ens assabentariem dels resultats de qualsevulla experimentació.

De més, els programes, redactats per la Secció pedagògica del Consell científic de l'Estat, més que nom de tals mereixen el nom de croquis o esbossos, per tal com els diferents cercles d'estudis pedagògics repartits pel país, són els qui han de curar de dar-los l'estructura determinada que els faci aplicables, segons les "contingències locals". Els mateixos redactors reconeixen que això implica una dificultat greu, la qual ells es prometen que serà resolta per la cooperació dels components dels cercles es-

mentats i per la gradual aplicació dels programes primerament, durant el curs 1926-1927, a les escoles de primer grau, i després, dos anys més tard, a les escoles de segon grau.

El programa reformador "posa els fonaments de l'escola política del proletariat". D'aquesta faisó realitza les aspiracions dels capitosts revolucionaris d'imbuir en els escolars idees de companyonia i col·laboració en l'esforç revolucionari i d'excloure'n les d'emulació i enlairament netament intel·lectual: "l'escola fora de la vida i fora de la política, és una mentida, una hipocresia", havia dit Lenin anys enrera.

Els següents mots enclouen el nou credo: "Vull treballar amb els obrers i els camperols, amb ells vull lluitar contra els enemics comuns, amb ells vull obrar per la causa comuna; vull ésser un col·laborador útil i fidel als companys més vells; per això, abans que res, he d'aprendre a treballar". Sembla inconcebible un sistema semblant per qui tingui cura de la direcció d'un poble modern, incapaç de desenrotllar-se sense la comunicació paral·lelament cultural amb els altres pobles. L'infant rus ha d'arribar a considerar-se conscientment, voluntàriament una peça de la gran màquina que és l'Estat al qual pertany, i renunciar a l'esperança de moure's independentment en cap sentit. La confusió moral que l'estudi obligat de la Sociologia ha de portar al seu esperit l'haurà de conduir amb el temps o a la renunciació absoluta o a la rebel·lió.

I com que, per arribar al complet esborrament de l'esperit, cal esborrar prèviament el sentiment religiós, un dels fins principals dels innovadors és aconseguir-ho. Com que el fet de declarar la separació entre l'Església i l'Estat, ha tingut una eficàcia descristianitzadora molt relativa, hom persegueix l'ateïtzació directa de la joventut a l'escola; podriem dir una ateïtzació científica. Segons els programes, els arguments tradicionals de l'existència de Déu han d'ésser contrastats: "és necessari d'ensenyar als infants la precisió i la lògica dels fenòmens astronòmics; és necessari de fer-los entendre com tots aquests fenòmens són ben estudiats i previstos per la ciència, per tal que compreguin que no hi actua cap voluntat superior". Com es desprèn del text, literalment interpretat, podria semblar que no guiava els inspiradors cap aversió, sinó el convenciment i el bon desig, fins i tot quan deien "és qüestió d'aprofitar l'ocasió de col·locar el primer torpill en la lluita contra les supersticions corruptores i nocives" en parlar de les festes religioses infantines; i, encara, hom haurà de concedir al Govern un esperit de tolerància en llegir "que no s'ha d'evitar cap refrec amb el sentiment religiós allí on aquest sigui molt profund", si no precedissin paraules i determinacions que demostrin que aquesta tolerància ha d'ésser observada per millor reeixir en el propòsit antireligiós.

L'escola russa és ara l'escola del treball. Eminentment pràctica, doncs. La teoria ha de tendir, naturalment, a ensenyar a treballar. Hem vist que, pel jurament, l'alumne es transforma en un aprenent. Ha de veure com treballen els més grans, ha d'aprendre a treballar, ha de treballar i ha de procurar que el seu treball sigui productiu col·lectivament.

El desenvolupament d'aquest cicle original, és una elucubració poc clara. D'ella sembla desprendre's que el llegir, escriure, etc., passen a un

rang secundari. L'escola ha d'organitzar "la participació dels infants en la vida social i en el treball". L'alumne demostra unes activitats, pren iniciatives, es forja un pla de treball i ell mateix es qualifica.

Considerats globalment, els "programes" presenten dos aspectes: el polític, que nosaltres ens atrevim a qualificar de principal, i el pedagògic. L'aspecte polític resta comentat en les ratlles anteriors. El pedagògic, pot reduir-se a una còpia o adaptació de sistemes pràctics proposats ja fa molts anys, i fins aplicats abans del canvi de règim a Rússia. Ara, que l'exclusivitat o, almenys, la gran preponderància concedida pels pedagogs russos a la iniciativa i a l'autoformació infantivola, comporta certament un fracàs, tant en ço que es refereix a l'educació com, més encara, a la instrucció.

El temps ens dirà si els reformadors s'hauran sortit amb la seva de mecanitzar l'home, tot agregant-lo des de la infantesa a la màquina de l'Estat, sense esperit, inhumà; si haurà estat possible el contrasentit que a la terra de la màxima llibertat, per tal d'usar-ne, és indispensable de perdre la facultat que l'aprecia i regula.

Aquest número de LA PARAULA CRISTIANA ha passat per la censura governativa
